

ANÀLISI PER LA VALORACIÓ DE LA NORMATIVA DEL 22@

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB)_UPC
GENER 2009_BARCELONA

_Aquest treball ha estat realitzat per els següents membres de la ETSAB - UPC:

REDACTORS

_Dep. Projectes Arquitectònics   Mamen Domingo
Jaime J. Ferrer
Victor Rahola

_Dep. Urbanisme   Carles Crosas
Jordi Franquesa
Julian Galindo (coordinador)
Ferran Sagarra

Secció paisatge: Maria Goula

COL-LABORADORS

Caterina Anastasia
Sergio Sanna
Helena Sanz
Erica Sogbe
Eduardo Varas

0_ INTRODUCCIÓ I ALGUNES CONCLUSIONS

1_ IDENTITAT

- 1.1. UNITAT DE PROJECTE / UNITAT DE GESTIÓ
- 1.2. PASSATGE I XAMFRÀ
- 1.3. PATRIMONI

2_ ESPAI URBÀ

- 2.1. RELACIÓ ENTRE L'ESPAI URBÀ I L'ACTIVITAT EN L'ESPAI ARQUITECTÒNIC
- 2.2. CONFORT I VALOR EN L'ÀMBIT DEL 22@. ESPAI LLIURE I VEGETACIÓ

3_ ARQUITECTURA

- 3.1. L'ARTICULACIÓ A TRAVES DEL BUIT. INTERSTISSIS I CONTIGÜITATS
- 3.2. L'ARTICULACIÓ VOLUMÈTRICA

ANNEX 1_

- 1. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA.

ANNEX 2_

- 2. FITXES.

0. INTRODUCCIÓ

ANÀLISI PER A LA VALORACIÓ DE LA NORMATIVA DEL 22@

La qüestió fonamental en l'anàlisi per la valoració de la modificació del PGM del 22@ , és en què ens fixem per enfocar la valoració.

S'ha treballat amb la documentació facilitada, que inclou:

- Explicació i plànol general
- MPM del 22@. (Memòria i planejament)
- Pla Especial de infraestructures. (Memòria, plànol i estudi econòmic)
- Pla de patrimoni
- Planejament predeterminat
- Planejament derivat
- Zones verdes (General i exemples)
- Equipaments (General i exemples)
- Habitatge (General i exemples)

Però també amb la realitat d'un teixit singular, on es combinen la regularitat del traçat viari, la heterogeneïtat d'activitats i tipologies edificatòries; i la introducció de noves arquitectures i activitats, fruit de l'aplicació i desenvolupament del nou Pla.

La magnitud del planejament desenvolupat o en fase de desenvolupament, respecte a la escassa materialització del mateix, dificulta el treball donat que allò més construït son dos PERI, molt pensats en relació a la Diagonal, el que fa plantejar-nos dos tipus de preguntes:

La primera fa referència al Pla i al seu desenvolupament normatiu. Què analitzem d'aquest i què no?

L'estudi es centra en la discussió d'aquells temes que puguin arribar a incidir sobre una possible i viable relectura de la normativa actual, acceptant els principis i criteris bàsics que es defineixen en la modificació del PGM, és a dir, la màxima flexibilitat en el projecte i gestió per a la formulació de nous espais productius, en base a uns paràmetres de viabilitat econòmica i una interpretació "oberta" de un Eixample consolidat heterogeniament.

Es busca la reflexió sobre tres qüestions pròpies del lloc i la seva transformació, la història, l'espai urbà i l'arquitectura:

Respecte a la història, interessa destacar el valor de la **identitat**, tant pel que fa referència a la interpretació del pla Cerdà, com al valor estructurant dels elements patrimonials.

Respecte a l'**espai urbà** interessa, per una banda, mesurar el grau, la combinatòria de les activitats i la seva capacitat de construir "urbanitat", per un altre, definir el grau de "confort ambiental" de l'espai públic.

Respecte a la **arquitectura**, interessa valorar les relacions entre els edificis amb les seves diferents situacions de contigüitat, interstici o preexistència.

En canvi, no s'entrarà en la discussió sobre paràmetres tan bàsics com: la edificabilitat, la delimitació de la vialitat o la necessitat d'establir, o no, una alçada màxima reguladora en els àmbits de planejament predeterminat o derivat.

La segona qüestió fa referència al reconeixement d'una realitat condicionada diferentment, per la seva transformació.

En l'anàlisi inicial s'ha realitzat una triple entrada al objecte d'estudi: des de la delimitació d'àmbits, des de la situació de transformació i des de un tema urbanístic, fruit de les qüestions anteriorment assenyalades.

Per una altra banda, s'ha diferenciat el tipus de normativa que condiciona cada **àmbit** de gestió urbanística, amb la finalitat, d'aclarir el grau de desenvolupament i aplicació de la normativa bàsica i poder així, establir l'àmbit de influència o aplicació de futures reflexions sobre la normativa actual. Per això, ha estat necessari tornar a dibuixar els elements patrimonials i les consolidacions conjuntament amb les figures de planejament que s'han anat sobreposant, al llarg del temps d'aplicació i desenvolupament de la normativa.

Paral·lelament, s'ha diferenciat l' anàlisi i les potencialitats segons la **situació** actual, reconeixent una realitat existent amb un potencial de transformació que s'ha recollit i codificat illa a illa, amb imatges de la realitat i algunes de les propostes de transformació ja aprovades o en fase d'aprovació. Tot això, amb la finalitat d'establir criteris diferenciats respecte a una realitat a transformar, a un sistema de gestió i planificació o al resultat d'una nova realitat.

Finalment, s'ha treballat sobre set **temes** concrets, estructurats des de **la identitat, l'espai urbà i la arquitectura** que, combinant àmbits i situacions, permeten construir diferents discursos d'aproximació a la valoració de la normativa, en l'àmbit del 22@.

ÀMBIT:

Com a primer objectiu general, es pretén aclarir quina és la situació actual, reconeixent els àmbits en els quals s'ha aplicat i desenvolupat de manera diferenciada la normativa definida en la modificació del PGM, descartant els àmbits ja clarament pre-configurats o difícilment transformables.

Annex I: Documentació gràfica

1. Espais afectats per la delimitació de figures de planejament derivat al 22@. Delimitació de l'àmbit ja desenvolupat urbanísticament:

1.1 Superposició del planejament aprovat.

1.2 Estudi del planejament derivat aprovat.

1.3 Esquemes i síntesis dels plans predeterminats.

- a. Plans predeterminats i nivell de definició.
- b. Plans derivats: Plans d'illa – Plans de parcel·la.

2. Espais susceptibles de transformacions futures en base a la normativa bàsica del 22@. Delimitació de l'àmbit d'influència efectiva de la actual valoració:

2.1 Àmbits sense planejament derivat aprovat i elements consolidats.

2.2 Identificació dels elements patrimonials.

2.3 Àmbits pendents de desenvolupar. Àrees toves.

- a. Àmbits delimitats i predefinitos per la normativa (recintes de transformació prefigurada o condicionada segons la normativa)
- b. Elements patrimonials protegits situats fora de plans predeterminats o derivats).
- c. Edificacions o usos de difícil transformació (fronts consolidats d'habitatge o activitats consolidades).

3. Anàlisi dels límits de l'àmbit i relació amb la ciutat:

3.1 Estudi dels límits de l'àmbit en relació a la ciutat

- a. Diferenciació tipològica i del gra.
- b. Continuitats i relació de l'espai lliure.

SITUACIÓ

En segon lloc, s'han definit tres tipus de reconeixement sobre l'àmbit del 22

Annex II: Fitxes per illes

1. Estat actual

Estudis sobre la realitat actual dels àmbits a transformar.

2. Projectes en fase de desenvolupament o construcció.

Estudis parcials (basats en la documentació disponible) sobre les propostes de transformació dels Plans predeterminats o derivats.

3. Projectes realitzats.

Estudis sobre la realitat construïda en base al nou planejament.

TEMES

Finalment, en tercer lloc, s'han establert set temàtiques diferenciades, en base a les discussions i interessos dels diferents membres de l'equip redactor agrupades en les següents reflexions:

1_IDENTITAT

- 1.1 L'illa com a referència?. Relació entre les unitats de gestió i els espais de reflexió del projecte urbanístic. Discussió sobre la dimensió i delimitació del planejament derivat. Vinculació i correspondència entre unitat de gestió i projecte urbanístic.
- 1.2 Relació entre l'illa com a àmbit de projecte i els espais que la delimiten i caracteritzen. (carrer, xamfrà o passatge). Valoració de la singularitat de la ubicació en el projecte urbanístic respecte a la idea de mansana.
- 1.3 El valor estructurant dels elements patrimonials. Relació entre els diferents recintes catalogats. La nova catalogació de patrimoni i el desplaçament de l'edificabilitat.

2_ESPAI URBÀ

- 2.1 Relació entre l'activitat privada (residència, indústria, comerç, oficines, hotels,...) i l'ús de l'espai públic (carrers i zones verdes). Reflexió sobre la permeabilitat visual i física de les edificacions en funció de la seva activitat i la repercussió sobre l'espai urbà. Grau de urbanitat que genera la nova activitat productiva i possible vinculació a la residència. Tipus d'ocupació i intensitat d'ús, que generen les noves activitats productives, les activitats existents i la nova residència. Vinculació, continuïtat, contigüitat i permeabilitat entre l'espai arquitectònic i l'espai urbà).
- 2.2 Relació entre la disposició, tipus de vegetació i la sensació de confort urbà. Reconeixement de la vegetació existent i del potencial de les noves ordenacions.

3_ARQUITECTURA

- 3.1 Relació entre arquitectures existents i entre projectes de transformació ja executats. Reconeixement de les dificultats en la definició arquitectònica de les trobades per continuïtat o discontinuïtat física, obrint la discussió sobre els mecanismes de seguiment i control de les obres (comissions), des del planejament fins la execució. Noves mitgeres i espais intersticials.
- 3.2 Relació entre les preexistències i el projecte. El valor de l'arquitectura com a articulació. Investigació sobre noves tipologies associades a les activitats 22@ i a la residència en la construcció de noves articulacions.

ALGUNES CONCLUSIONS:

1. Mirades sobre la IDENTITAT:

La crosta d'illa és l'element que dibuixa l'espai característic d'aquest teixit, en front a la trama viària. L'espai urbà resultant, constitueix la referència pel projecte de ciutat, i pot convertir-se en la unitat de gestió.

Els elements identificatius d'aquesta crosta són el xamfrà, el passatge i el carrer. El xamfrà és un element repetitiu i singular de l'Eixample Cerdà, tanmateix, el passatge és un element excepcional que introdueix un nou tipus d'espai.

Xamfrà i passatge, constitueixen unitats formals associables a les unitats de projecte i gestió.

Els elements patrimonials construeixen en el 22@ un conjunt d'excepcions que al repetir-se, generen un ordre potencial en l'estructuració del teixit del 22@.

2. Mirades sobre l' ESPAI URBÀ:

Construir ciutat no vol dir només tenir una diversitat d'activitats, sinó sobretot atendre a les relacions entre aquestes activitats i l'espai urbà associat, en la construcció d'una "urbanitat".

La "urbanitat" és la relació entre el gra (superfície i front) , el tipus d'activitat i la configuració de la PB (permeabilitat visual i disposició d'accessos). Aquests són les tres components que determinen la interacció entre les activitats i el carrer, com a espai urbà representatiu de la ciutat.

El valor estructurador de l'espai lliure el trobem en el sistema menut d'espais de confort, associats a la vegetació, en front als grans parcs que envolten l'àmbit 22@.

3. Mirades sobre l' ARQUITECTURA:

La forma urbana heterogènia del 22@, obliga a una contínua articulació volumètrica i espacial. L'arquitectura pren el seu valor articulador quan aborda el potencial dels volums construïts i consolidats, generant un model de ciutat compacte i dispersa.

Quan es treballa en un projecte amb característiques d'ordenació oberta, l'espai intersticial determina el caràcter d'aquesta articulació.

En el cas d'atris i passatges, és l'espai l'organitzador de l'arquitectura.

En el cas d'intersticis, l'espai és el resultat d'un exercici arquitectònic, generant de vegades, espais residuals on s'acumulen serveis i accessos secundaris oberts a l'espai públic.

1. IDENTITAT

1.1 IDENTITAT _UNITAT DE PROJECTE / UNITAT DE GESTIÓ

_Objectius

1. Valorar la idoneïtat i contradiccions entre els sectors urbanístics de gestió (àmbits dels plans especials) i les unitats de projecte urbanístic. Situar l'atenció sobre quins haurien de ser els objectius, la forma i la mida òptima per desenvolupar les àrees que resten pendents.
2. Destacar la importància de la substitució gradual en el procés de transformació. Valorar-ne els mecanismes en relació al resultat urbà, com a eina clau en el desenvolupament dels sectors.
3. Fer una interpretació del conjunt a partir de la trama Cerdà, és a dir, des d'una aproximació a partir de la vialitat i el buit dels carrers que la conformen, prenent especial atenció en la pell de l'illa com a element bàsic i estructurador del teixit.

_Previs

Reconeixement dels 4 nivells de desenvolupament urbà en funció del seu grau de control de la forma urbana final.

- Nivell 1 – *Llull / Pujades / Llevant*
- Nivell 2 – *Eix Llacuna*
- Nivell 3 – *Llull / Pujades / Ponent*
- Nivell 4 – *Actuacions de transformació no delimitades*

A propòsit d'aquests quatre nivells, podem valorar-ne llurs aportacions i el resultat urbà de cadascun, fent un estudi de quin pot ser el paisatge urbà resultant i quins els seus atributs. Fer esment de quines són les coherències i contradiccions entre cadascun dels nivells, el projecte urbanístic i la configuració urbana resultant.

_Fase Inicial

1. Els territoris "tous" del 22@. Treball (esforçat) inicial per visualitzar la dimensió i característiques del sòl pendent de transformació.
2. Entrar en l'estudi dels Plans Especials de dimensió i forma diferents, per una avaluació comparada.
3. Reproducció dels àmbits no desenvolupats i valorar les seves característiques. Anàlisi de la seva freqüència parcel·lària.
4. Interpretació de la trama Cerdà des del buit-carrer i les seves permeabilitats en planta baixa. La formalització de la crosta d'illa com a fet diferencial i fonamental en el procés urbà.

_Primeres Hipòtesis

1. La mansana com a àmbit de gestió facilita la gestió i ordenació física d'usos, volums i espais lliures contigus (contigüitat de parcel·la).
2. No obstant, la lectura urbana des del carrer queda molt desfigurada. Pot ser el carrer, o el fragment de carrer una unitat discontinua? Més encara, no seria el xamfrà, o els seus fragments, un àmbit idoni pensant en Poblenou com una retícula d'ordenació oberta, referenciada a les cruïlles (places o nodes) i no als patis interiors? La mitja mansana seria un àmbit de projecte encara més estrany, quan el passatge demana una concepció de projecte dels seus dos fronts.
3. La parcel·la mínima de 2.000 m² es considera oportuna, molt representativa de la mida d'intervenció que es persegueix. No obstant, si es prioritza el desenvolupament d'àmbits discontinus, fóra bo situar-se potser en superfícies lleugerament superiors, que corresponguin entre 1/3 i 1/2 de mansana (discontinua).

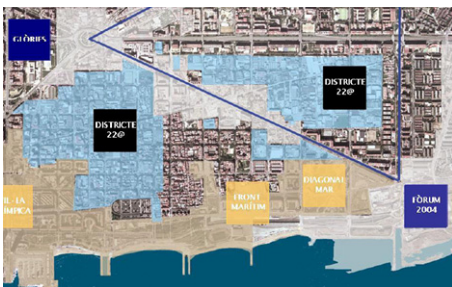
INSTRUMENTS, NORMATIVA I GESTIÓ.

ALGUNES GENERALITATS

Per què ens fixem en el planejament i les unitats de gestió:

1. En primer lloc, i obvi, per entendre les claus del desenvolupament del 22@, quan és aquest un projecte en desenvolupament, **més planejat encara que executat**. La crítica al desenvolupament de la MPMG podria ser molt diferent a la vista d'allò que és avui (realitat), o del què ha de ser en el futur (planejat).
2. Per tractar-se d'una **experiència urbanística singular** a la ciutat i més enllà, per la dimensió i la naturalesa de la transformació urbana que planteja. Tant els mecanismes com processos urbanístics que s'utilitzen no són comuns ni immediats, i ja per això tenen un especial interès.
3. Però fonamentalment, per esbrinar la **capacitat d'incidir sobre aquells sectors encara pendents** de desenvolupar. Si bé el paisatge urbà del Poblenou mostra un grau de desenvolupament relativament baix, cal determinar en un primer moment, quin és el grau de desenvolupament urbanístic.

22@ VS DIAGONAL-POBLE-NOU

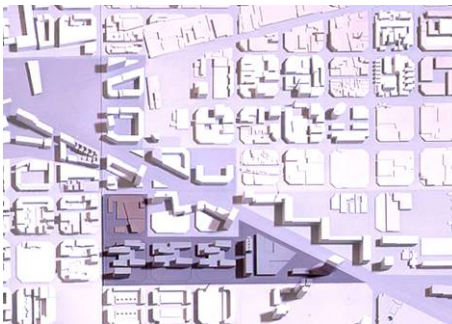
Prèviament a l'anàlisi del planejament, sembla més que necessari fer un apunt sobre la dualitat d'aquests dos grans àmbits de planejament a la ciutat de Barcelona, que essent contigus, tenen una lògica i procediments molt diferents.

És aquesta una qüestió especialment important, quan en la lectura urbana comú, tendim a englobar en un mateix paquet ambdós àmbits, o almenys, algunes de les seves parts. La contigüitat física impera també aquí sobre les lògiques complexes i difícils de les delimitacions del planejament.

Si el **Pla Especial d'obertura de la Diagonal** s'ha guiat per uns mecanismes d'**ordenació volumètrica** en relació a la importància d'aquest eix, entre Glòries i el mar, és evident que els mecanismes de transformació del 22@ són clarament diferents, tan pels seus objectius, com per les preexistències del teixit, com per les decisions urbanístiques que s'han pres.

Entenem doncs, que els **instrumentos urbanístics més propis del 22@ (i de major interès des del nostre punt de vista) són aquells que permeten fixar la transformació del conjunt del teixit (normativa general) i determinar amb objectius concrets, alguns sectors d'ordenació acotats (àmbits reduïts de pla especial).**

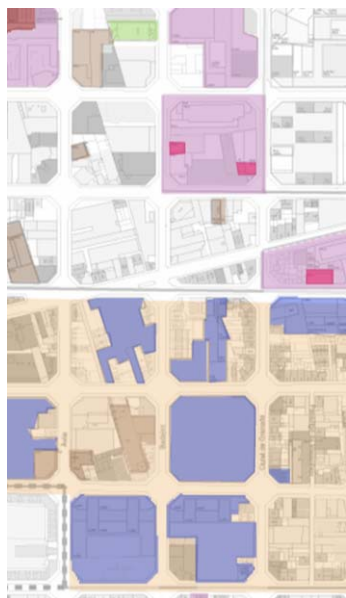
Amb això, els dos àmbits de **Plans Predeterminats que tenen contacte amb la Diagonal (Campus Audiovisual i Lluç/Pujades/llevant) són entesos com els menys representatius**, com a excepcions (unes 11 mansanes d'un total d'un centenar). I per això en alguns casos no es tindran en compte en l'anàlisi. Malgrat la seva pertinença dual, és evident que els criteris d'intervenció (ordenacions pràcticament ex-novo) i les mateixes realitats construïdes (alçades i tipologies arquitectòniques) plantegen una discussió des de les qüestions pròpies del PE Diagonal-Poblenou.

ÀMBITS PLANIFICATS, ÀMBITS D'OPORTUNITAT

a. La superposició del planejament (novembre 08)

1.1_ Punt de partida primer és la **identificació dels àmbits amb planejament aprovat** sobre el conjunt de l'àrea 22@. Es diferencia entre els sectors amb planejament aprovat definitivament, en tràmit o en estudi. Sense que la lectura sigui del tot immediata, a grans trets sembla existir un **efecte de certa contigüitat** entre àmbits pròxims amb planejament aprovat (amb independència de pertànyer a un Pla Predeterminat o no), una qüestió aquesta que es repeteix per negatiu, amb aquelles mansanes pendents de desenvolupar. És aquesta una qüestió important, de cara a valorar les possibilitats reals de vincular d'alguna manera, àmbits de transformació de mansanes diferents, però contigües (prenent referència del carrer, un aspecte que tractem més endavant).

1.2_ Un segon plànol pretén simplificar la lectura de l'**estat de desenvolupament del planejament de les mansanes**. Aquí no s'han tingut en compte els Plans Predeterminats en contacte amb la Diagonal, per les raons esmentades abans, i coneixent el seu estat avançat de desenvolupament. La resta s'han delimitat amb tons suaus (tenen els carrers pintats). A més, dins de cadascun dels 4 Plans Predeterminats s'han marcat també les mansanes i sectors amb planejament específic aprovat definitivament (representen més del 80%).

Fora d'aquests 4 grans àmbits, els sectors delimitats en rosa són aquells que tenen igualment el planejament aprovat, mantenint en aquest cas una proporció de desenvolupament molt menor (i també òbvia, per haver-se prioritzat els anteriors).

Malgrat l'esforç de simplificació, el plànol mostra **la complexitat present en què hi ha àmbits amb "doble" planejament (Pla Predeterminat i Pla d'illa)**, d'altres de simple (un o l'altre) i d'altres que resten pendents. Lamentablement, la lectura del que se'n dedueix no és immediata, però sí que el plànol mostra la dimensió dels àmbits, la relació entre escales de planejament diferent i la seva correlació.

b. Àrees toves. Estructura i oportunitats (o3-o4)

L'anàlisi dels sectors amb planejament aprovat ens interessa també, i sobretot, en el seu negatiu. El plànol (1.3) mostra quins són els **sectors pendents de desenvolupament i quines són les seves característiques**. A banda d'algunes grans parcel·les d'ocupació industrial, ens trobem amb el teixit típic d'aquesta zona, de gra molt variable i de geometria també diferent.

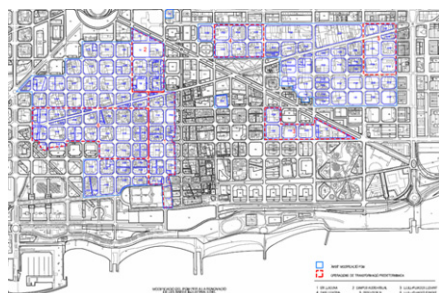
Però a més dels territoris amb una proposta aprovada, cal tenir en compte encara dues famílies d'elements addicionals (1.4): els **fronts edificats (residencials)** i les **construccions amb valor patrimonial que es conservaran**. Malgrat que la presència d'aquestes peces redueix encara més l'àmbit objecte de transformació, el seu interès és indiscutible i en enriqueix més encara la discussió.

Destacar altra vegada la **continuitat entre àmbits pendents de transformació, el que suposa una bona oportunitat per valorar les condicions de transformació dels sectors/mansanes d'una forma agregada, o almenys referencial**.

Un esbós inicial posa l'atenció sobre alguns àmbits (àmbits o unitats de projecte) des dels quals es podrien referenciar les unitats de gestió pendents.

NIVELLS DE PLANEJAMENT, ESCALES D'INTERVENCIÓ

En l'estudi i valoració dels mecanismes de planejament que es plantegen en el desenvolupament de la transformació del sector 22@, podem reconèixer **distintes escales d'intervenció que responen a objectius ben diferents**. Al mateix temps, alguns d'aquests planejaments, tot i mostrar una escala d'intervenció similar, poden **abordar la transformació d'una manera precisa o bé deixar** la definició de l'ordenació a alguns subsectors de desenvolupament posterior i oferir per tant una **certa flexibilitat quant a la composició urbana resultant**.

Cal tenir en compte, al mateix temps, que segons sigui l'escala d'intervenció, els **paràmetres edificatoris poden variar notablement**, especialment pel que fa a l'edificabilitat del sector de desenvolupament i, per tant, **aquesta diferència incideix de manera directa en el resultat urbà final**. No obstant això, i com ja s'ha apuntat en la introducció, aquest aspecte excedeix l'objecte del propi estudi.

L'heterogeneïtat que es reconeix en aquests mecanismes de transformació rau en tres aspectes fonamentals:

1. **En la figura de planejament escollida**. La normativa utilitza els Plans de Millora Urbana per a la transformació del sector. Dins d'aquest mecanisme en distingeix els corresponents a àmbits delimitats (art. 16), els d'àmbits no delimitats per a desenvolupar actuacions de transformació (art. 17), els àmbits de fronts edificatoris (art. 9), els d'actuacions aïllades per a la transformació d'edificis industrials (art. 10), i els de desenvolupament dels nous usos hotelers, activitats @ i usos dotacionals (art. 17.3). Com hem comentat, les condicions i els paràmetres en cada un dels casos són diferents.

2. **En l'escala d'intervenció**. Segons sigui l'objectiu de la transformació, podem distingir fins a tres escales d'intervenció, ja siguin àmbits de gran superfície (eix Llacuna i Lull-Pujades-Ponent), de mida mitjana (Campus Audiovisual, Lull-Pujades-Llevant, Parc Central i Perú-Pere IV), o d'àmbit reduït (intervencions d'illa o fragments d'illa de distinta naturalesa).

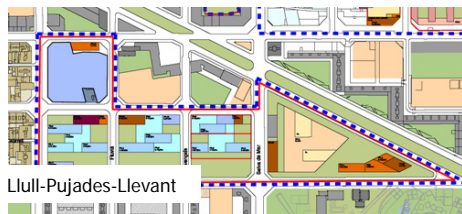
3. **En el nivell de definició del planejament**. Algunes intervencions, especialment les de gran i mitjana superfície, confien en desenvolupaments posteriors per tal de definir l'ordenació volumètrica definitiva, mentre que d'altres fixen d'antuvi la disposició edificatòria en funció d'uns criteris de composició urbana ja preestablerts en la mateixa figura de planejament.

Dins d'aquesta diversitat podem, a més, **reconèixer distintes combinatòries d'aquests tres aspectes assenyalats**. Podem comprovar com algunes intervencions que utilitzen una mateixa figura de planejament mostren a vegades distintes escales d'intervenció. També cal assenyalar però que la majoria de les intervencions d'escala gran i mitjana es desenvolupen a posteriori mitjançant intervencions de desenvolupament de subsectors d'escala petita com a mecanisme de transformació.

Totes aquestes consideracions repercuteixen d'una manera decisiva en la imatge del teixit que a partir de l'esmentada transformació se'n deriva, i és important tenir en compte que aquesta diversitat de mecanismes en el procés de desenvolupament implica distintes paisatges urbans en el sí del sector de desenvolupament que s'està estudiant. Per tant, l'heterogeneïtat del 22@ no deriva només de la diversitat d'usos i de la fragmentació parcel·l·ària, sinó també i molt especialment de les figures de planejament i dels seus continguts que s'empren per a la transformació.

En aquest escenari, i malgrat l'esmentada diversitat, al valorar les distintes intervencions i el planejament que les acompanya podem distingir **quatre nivells de transformació diferents en funció de l'escala i de la seva definició volumètrica**.

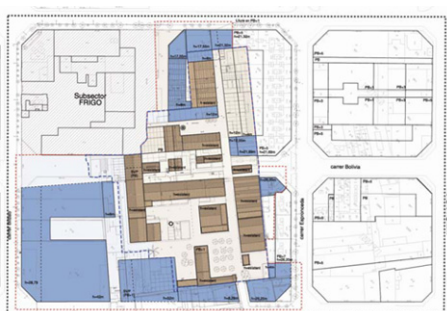
NIVELL 1

NIVELL 1

Es tracta d'operacions que abasten **vàries illes i que plantegen una ordenació volumètrica precisa**. Aquestes operacions replantegen d'una manera clara les disposicions edificatòries preexistents i plantegen una nova volumetria en funció d'un projecte unitari i força independent. Dins d'aquest grup podem incloure l'àmbit de **Lull-Pujades-Llevant**.

NIVELL 2

NIVELL 2

Aquestes operacions plantegen també una **disposició edificatòria precisa, però mostren al mateix temps una atenció a l'entorn immediat més acurada**, de manera que plantegen una **volguda integració entre el teixit preexistent i la nova proposta**. Dins d'aquest grup podem incloure l'eix Llacuna i també el projecte del Parc Central.

Si fem una aproximació més precisa a la figura de planejament que vesteix l'àmbit de **l'eix Llacuna**, podem entreveure perquè s'opta per aquest tipus de definició volumètrica i d'integració vers el teixit preexistent. L'objectiu principal d'aquesta intervenció es fonamenta en la necessitat d'establir d'una manera clara i contundent un nou eix que formi part de l'estructura urbana del seu àmbit d'influència, de manera que jugui un paper estratègic en la creació de noves dinàmiques i activitats en el teixit on s'insereix.

La potenciació i singularitat d'aquesta traça persegueix establir un ferm lligam entre el nucli del Clot i el front del Litoral, donant un sentit més precís al sector de desenvolupament del Campus Audiovisual per la seva localització respecte aquest eix, així com també pretén donar més consistència a les noves construccions de Barcelona Activa entre Perú i la Gran Via.

Parc Central

Eix Llacuna

A més de resoldre l'obertura d'alguns trams interromputs, la gran aposta d'aquesta intervenció és clarament volumètrica, establint una nova caixa edificatòria en aquest eix, confiant en la seva aportació compositiva i densitat edificatòria amb una doble alineació de façanes —una primera línia edificatòria de 20 m i una segona de més alçada de 32/48 m— per tal de garantir una important barreja d'usos que permeti el reforçament de les condicions urbanes i de centralitat del nucli residencial i històric del Poblenou, "recolzat sobre els carrers Marià Aguiló, Rambla i el nou carrer Llacuna, formant un sistema complementari que enriqueixi les condicions ambientals, dotacionals i d'accessibilitat al barri".

Aquesta operació presegueix, a més, la creació de nous petits espais oberts, la continuïtat dels carrers horitzontals, el manteniment de l'estructura parcel·lària i dels edificis d'interès, així com la creació d'una nova peça d'equipament escolar de 5.000 m², una nova àrea verda entre Pallars i Pujades de 6.000 m² i una nova àrea d'aparcament per a 550 vehicles, tres peces urbanes que mitjançant un àmbit de menor superfície es faria impossible d'aconseguir.

Es tracta, per tant, d'una intervenció que si bé inclou noves ordenacions volumètriques precises a propòsit d'una clara voluntat estructuradora, manté una atenta mirada a l'ordenació existent per integrar la proposta a les preexistències.

Eix Llacuna

NIVELL 3

Lull-Pujades-Ponent

Perú-Pere IV

NIVELL 3

Altres operacions abasten àmbits també mitjans o grans, però confien en els desenvolupaments posteriors per la definició volumètrica definitiva, de manera que funcionen merament com instruments de gestió on la composició edificatòria no és tant important com ho ha de ser la viabilitat del procés de transformació, al mateix temps que l'obtenció de grans peces públiques forma part dels objectius de la proposta. Les intervencions que s'ajusten a aquestes determinacions són la de **Lull-Pujades-Ponent** i la de **Perú-Pere IV**.

La primera d'elles pretén de nou mantenir l'estructura parcel·lària i edificatòria entenen ambdúes com un dels elements més significatius i característics del teixit, amb el propòsit d'assegurar la continuïtat de les activitats productives i de les condicions socials, afavorint al mateix temps la barreja d'usos i la varietat tipològica.

Un dels objectius però més significatius és l'obtenció d'importantes zones d'espais lliures i d'equipaments en el punt central de l'àmbit, mitjançant els Subsectors 8, 11 i 12. Al mateix temps, el Subsector recolzat al carrer Zamora per sobre de Pere IV es considera d'ampli abast. Altres objectius de menor calat responen a la voluntat de crear espais intersticials per afavorir l'accessibilitat interior a les distintes activitats del teixit, així com establir criteris de manteniment d'edificis d'interès i generar un aparcament per a 500 vehicles al carrer Lull. En conjunt, s'intervé només sobre quasi la meitat del sòl de l'àmbit.

Tant aquest planejament com l'anterior del nivell 2 exclou els fronts residencials consolidats, les indústries consolidades, i els sectors homogenis de pacel·lació menuda amb ús residencial majoritari.

El més remarcable d'aquest exemple vers el nivell anterior, però, rau en els seus criteris de flexibilitat: es concreten només els aprofitaments màxims i les càrregues de cessió mínimes fixant la localització dels principals sistemes i dotacions. El que presenta però en comú és la divisió de la intervenció en subsectors o unitats d'actuació equilibrats que es desenvoluparan independentment.

NIVELL 4

Exemples d'intervenció d'illa

NIVELL 4

Finalment cal centrar l'atenció en aquelles operacions d'àmbit d'illa, i en alguns casos de menor mida, on es concreta de manera precisa la seva volumetria i on les cessions, càrregues i aprofitaments es gestionen en el sí de la mateixa.

L'estudi d'aquests tipus d'intervenció ens permet apuntar algunes intuïcions o hipòtesis que caldrà refermar al llarg del treball, però que ens poden orientar de moment per intentar copsar quin és el paisatge urbà que aquestes operacions generen.

Si bé més amunt hem incidit en el distint paisatge urbà que cada un dels nivells que exposem pot generar dins el mateix àmbit del 22@ –i on caldria debatre si aquest és un valor afegit o ans al contrari, representa un problema d'identitat urbana–, en l'anàlisi i valoració de les intervencions d'illa trobem, de nou, diferents posicionaments urbans que configuren paisatges urbans també diferents i on la imatge de la ciutat és novament heterogènia.

En l'estudi d'alguns plans d'illa podem reconèixer tres famílies d'intervenció en funció de la seva atenció a l'entorn urbà on s'insereix:

1. **Ordenació oberta.** Es tracta de volumetries que pretenen trencar l'alineació a vial plantejant disposicions edificatòries aïllades majoritàriament i

on el grau de permeabilitat és alt. Es generen espais oberts complementaris a la trama viària.

2. **Ordenació tancada.** Aquests projectes són fidels a l'alineació al vial, i s'organitzen generalment al voltant d'un espai obert central, limitant les permeabilitats i centrant l'atenció en la resolució arquitectònica de les edificacions.

3. **Ordenació integrada.** Aquestes propostes tenen un fort lligam amb les preexistències en les que treballen, i presten molta atenció a les continuïtats vers el teixit on s'insereixen, i molt especialment al context urbà que va més enllà de l'àmbit d'intervenció.

[Incloem en el darrer full una primera classificació d'alguns d'aquests plans d'illa.]

És evident que aquests tres tipus distints d'intervenció sobre l'illa generen paisatges urbans molt diferents. L'estudi més extensiu sobre el tipus d'ordenació dels plans d'illa i la seva localització –incloent en aquest treball també els desenvolupaments dels Subsectors i Unitats d'Actuació dels àmbits delimitats– poden donar pistes sobre quines són aquelles àrees homogènies de tractament de paisatges urbans similars o, altrament, quin és el grau de dispersió d'aquests paisatges.

REFLEXIONS

a//

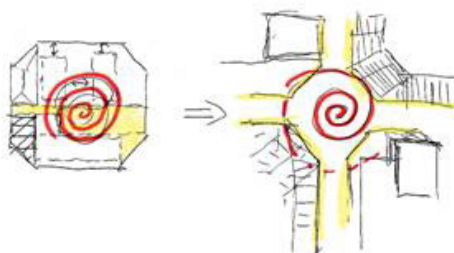
Els tipus d'intervenció d'illa (oberta, tancada i integrada), els quatre nivells de planejament i el paisatge urbà resultant (ja sigui controlat a curt termini o flexible a llarg termini) pot donar una lectura omnicomprensiva de la **imatge de la ciutat, valuosa per la seva diversitat, però també pot orientar les intencions de cara a l'ordenació dels sectors pendents.**

De l'anàlisi del tipus d'ordenació de cada sector i la seva disposició dins la trama, podria resultar-ne algunes continuïtats, en fragments o àmbits concrets, que fossin característiques. El fet de repetir-se una intervenció predominant en un àmbit concret, podria acabar per esdevenir una pauta, un referent, de la manera de com actuar en els sectors pendents. Si hem dit que la diversitat és un dels atributs més rics i significatius del sector 22@, aquest fet podria compatibilitzar-se igualment amb uns criteris preferents dels que resultaria una **heterogeneïtat més controlada.**

b//

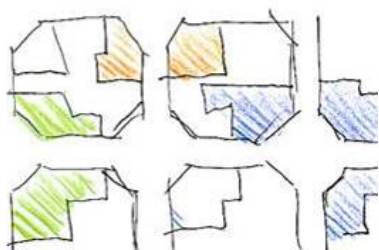
És la trama Cerdà "l'estructura" o el "suport" del sector 22@? Necessita el sector reforçar Pere IV, com va decidir-se reforçar Llacuna, cercant significar "eixos estructurals"? Necessita una subestructura més fina, conformada per continuïtats entre passatges i espais interiors d'illa?

Sembla que tant la modernització de la infraestructura de l'Eixample (infraestructura i carrers), com les importants preexistències, com el mateix entorn general (Diagonal, Gran Via, litoral) fan que el mateix suport homogeni de carrers, sigui l'autèntica "estructura", element homogeni d'un teixit clarament divers.

Aquest argument ens portaria a reclamar precisament una atenció especial sobre l'**espai carrer-xamfrà** com a referència obligada en el desenvolupament del sector. La necessària mirada des de la mansana, ha d'evitar ser únicament introspectiva. El paper "redemptor" dels patis i espais interiors d'illa a l'Eixample Central es produeix sobre un teixit de gran intensitat amb una estructura urbana (carrers) absolutament consolidada. **Veure les relacions –volumètriques, d'alineacions, d'usos, de proporcions, d'accessos – des del carrer, com una condició necessària d'urbanitat.**

c///

A la vista dels primers sectors desenvolupats, tot sembla intuir un **major interès de la transformació de gra menut** (plans d'illa) en relació als plans predeterminats amb major capacitat formalitzadora (Llull/Pujades/Llevant). Un major interès en termes de manteniment de certa identitat del barri, de flexibilitat, de riquesa de situacions, de diversitat d'usos, etc.

Per això sembla oportú subscriure l'encert sobre l'estratègia general de transformació quant a la mida de la major part de les intervencions. Això no obstant, **la difícil gestió urbana no hauria de conduir tampoc a una fragmentació absoluta, ni a una total aleatorietat en el desenvolupament dels diferents sectors.**

Fora bo **revisar els objectius concrets a exigir a cada peça de transformació** (usos, cessions, ordenació), **reflexionar sobre el tema de la dualitat entre illa i carrer-xamfrà i establir en qualsevol cas, mecanismes que impliquin un major compromís de relació entre cada illa i el seu entorn.**

	EMPLAÇAMENT	PLANEJAMENT	ORDENACIÓ
ORDENACIÓ OBERTA			
ORDENACIÓ TANCADA			
ORDENACIÓ INTEGRADA			

1.2 IDENTITAT: passatges i xamfrans.

_Objectiu

/ El passatge com a espai urbà diferenciat. Situar l'atenció sobre quins haurien de ser els objectius, la forma i els processos per a garantir la seva preservació entenent que són unitats dèbils.

/ Comprovar si el **nou model volumètric del xamfrà** de Eixample d'illa oberta respon i identifica el nou espai singular i identitari en la trama Cerdà.

Previs

/ Classifiquem els passatges en dos grups segons:
a_ nivell de consolidació (consolidats, reformats, nous o previstos)
b_ morfologia (ortogonals a Pere IV o subordinats a la trama Cerdà).

/ Els xamfrans prenen noves formes perquè responen a criteris relacionats amb l'**ordenació oberta**. Es generen nous espais relacionats a carrer, i apareixen **volumetries** que no sempre busquen la alineació.

Fase inicial:

- I / Detectar el índex d'oportunitat possible a través de l'estudi previ.
- II / Entrar en el detall d'actuacions (realitzades o futures) concretes que assegurin al màxim la permanència o millora del caràcter.
- III /Estudiar diferents casuístiques de nous xamfrans, que responen a formalitzacions diferenciades.

Primeres hipòtesis:

- 1 / El passatge és un element identificador del caràcter de mixtura de 22@ i la seva identificació social (per cert molt introduïda com a *namimg* i com concepte de barri).
- 2 / El passatge com a element unificador, no com a límit o façana sinó com a espai urbà controlable dins el planejament.
- 3 / La llibertat volumètrica i d'ocupació dels projectes d'illa, generen ordenacions obertes que no reconeixen el xamfrà com a crosta i com a element identitari de l'Eixample Cerdà. El potencial de la cantonada, com a element estructurant de l'espai urbà, queda desvirtuat en alguns casos per noves volumetries que no reconeixen l'espai urbà que determinen els xamfrans.

EL P@22@TGE:

1
Obres de urbanització al passatge Mas de Roda

2
Passatges amb estructura ortogonal a Pere IV

3.
Passatges de geometria paral·lela a les traces del eixample Cerdà.

L'objectiu de la fase d'anàlisi ha estat valorar l'oportunitat que te la figura del passatge dins el conjunt 22@ com a estrat urbà.

Sobre tots els passatges de dins l'àrea, realitzar un observatori dels paràmetres següents:

- .Definició conceptual de l'atmosfera urbana existent.
- .Normativa que els afecta
- .Ocupabilitat horitzontal (passiva_aparcament/ dinàmica_ vial rodat / humana_vorera)
- .Ocupabilitat vertical (Discontinuitats verticals murs / continuïtat vertical obertures_ permeabilitat)
- .Verd_naturalesa
- .Graus de urbanització.
- .Proximitats, Potencialitats de l'entorn, jerarquia de vies.
- .Factors de forma. (secció_ traces fundacionals agràries, etc..)
- .Vitalitat_ Revisió de usos.
- .Visualització actual (particularitats, imatge lineal)

Semblava que calia situar l'atenció sobre quins haurien de ser els objectius, la forma i els processos per a garantir la seva preservació, entenent que en algun altre context podrien esdevenir unitats dèbils. Recalcant, que la única aparició dins la normativa vigent és la que fa referència a l'alçada reguladora degut a l'amplada de carrer inferior de 8m.

Després de la fase d'anàlisi es pot afirmar que el passatge dins el context del 22@ esta salvat. Dir això implica l'afirmació de que es considera un element important i positiu per a la identitat del sector 22@.

És important per la seva identitat perque potencia la diversitat, mixtura i complexitat de les unitats que formen l'àrea; ho és com a excepció que enriqueix la trama de l'eixample; ho és en tant que unitats arquitectòniques d'enllaç entre vies i ho és també perquè es tracta de vies amb una motricitat més lenta que la resta, i per tant amb un nivell sonor també més baix. Aquests espais de la ciutat permeten més fàcilment la relació entre els habitants, entre veïnatge, sigui un veïnatge residencial o un veïnatge laboral, i resulten finalment esser espais més humans.

En l'àrea 22@ hi han passatges consolidats, passatges reformats, passatges nous i passatges previstos al planejament.

Geomètricament, uns queden enllaçats en estructures viaries i agràries anteriors, serien aquells aproximadament ortogonals a Pere IV (figura 2) i la resta, llevat d'alguna excepció, pertanyen a unitats o subunitats de la trama Cerdà (figura 3). Alguns d'aquests estan encaixats a estructures industrials.

Un dels temes curiosos a destacar en aquesta fase d'anàlisi és la oportunitat que existeix al **carrer Pere IV** (la banda sud de la diagonal) per a poder exemplificar aquest caràcter més humà del passatge, sobretot des del carrer Zamora fins a la Diagonal.

Pere IV és una de les moltes excepcions a la trama que, encara que provinent d'una via de comunicació històricament supra municipal (carretera de França), avui dia queda rel.lentida en termes de motricitat, degut, en aquest cas, a l'encertada discontinuïtat rodada als seus extrems (recordem quan es troba amb la via del tren al carrer Joan d'Àustria i quan es troba amb l'encreuament Lope de Vega i Diagonal.

6
Vista del Passatge General Bassols cap a Avda. Icària

7
Vista del Passatge Permanyer des de Pau Claris

8.
Vista de Massoliver des de Llull

Això, des del punt de vista de l'identitat del districte 22@ és interessant, amb la imatge de contemporaneïtat que sens dubte transmet aquesta diversitat. Els projectes d'urbanització, que sembla estan desenvolupant-se per Pere IV hauran d'acabar d'assegurar positivament el caràcter protagonista i exemplar d'aquesta via.

De fet, Pere IV caldrà que acabi estructurant la **xarxa de passatges** de tot el districte 22@

Es tant valuós tenir aquest element característic i únic al districte, (Pere IV i la xarxa de passatges), que si no hi fos segurament, l'hauríem d'inventar.

L'estat de la qüestió just en aquest moment del desenvolupament del projecte del districte 22@ pel que fa als passatges detecta alguns temes sorprenents. Caldrà valorar si son determinants o susceptibles de millora alguns aspectes per a consolidar la figura del passatge com un element d'adició de virtuts i no un ens residual, tant per l'arquitectura que conté, com pel valor econòmic dels seus immobles respecte als de la resta del conjunt.

Particularment l'arquitectura que compona les façanes del passatges, a cops es troba amb unes **discontinuitats verticals** importants que s'han d'atendre i harmonitzar, sense sostraure el caràcter o encant de l'actualitat.

Aquests casos a voltes son difícils de preveure, doncs en una mateixa situació es al final la creativitat o la bona resposta arquitectònica la única eina a recórrer i per tant queda lluny del control del planejament. Un exemple es la trobada del passatge General Bassols amb Via Icària (*fig. 6*) on l'edifici de la dreta es preocupa d'entendre el lloc i el de la esquerra resulta impermeable al mateix.

S'ha realitzat un estudi de la influencia dels paràmetres i de l'arquitectura projectada des de la trama Cerdà quan gira als passatges. Com en el cas citat prèviament es veu que es necessari una sensibilitat en l'accent de l'arquitectura del passatge.

En canvi, si el gra petit es qui aporta l'excepció a la trobada amb la via de gra superior pot esdevenir un enriquiment de la via gran. A la ciutat de Barcelona això es manifesta molt clarament quan el Passatge Permanyer es troba amb Pau Claris (*fig. 7*) o el passatge Méndez Vigo es troba amb Consell de Cent, on les arquitectures més diminutes no han estat engolides per els paràmetres urbanístics usuals a l'exemple.

Aquestes oportunitats també es troben al districte 22@. Pot ser un exemple la trobada de l'arquitectura del passatge Massoliver amb carrer LLull (*fig.8*).

Finalment s'ha d'atendre el que pot representar en la identificació del passatge com a estructura arquitectònica, el fet que, al districte 22@, la casuística de gestió permet que façanes diferents de passatges, siguin límits diferenciats de planejaments o gestió urbanística. Aquest fet que pot servir a l'exercici de la diversitat i al impuls d'actuacions de proximitat (efectes de regeneració magmàtica, per contacte), també podria esdevenir una simplificació d'estratègies polaritzades poc recomanables.

Sembla ser doncs que els passatges, malgrat la referència tradicional a la que es poden assimilar, resulten una peça bàsica per aportar les petites diferències tant necessaris i també han de saber trobar les maneres d'absorbir una contemporaneïtat indispensable per ser part activa i valuosa a la ciutat.

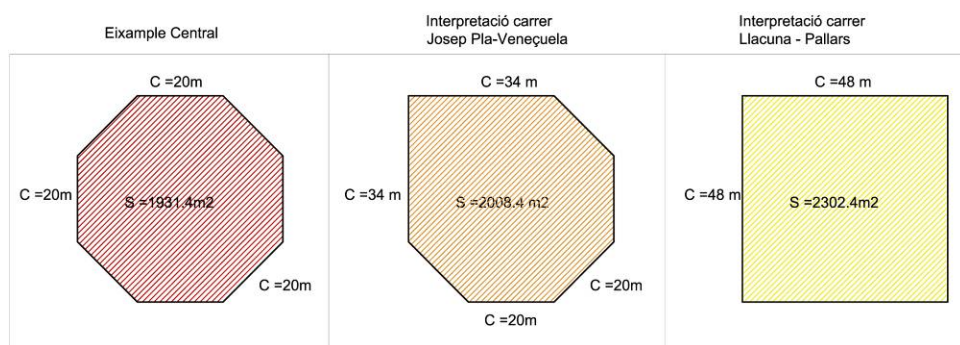
_ ELS XAMFRANS:

El nou pla de l'àmbit 22@ es situa sobre un teixit d'eixample on es preveuen actuacions plantejades en base a l'estructura viària existent, degut als avantatges que presenta com a capacitat ordenadora morfològica i funcional.

Un dels trets més característics i diferenciadors del l'eixample Cerdà és la forma en que es planteja el xamfrà. El xamfrà es llegeix om un espai diferenciatiu i repetitiu (cada 120 metres), format per edificacions enfrontades. Aquesta diferència enfront la mirada en escorç del carrer caracteritza la ciutat. La Normativa actual entén l'Eixample simplement com la superposició d'una quadrícula, referent a l'estructura viària, i a una alineació d'illa, com a àmbit de planejament.

Dins del Planejament Predeterminat i Derivat, trobem noves interpretacions dels xamfrans. Apareixen nous espais i noves volumetries que confeccionen arquitectures més allunyades de la concepció de l'eixample central.

Aquestes noves alineacions i volumetries configuren "places" de noves proporcions, que permeten pensar en arquitectures més singulars, i configuren nous fronts que acoten aquest espai.

Aquestes noves formalitzacions conporten, diferents avantatges:

- Afavoreixen la relació de l'espai urbà amb les plantes baixes.
- Es singularitzen elements patrimonials localitzats en cantonades (illa 61).

Més longitud de façana.

L'augment de secció d'espai viari comporta la possibilitat d'augmentar l'alçada dels edificis que delimiten la cruïlla.

Augment de la superfície de l'espai públic, amb les aportacions dels sòls amb servitud d'ús públic.

Pel que fa als inconvenients;

Respecte a la edificació, hi ha algunes solucions arquitectòniques no donen resposta a aquest espai. Hi ha una manca d'obertures en la PB i en el tractament de la façana, respecte el nou espai que es genera.

Respecte a la urbanització, l'espai no edificat es privatitza, o es diferencia de l'espai públic, sens aportar una solució unitària d'urbanització de l'espai cruïlla, convertint-se en un espai residual en una cantonada molt visible.

El quadre explica les diferents formalitzacions de Xamfrans, que responen a diferents actuacions de nous projectes de transformació.

En el cas **A, illa nº 36**, es presenta un Xamfrà preexistent, on la irregularitat volumètrica peculiaritza la seva forma. La discontinuïtat entre els projectes que donen front a carrer, fan que aquest xamfrà sigui singular i respongui a l'especial ubicació i perspectiva.

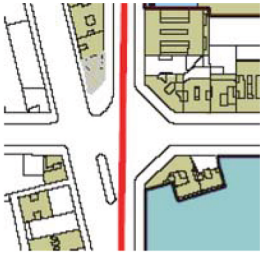
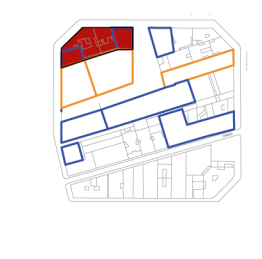
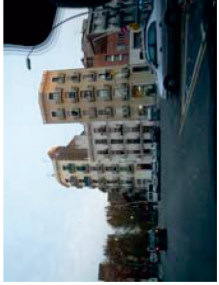
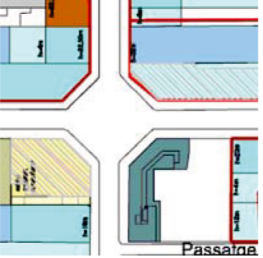
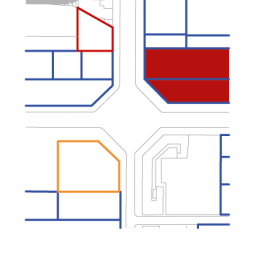

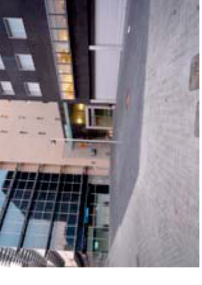

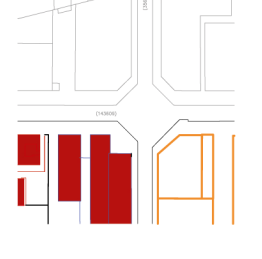
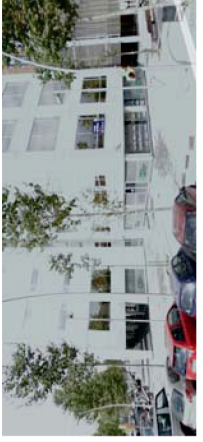
El xamfrà **B**, situat a **l'illa 61**, és una experiència molt interessant, on la nova transformació aprofita un edifici de conservació per a donar accés a una activitat que es dona en segon terme. La solució volumètrica respecte l'alineació de la trama Cerdà, afavoreix un joc volumètric, que deixa en primer terme l'edifici de patrimoni com un basament i un nou edifici en alçada com a teló de fons.

La primera cruïlla de Llacuna amb Pallars dibuixa un espai urbà que relaciona els quatre xamfrans, que estan delimitats per un model volumètric irregular (model **C illa nº 31**). Es genera a través d'aquestes formes i volumetries, un nou espai públic urbà. Entenem el xamfrà com un espai singular on encabir-hi un arquitectura singular.

El mateix exercici el trobem a l'illa **D, (illa 79)**, però en aquest cas, tot hi reproduir-se el mateix gest arquitectònic, la diferencia està en el tractament del la urbanització i en la permeabilitat de les plantes baixes. El parterre enjardinat delimitat per les noves façanes i la diagonal que uneix els dos vèrtex finals de carrer, genera un tapis triangular de difícil integració a l'espai públic. La manca d'accessos fa d'aquest espai un racó de dubtosa funcionalitat.

Xamfrans: Cuadre descriptiu dels xafrans justificatius

_ Identificació illa.	_ Planta segons planejament	_ croquis	_imatges
<p>(A) illa nº 36:</p>			
<p>(B) illa nº 61:</p>			
<p>(C) illa nº 31:</p>			
<p>(D) illa nº 79:</p>			

_ DEL PAISATGE POBLE NOU AL PAISATGE 22@. EL PAPER DEL PATRIMONI.

Les anàlisis s'han desenvolupat a dos nivells d'observació:

- En tota l'àrea 22@ com objecte d'estudi per visualitzar la distribució dels elements patrimonials, la seva concentració i les característiques formals del recinte;
- En plans derivats a l'escala d'illa per a explorar-ne els efectes en l'ordenació.

Els edificis ex-industrials que caracteritzen el Poblenou són els elements clau per qualificar el procés de transformació cap a una nova urbanitat en el districte.

La MPM 22@ ha representat la correcció d'una trajectòria barcelonina de manteniment del patrimoni industrial que va tenir un dels seus moments clars en l'etapa de transformació per als Jocs Olímpics del '92.

En efecte, la inclusió de categories com les de "Fronts consolidats" o "d'habitatges existents a conservar" que responen a qüestions bàsicament socials relacionades amb el manteniment de la població resident, van representar però, la incorporació de patrimoni existent al procés de modernització. La pròpia modificació del PGM, incorpora criteris conservacionistes pel planejament derivat.

_Patrimoni dins àmbit 22@

1.3 IDENTITAT: _PATRIMONI.

_Objectius:

/ Estudiar el paper, les potencialitats i els condicionaments dels elements de patrimoni en l'ordenació urbanística de l'àmbit 22@.

_Previs

/ La MPGM 22@ ha significat la incorporació decidida de la lògica de la conservació del patrimoni industrial en el planejament urbanístic de Barcelona; la incorporació incrementada en el seu successiu desenvolupament.

_Fase inicial:

I / Identificació dels edificis de nova protecció inclosos en els plans que desenvolupen la MPGM 22@ (predeterminats i derivats)¹.

II / Càlcul de l'eventual sostre a desplaçar dins el perímetre del pla, per la introducció de nous elements catalogats l'any 2006, en el cas d'algunes illes paradigmàtiques.

III / Verificació de l'edificabilitat (o volum) previst per la MPGM 22@, que no pot allotjar-se en la superfície ja ocupada pels edificis protegits en àmbits no inclosos en cap unitat d'actuació.

IV / Concreció d'àmbits on la concentració d'elements patrimonials crea paisatges característics del Poblenou.

_Primeres hipòtesis:

/ La conservació obligatòria d'una part substancial de l'edificació en el procés d'enormes transformacions del 22@, permet donar continuïtat a la vivència i a la imatge del districte del Poble Nou. També dóna un resultat diferenciat respecte als processos de noves implantacions o de rehabilitacions usuals. El veïnatge final entre edificis High Tech, fàbriques i habitatges del segle XIX, entre el vidre i el totxo, agafat amb morter de calç, entre i les superfícies llises i els bans vidriats, etc...dóna una qualitat plenament urbana en incorporar la percepció del temps i de la història al paisatge construït contemporani.

/ La introducció de nous elements de patrimoni obliga, en alguns casos, a deslocalitzar el sostre previst dintre el perímetre del pla derivat. Si bé el resultat de mantenir el patrimoni és en general positiu, en algun cas pot conduir a ordenacions forçades.

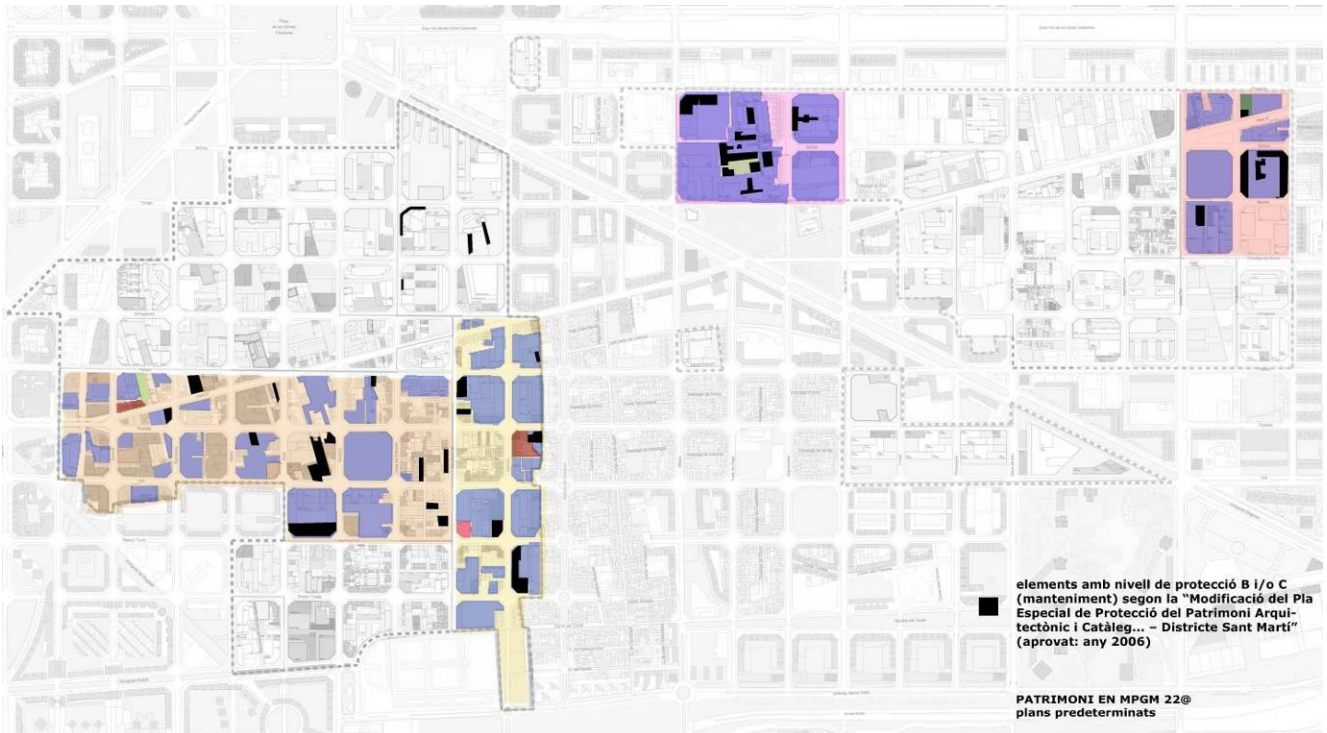
/ Existeixen recorreguts potencials que, tot connectant diversos sectors d'alta concentració patrimonial, permeten pensar a la construcció d'un "paisatge cultural" del Poblenou del futur.

¹ "Modificació del Pla Especial de Protecció del Patrimoni arquitectònic historicoartístic de la ciutat de Barcelona, Districte Sant Martí. Patrimoni industrial del Poblenou" (aprovada en 2006).

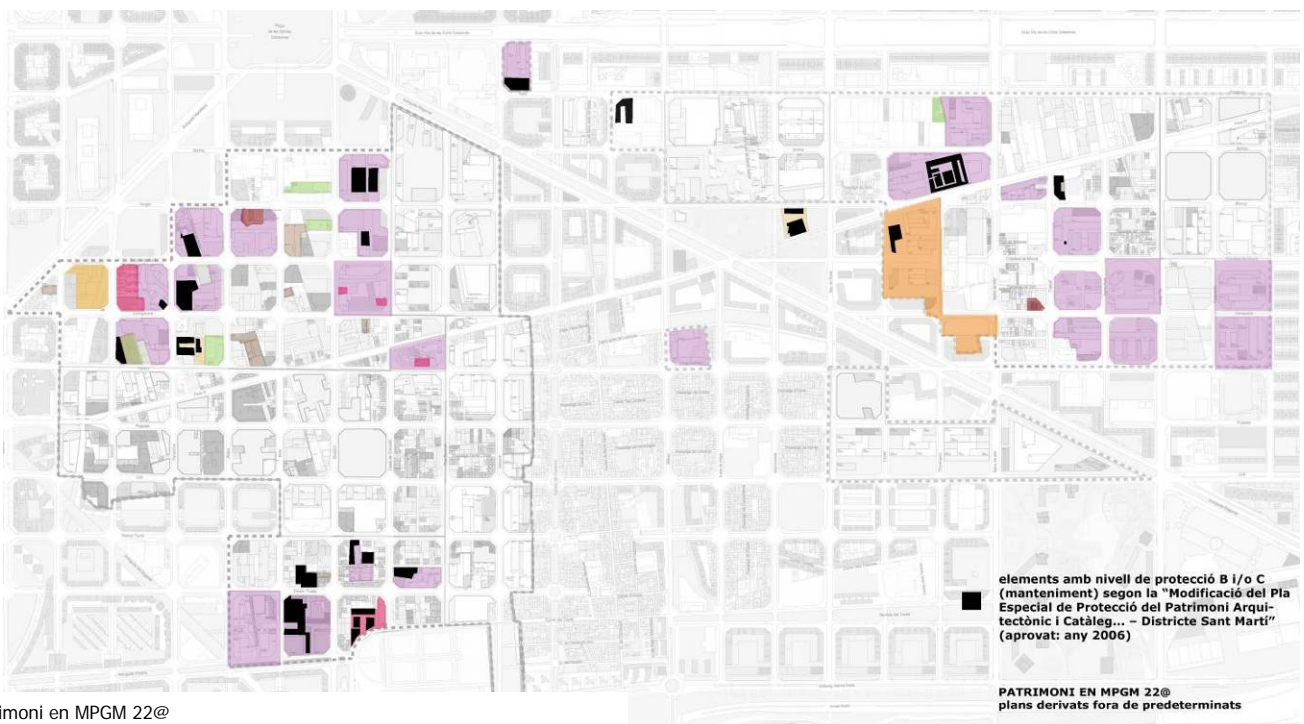
En el desenvolupament progressiu de la modificació del 22@, es van anar posant en valor peces de patrimoni, més enllà de lo catalogat en aquell moment. És el cas del pla de millora de la Farinera o del procés més complex de Can Ricart, per posar dos exemples emblemàtics.

Tanmateix, la Modificació del Catàleg del 2006 va ampliar considerablement les finques protegides, incloent-hi moltes de les velles fàbriques del districte.

I _ IDENTIFICACIÓ DELS EDIFICIS DE NOVA PROTECCIÓ INCLOSOS EN ELS PLANS DERIVATS.

_Patrimoni en MPGM 22@ dins plans predeterminats

_Patrimoni en MPGM 22@
Plans derivats fora pla predeterminat

II _ DESPLAÇAMENT DE L'EDIFICABILITAT

En alguns Plans Derivats, com el del PERI del Sector de l'Eix Llacuna, la superposició dels criteris de conservació d'edificis –amb independència del motiu patrimonial o urbanístic- sobre una edificabilitat predeterminedada, ha condicionat la distribució del sostre o, en molts casos la delimitació del propi àmbit del pla.

Per tal d'avaluar aquest fenomen, s'han analitzat dues illes en les quals els edificis de nova protecció patrimonial ocupen una part considerable de la superfície total i s'hi ha calculat la ubicació del sostre

En el cas de l'illa de la “la Farinera”, l'edifici patrimonial acumula més del sostre que generaria la seva projecció en el sòl i, per tant, allibera sòl en la resta de l'ordenació. Però el cas més repetit seria el contrari, on aquella projecció de sòl genera més sostre que el que s'ha de conservar i, per tant cal situar-lo en un altre sòl de l'àmbit. Això és així, ja que en la majoria de casos com els de la illa delimitada pels carrers Bolívia, Badajoz, Tànger i Ciutat de Granada s'ha exclòs prèviament de l'àmbit a l'edifici catalogat.

_ILLA DELIMITADA PELS CARRERS: BOLÍVIA, BADAJOZ, TÀNGER Y CIUTAT DE GRANADA

PMU “Illa ICT”

Els edificis 1, 2 y 3 estan protegits per la Modificació al Catàleg de Patrimoni (fitxa n. 91 “Josep Canela e Hijos”), 1 y 2 entren en el perímetre d'un pla derivat i l'edifici 3 s'exclou de l'àmbit.

En base a la documentació facilitada protegir els edificis 1 y 2 implica que aproximadament el 18% de la edificabilitat prevista per la MPGM22@ (el seu volum) es desplaça als edificis de límit de l'illa.

El Pla, actualment en fase d'execució, preveu edificis de 48 y 35 metres d'alçada.

_Ordenació MPGM22@
(Juliol 2008)

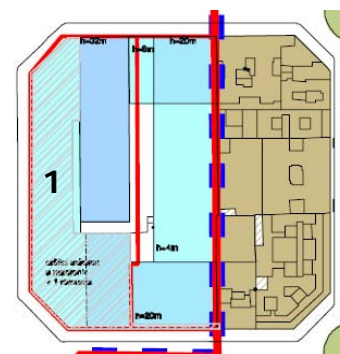
_ILLA DELIMITADA PELS CARRERS: DE RAMON TURRÓ, DE LLACUNA, DEL DOCTOR TRUETA

PERI "Sector de l'Eix Llacuna"(UA-3) aprovat octubre 2002

L'edifici 1 està protegit per la Modificació al Catàleg de Patrimoni (fitxa n. 89 "filatura de jute el Cànem").

La seva protecció patrimonial implica desplaçar aproximadament el 23% de la edificabilitat prevista per la MPGM22@.

El pla preveu la remuntar d'un pis l'edifici patrimonial.

_Ordenació MPGM22@
(Juliol 2008)

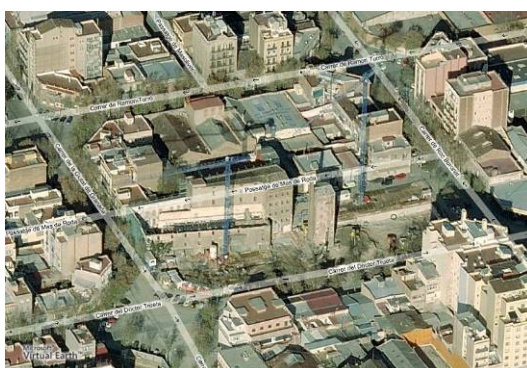
_ILLA DELIMITADA PELS CARRERS: CIUTAT DE GRANADA, DR. TRUETA, ROC BORONAT I PTGE. MAS DE RODA

PMU d'illa, aprovat desembre 2004

La torre i la xemeneia (1) estan incloses en el Pla Especial de Patrimoni Arquitectònic i Catàleg del Districte de Sant Martí del any 2000 (fitxa n. 10 "Antiga Farinera La Fama"); l'edifici 2 està protegit per la Modificació del Catàleg de Patrimoni (fitxa n. 89 "Farinera la Fama, Can Gili Vell")

L'edifici de nova protecció de PB+2 y PB+4 no implica desplaçament de sostre dintre del perímetre del pla.

En el text de la fitxa de patrimoni s'assenyala que el manteniment del edifici 2 segueixi els criteris generals definits per el PMU d'illa aprovat en 2004.

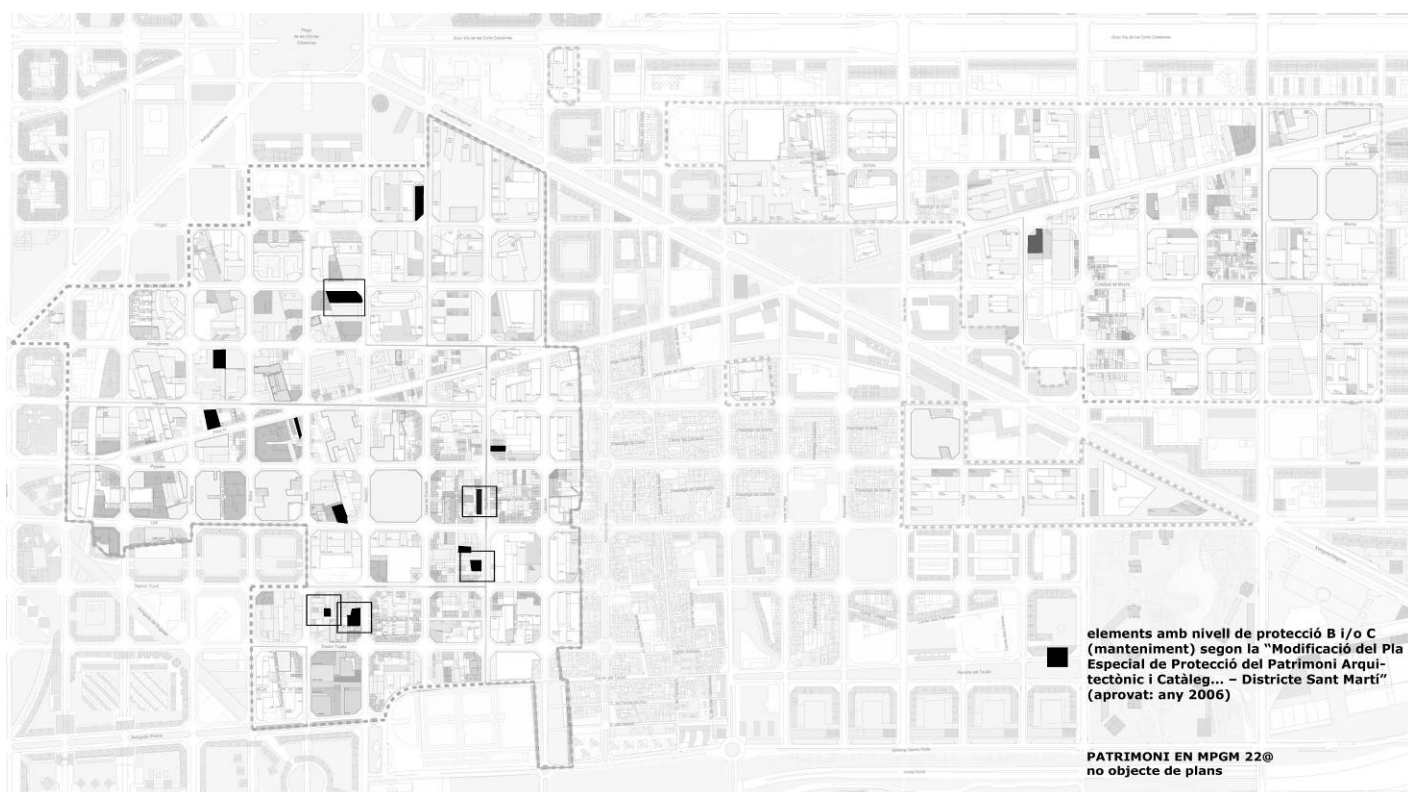

_Ordenació MPGM22@
(Juliol 2008)

III _ VERIFICACIÓ D'EDIFICABILITAT DE DIFÍCIL REALITZACIÓ EN EDIFICIS CATALOGATS.

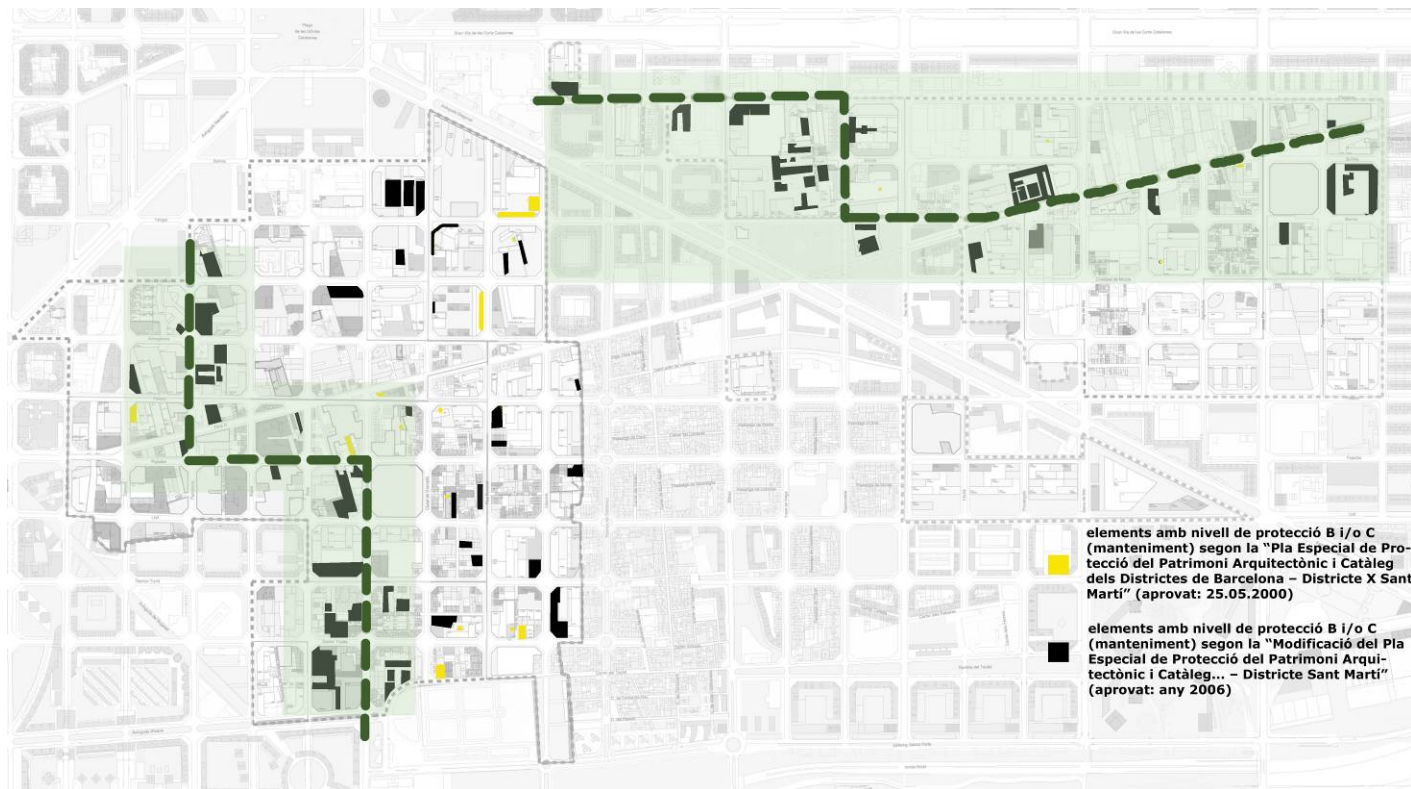
Aquells casos d'edificis patrimonials que no estan dins de cap unitat d'actuació i generen una edificabilitat superior a la que ja tenen, podrien fer pensar en la necessitat de crear àmbits d'acumulació d'edificabilitat en el districte o de compensació amb aquells altres catalogats, que no estant tampoc inclosos en cap unitat d'actuació i superen el sostre que els correspon. Als efectes d'una possible posterior consideració d'aquesta problemàtica, s'han evidenciat els 5 edificis d'aquella mena en el plànol que s'acompanya.

L'escreix d'edificabilitat que, malgrat estar prevista per la normativa, no pot allotjar-se en la superfície ocupada per edificis protegits és aproximativament de 8000 m2.

_Patrimoni en MPGM 22@
No objecte de cap actuació i edificis que generen sostre

IV _ CONCRECIÓ DELS ÀMBITS AMB CONCENTRACIÓ D'ELEMENTS PATRIMONIALS I RECINTES CATALOGATS PER POSAR DE RELLEU EL VALOR ESTRUCTURANT DE POSSIBLES RECORREGUTS QUE ELS RELACIONIN.

_Relació entre elements i recintes catalogats

2 . ESPAI URBÀ

2.1 RELACIÓ ENTRE L'ESPAI URBÀ I L'ACTIVITAT A L'ESPAI ARQUITECTÒNIC.

_Objectiu

1. Comprovar la permeabilitat dels fronts construïts, i determinar el tipus i el grau d'accessibilitat dels espais d'accés a les activitats privades.
2. Analitzar la freqüència i la distància entre activitats. Comprovar quin és el grau amb el qual es produeix la mixtura entre activitats i quin ús es fa de l'espai públic.
3. Estudiar les distàncies crítiques del teixit residencial per tal de valorar quin és el grau de mixtura i continuïtats entre la residència i les altres activitats.

_Previs

/S'han detectat diferents àrees d'estudi que responen a situacions diferenciades entre les activitats @ i eixos estructurants.

Diferenciem tres àmbits d'estudi a l'entorn de:

- Eix Llacuna i les seves relacions amb l'eix comercial-residencial de la Rambla del Poblenou.
- Eix Cristóbal de Moura com un nou eix cívic associat a una seqüència d'espais lliures.
- Eix Pere IV (est - Diagonal) i (oest - Diagonal) com a eix potencial d'activitat i connector de l'àrea 22@ a gran escala.

_Fase inicial:

I / Continuïtats i discontinuïtats, Ritmes i seqüències. L'espai d'ús públic relacionat amb les activitats en planta Baixa a escala urbana.

II / Anàlisi del contagi entre equipaments o activitats lúdiques que es localitzen de manera puntual i independent. Grau de complementarietat entre les diferents activitats no residencials.

III /La reflexió amb més detall de determinats punts on la segregació d'activitats, i la separació entre les activitats públiques i privades generen espais d'intercanvi o buits urbans.

IV /Habitatge: dimensió, distàncies, tipologies, densitats netes, accessos.

_Primeres hipòtesis:

1 / Moltes de les noves activitats són endògenes i puntualment o massivament utilitzen l'espai públic.

Controlar les activitats que generen amplis fronts a carrer sense interacció per minimitzar les discontinuïtats en l'ús de l'espai públic.

2 / Escassetat d'activitats en planta baixa que es relacionen directament amb l'espai carrer.

Reforçar el paper de les plantes baixes com a generador d'activitat de l'espai urbà.

3 / El planejament està pensat des de la unitat d'actuació i no amb l'activitat del context.

Promoure la complementarietat entre activitats a escala de carrer, a través de freqüències, ritmes i tipus d'activitat.

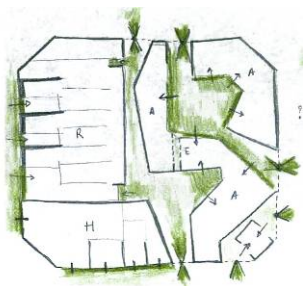

_EIX LLACUNA

Activitats i carrer

El PERI afavoreix que les activitats en PB, es relacionin amb el carrer, el punt 10 de la fitxa del PERI Llacuna diu:

“el conjunt, possibilita en les plantes baixes, edificis amb façana alineada al carrer, obertures des del nivell de la vorera i continuïtat del forjat en planta baixa amb aquest nivell, de manera que permeti l'aparició de locals en planta baixa amb accés directe i independent des del carrer, capaços d'acollir activitats diverses de mida, forma i ús dotacionals, d'indústries compatibles i tradicionals.”

_ Figura 1: illa n°: 13. Relació espai urba amb espai arquitectònic.

La disposició de les noves activitats al llarg de l'eix Llacuna presenta diferents situacions: fronts residencials consolidats, equipaments relacionats amb espais públics, edificis lineals amb accessos puntuals, i també espais lliures que, pel moment, no presenten activitat associada.

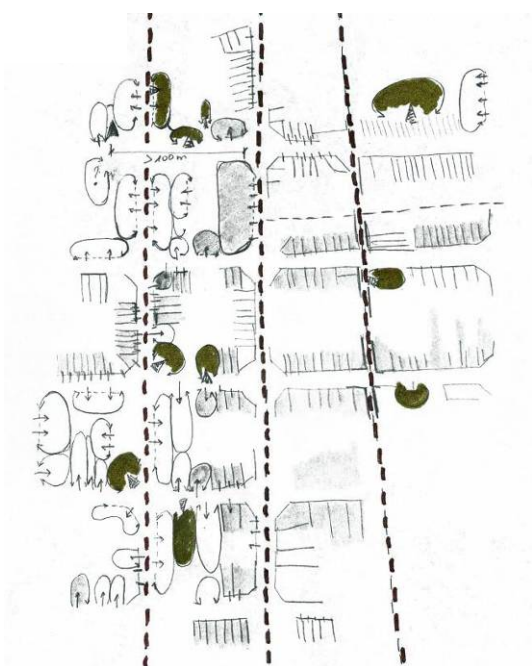
Però la formalització arquitectònica de moltes de les noves activitats 22@ ens mostren un cert autisme i una concentració dels accessos, fins al punt que de vegades es disposen tots els accessos entorn a patis interiors privats amb un únic accés principal des del carrer.(fig.1.)

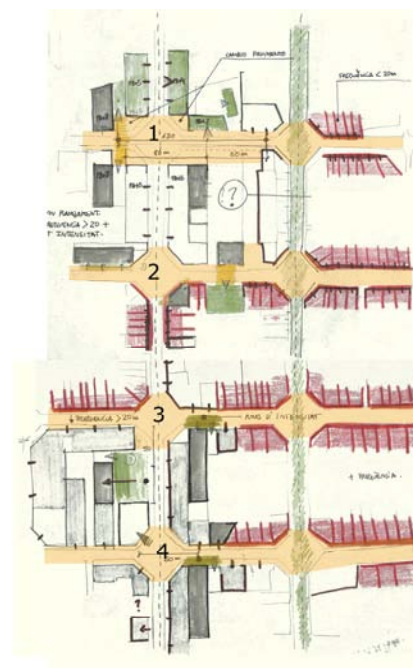
_ Figura 2: Vista Camp Audiovisual

Aquestes concentracions marquen fortes diferències en l'ús de l'espai públic, generant buits urbans i punts conflictius de congestió, com per exemple succeeix a l'entorn de la Campus Audiovisual.(Fig.2)

Però no ens interessa tant la successió d'activitats al llarg de l'eix Llacuna, que es construeix a través d'una rica mescla de tipologies i xamfrans, quant les continuïtats i discontinuïtats que es produeixen als trams de connexió entre Llacuna i Rambla (fig. 3 i fig. 4). Respecte a l'eix Llacuna ens interessa destacar el valor de complementarietat entre els eixos residencials i comercials existents del Poblenou i aquest nou eix d'activitat econòmica que discorre paral·lelament a la Rambla del Poblenou a una distància d'uns 100 m i a uns 200 m de l'antic carrer Maria Aguiló. (fig5)

_ Figura 3: Esquema relació activitats en PB en l'Eix Llacuna

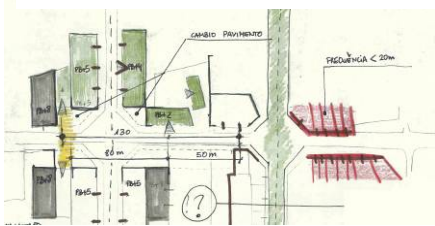

_ Figura 4: Esquema connexió transversal entre l'Eix Llacuna i Rambla Poblenou.

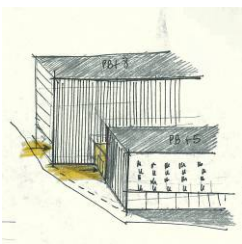

_ Figura 5: Relació entre els 3 Eixos. Llacuna-Rambla Poblenou- Maria Aguiló.

En el cas de Llacuna amb Pallars, el Pla formalitza a l'encreuament dels carrers una plaça, però, els edificis que la defineixen no reconeixen aquest espai. L'accés a aquets edificis es produeix des dels carrers i no des de la plaça. Tot i això la creació d'aquest espai diferenciat i la presència del CEIP Llacuna generen un àmbit d'especial d'interés en aquest fragment del carrer Pallars (fig. 6). Però l'accés puntual a les activitats 22@ i al equipament a la façana nord i la escassa activitat en la façana sud poden generar un buit urbà.

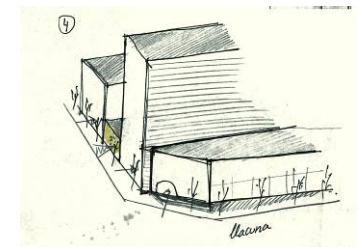
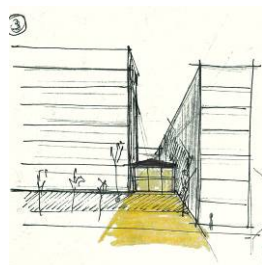
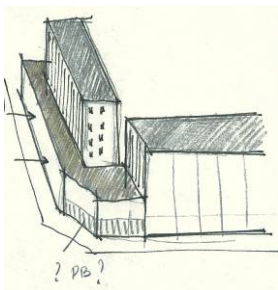
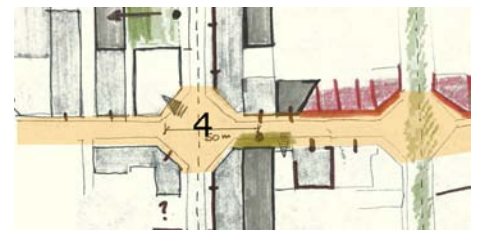
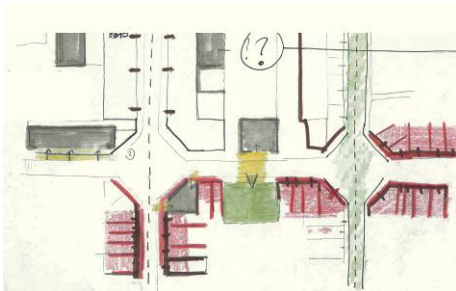
En el cas de Llacuna amb Pujades, l'alineació al xamfrà a tres de les quatre cantonades genera un espai més similar a l'encreuament de Pujades amb la Rambla. La existència de fronts residencials consolidats i d'alguns elements patrimonials de gra petit a la façana sud, defineix un tram de carrer variat en quant a tipologies i activitats, amb un ritme i freqüència que dona continuïtat a la "urbanitat" de la Rambla. (fig. 7)

Respecte a Llacuna-Llull el front residencial consolidat defineix tota la cantonada oest. Un nou edifici residencial dibuixa la cantonada nord construint un front residencial de més de 200 m des de la Rambla. La façana sud acull activitats@ al xamfrà est. Novament trobem un ritme canviant i una contraposició d'activitats complementàries que s'alternen al llarg del carrer Llull, des de la Rambla fins Roc Boronat. (fig.8)

Finalment, a Llacuna-Ramón Turró, la presència d'elements patrimonials i activitats consolidades defineixen un xamfrà amb poca activitat urbana, que enllaça amb la Rambla, mitjançant nova residència a la façana nord i activitats 22@ a la sud. (fig.9)

_ Figura 6: Relació activitats entre Llacuna i Rambla Poblenou en el carrer Pallars.

_ Figura 7: Relació activitats entre Llacuna i Rambla Poblenou en el carrer Pujades.

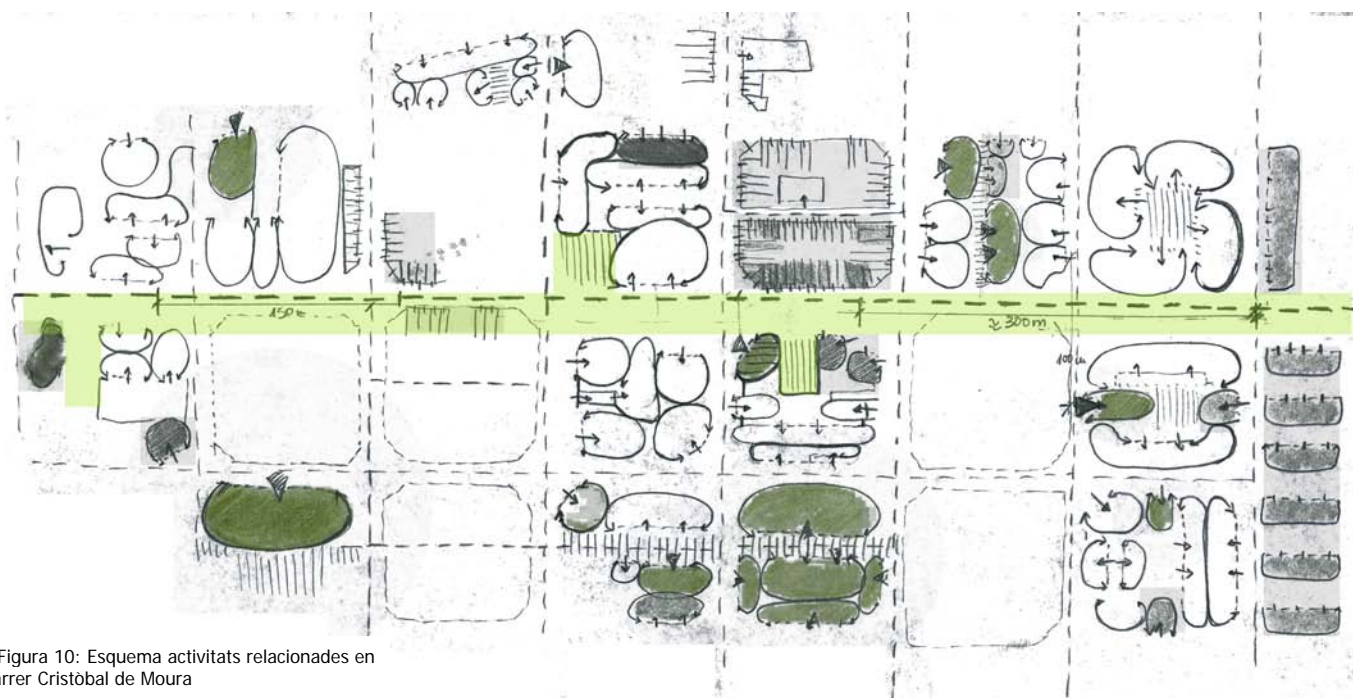
_ Figura 8: Relació activitats entre Llacuna i Rambla Poblenou en el carrer Llull.

_ Figura 9: Relació activitats entre Llacuna i Rambla Poblenou en el carrer Llull.

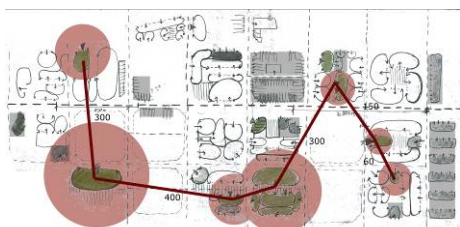
EIX CRISTOBAL DE MOURA

Activitats i carrer

Aquest carrer, tot i tenir un pont sobre el riu Besós, enllaçar amb Sant Adrià i Badalona, no té continuïtat cap al centre de Barcelona i es talla al trobar-se amb la Diagonal. La seva secció amb una amplada de 30 m ja no té els requisits previstos per la viabilitat rodada i per tant suposa una reserva viària amb un gran potencial com eix urbà i espai públic, essent l'eix vertebrador d'un seguit de places en el nou Pla. És aquest el motiu per estudiar la disposició i gra de les activitats en el seu entorn immediat. (fig. 10)

_ Figura 10: Esquema activitats relacionades en Carrer Cristòbal de Moura

_ Figura 11: Esquema distàncies entre activitats

Si ens fixem en el tipus i posició dels equipaments podem observar una disposició disgregada i distribuïda amb algunes distàncies de fins a 400 m i amb només un nou equipament donant front al carrer Cristòbal de Moura. (fig 11).

Dels nous equipaments un és de caràcter residencial (residència d'estudiants c/ Pallars), millorant la baixa demografia d'aquest sector.

Si atenem a la disposició i nombre d'habitatges, observem que les vivendes es troben segregades en petits grups en àmbits inconnexos, produint-se grans distàncies entre els diferents grups residencials. (fig.12) Aquests grups són molt diferents entre ells amb tipologies que van des d'edificis plurifamiliars de PB+4 entre mitgeres.

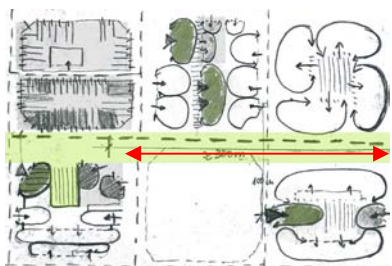
Es aquest últim tipus el que constitueix una major agrupació en l'illa del passatge Taulat, en combinació amb petits tallers. Les noves transformacions aporten habitatge a aquest àmbit de 21 Has., tot i això la freqüència i intensitat de l'habitatge és molt minsa per construir ciutat i ens preguntem si no seria adient re interpretar la casa artesana, en el sentit de que també la residència contemporània, amb la incorporació de les noves tecnologies, pot qualificar-se com un espai per l'activitat productiva.

_ Figura 12: Esquema distàncies entre unitats residencials

Atenent a l'activitat en el front del carrer Cristòbal de Moura podem diferenciar dues situacions: Del carrer Maresme al carrer Josep Pla hi ha uns 300 m on les activitats no es relacionen amb el carrer, donat que funcionen de manera endògena amb accessos molt puntuals des dels carrers perpendiculars.

_ Figura 13: Cristòbal de Moura. Distàncies entre Maresme i Josep Plà.

_ Figura 14: Esquema activitat a Cristòbal de Moura, entre Josep Plà i Fluvià.

(fig.13) Del carrer Josep Pla fins Fluvià es succeeixen molts intervals sense activitat urbana i petits fronts on apareix puntualment la interacció entre l'activitat de la parcel·la i el front del carrer. (fig. 3) Aquest funcionament discontinu amb separacions de 30, 60 o més metres entre accessos a noves activitats genera una "urbanitat" accidental de poca intensitat i limitada a unes franges horàries molt determinades.

En els dos plans d'illa realitzats trobem que en un (illa 89) l'activitat és monofuncional (magatzems amb oficines) produint-se només quatre accessos en forma d'esvàstica en tot el perímetre de l'illa. En l'altre (illa 79) el fet d'aparèixer hotel, residència i oficines genera un àmbit ric i variat en activitats, però la manera en com aquestes utilitzen l'espai públic i la forma amb la que l'arquitectura es relaciona amb el carrer genera un espai urbà buit. En un total de més de 480 m lineals de façana trobem només set accessos a les activitats, sense espai comercial i amb unes plantes baixes impenetrables.

Aquest fet associat al nou espai públic que s'incorpora dins l'illa, en la façana sud del carrer Cristòbal de Moura ens crea el dubte sobre la necessitat o la integració d'aquesta plaça en aquest eix urbà fins al moment "fantasma", si bé és cert, que els plans aprovats pendents de realització i els àmbits per transformar poden introduir la urbanitat esperada. De les 14 illes, 2 s'han transformat, 6 tenen planejament aprovat i les 6 restants, poc consolidades, estan pendents de transformació.

_EIX PERE IV

Activitats i carrer

L'estudi d'aquest eix singular, aglutinador de la urbanitat del sector industrial del Poblenou durant molts anys, ens pot servir per dimensionar i quantificar el concepte "urbanitat" al 22@.

S'han estudiat les distàncies entre els accessos a les activitats (<25m, 25-45m, >45m), la intensitat d'ús d'aquest accés (baixa, mitja, alta) i la permeabilitat visual de l'arquitectura permeable, semipermeable, impermeable), i amb això s'han dibuixat les seqüències, illa a illa dels dos trams del carrer Pere IV. S'ha grafiat amb A, B o C la major o menor distància entre activitats, amb +, * i 0, la intensitat.

En el sector oest la freqüència de A és tan alta com de B (5 i 6m) mentre que C només hi ha dues. De les 14 illes, 6 son A, de les quals 5 amb alta intensitat i semipermeables, 6 són B de les quals 2 amb intensitat alta i només 2 són C amb baixa intensitat i sense permeabilitat.

La dimensió dels plans i projectes per desenvolupar són reduïdes donada la forta consolidació d'aquest quilòmetre de carrer, assegurant un ritme d'activitats i una interacció amb el carrer propis d'un centre urbà.

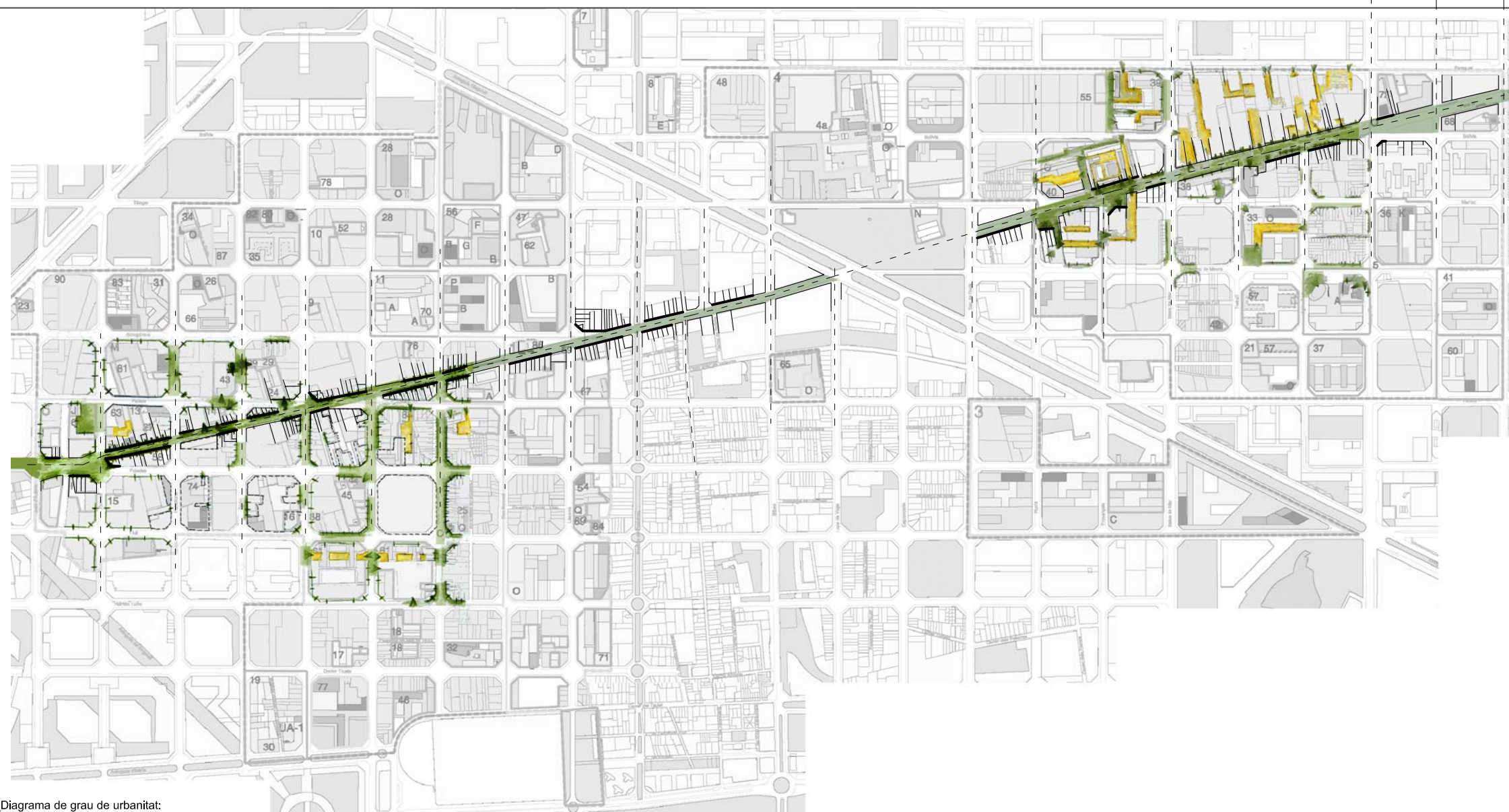
Respecte al sector est, cal dir que la trama Cerdà és incompleta, dels vuit carrers verticals, tres no travessen Pere IV, mentre que cap dels dos horitzontals creuen aquesta via. Això genera un cert aïllament del sector, reforçat pel recent tall a la Diagonal, amb la delimitació de dues gran illes. Aquesta situació provoca que de les 9 illes que construeixen el front de Pere IV, només dues siguin del tipus A amb intensitat i permeabilitat mitja, 3 del tipus B i 4 del tipus C.

En les propostes de transformació la macro-illa situada entre els carrers Selva de Mar i Fluvià presenta un projecte amb noves activitats @ amb una arquitectura que remarca la cantonada Fluvià/Pere IV, tanmateix es proposa un gran equipament cultural i de creació que recupera edificacions catalogades. Les altres cinc propostes de transformació corresponen a illes, totes elles irregulars pel creuament esbiaixat de Pere IV, amb un programa de noves activitats @ on només apareix un edifici residencial d'uns 30 m de façana a l'encreuament amb Josep Pla. Trenta metres de façana residencial en més de 800 m de front de carrer.

És clar que aquest tipus de transformació difereix molt de la que es produirà al sector oest, per la mida i les característiques dels projectes i del context.

Queda la qüestió de la macro-illa situada entre els carrers Selva de Mar i Josep Pla, on difícilment es podrà produir un pla d'illa i on la substitució parcel·la a parcel·la sembla també problemàtica. Seria interessant estudiar la possibilitat de donar continuïtat a alguns passatges i subdividir la peça en diferents fragments.

_LLEGENDA:

- _Espai urbà públic
- _Espai arquitectònic privat

_Diagrama de grau de urbanitat:

- Front de parcel·la
- Permeabilitat en PB
- Intensitat de l'activitat

e1 e2 e3 e4 e5

e6 e7 e8 e9 e10

Acera esquerra

| FÓRA ÀMBIT 22 @

	e1	e2	e3	e4	e5	e6	e7	e8	e9	e10			
B+	A*	B*	A*	A*	A+	B+	A*-B+	C	B+	C			
B+	A*	Ⓟ	Ⓢ	Ⓢ	A*	B+	A*-B+	B+	B+	C	A+	A+	C
	d1	d2	d3	d4	d5	d6	d7	d8	d9	d10	d11	d12	

Acera dreta

d1 d2 d3 d4 d5

d6 d7 d8 d9 d10 d11 d12

_NOTES:

FRONT:

- A = < 25 m : Permeable
- B = > 30-40 Semipermeable
- C = > 50 m : No permeable

ACTIVITAT:

- * Activitat intensa
- + Activitat mitja
- Activitat baixa

2.2 _CONFORT I VALOR EN L'ÀMBIT DEL 22@

ESPAI LLIURE I VEGETACIÓ.

Objectiu:

/ Detectar i analitzar els diferents elements presents en la trama urbana que caracteritzen el lloc, considerats com a valors de vegetació existents i que en suma constitueixen elements de confort i qualitat de l'espai lliure.

/ Definir estratègies d'actuació per a potenciar l'aparició d'espais de valor i protegir els existents.

Previs:

/ Detecció d'una trama vegetal existent i la superposició del pla del 22@ dins d'aquesta estructura.

/ Detecció de les tipologies d'espais oberts existents, establint alguns criteris de classificació fonamentats en la potencialitat del lloc i la seva qualitat.

/ Identificació de casos excepcionals en funció de les seves aportacions de confort i valor.

/ Definició de possibles relacions amb l'exterior de l'àmbit del 22@ [parcs, illes i estructures visibles].

Fase inicial:

I / Valoració general de les vinculacions existents entre els espais oberts previstos, els existents i els no inclosos en el pla d'actuació [interrupcions, continuïtats].

II / Anàlisi de l'efecte que comporta la superposició de dos sistemes d'espais lliures [els sistemes associats a la trama històrica versus els nous espais lliures incorporats en la trama del 22@]; de relacions espacials; d'escala i de continuïtat visual, associades al terme de confort.

III / Relació d'espècies vegetals existents. Catalogació per zones i per densitat de predominança en funció de les seves continuïtats.

Primeres hipòtesis:

I / Consideració del carrer com a àmbit d'avaluació, a través de la valoració dels espais de confort i les seves connexions. La vegetació entesa com un dels principals productors de confort, serà l'instrument de detecció dels llocs de valor i les possibles potencialitats. Al mateix temps, es planteja l'establiment de relacions entre l'estructura i el fragment, entesos com a sistemes d'exploració –tant en les noves propostes com en les trames heretades.

II / La transposició de trames permet certes relacions de continuïtat visual, entenent la seva avaluació com una xarxa de narratives, és a dir, espais seqüencials amb diversitat d'atmosferes.

III / Existència d'alguns espais excepcionals per les seves característiques de valor, i on les seves potencialitats podrien fomentar noves lectures del lloc. Comprensió d'aquests llocs com a part d'una estructura fragmentada generadora de continuïtats. Identificar quins elements construeixen el valor en aquests espais.

IV / Estudi sobre la possible generació d'activitats provisòries en els espais no desenvolupats.

REFLEXIONS

Les noves activitats i equipaments solen tenir un dimensió considerable (>2.500 m²), generant sectors mono-funcionals amb espais oberts interns de caràcter col·lectiu i accessos puntuals controlats respecte al carrer, que provoquen una interacció amb l'espai públic discontinu i molt espaiat. El resultat és, en alguns casos, una "urbanitat" feble, en el sentit que no es propicia una ajustada mescla i combinació de les activitats amb el carrer, com espai urbà representatiu. Aquest fet queda reforçat per la opacitat, o el canvi de cota respecte al carrer, de les plantes baixes, generant-ne llargues alineacions de façanes impenetrables.

Si bé és cert que les noves activitats i la transformació precisa encara de molt de temps per construir un teixit suficientment sòlid com per generar una activitat urbana en l'espai públic pròpia de una ciutat compacta, també ho es que enfront la discontinuïtat formal i funcional que caracteritza aquest àmbit moltes de les actuacions fins al moment realitzades es fan en contigüitat a transformacions externes o per agrupació d'illes, generant una "urbanitat" sectorial que no ajuda a la transformació del conjunt.

En aquest sentit es important destacar que aquesta contigüitat es més que justificada per la necessitat de reurbanitzar les àrees de transformació per dotar de nous serveis a les noves activitats. La necessària contigüitat física d'aquets serveis provoca aquesta transformació en taca d'oli de molts sectors que condiciona el gra, la alternança, mescla i heterogeneïtat de les transformacions en el 22@.

La qüestió que ens plantegem és la següent: Existeixen diferents grans, associats a diferents tipus d'activitat, construint diferents espais urbans ben delimitats, en diferents sectors reconeixibles del 22@? Si és així ja no estem parlant d'un 22@ sinó de més d'un, el que implica una sectorització d'un fragment de ciutat que inicialment tenia un potencial unitari, fonamentat en la heterogeneïtat de la seva morfologia i en la variació del gra petit i mitja de les seves activitats, sempre com unitat i mai com campus independents adherits.

_CONTEXT:

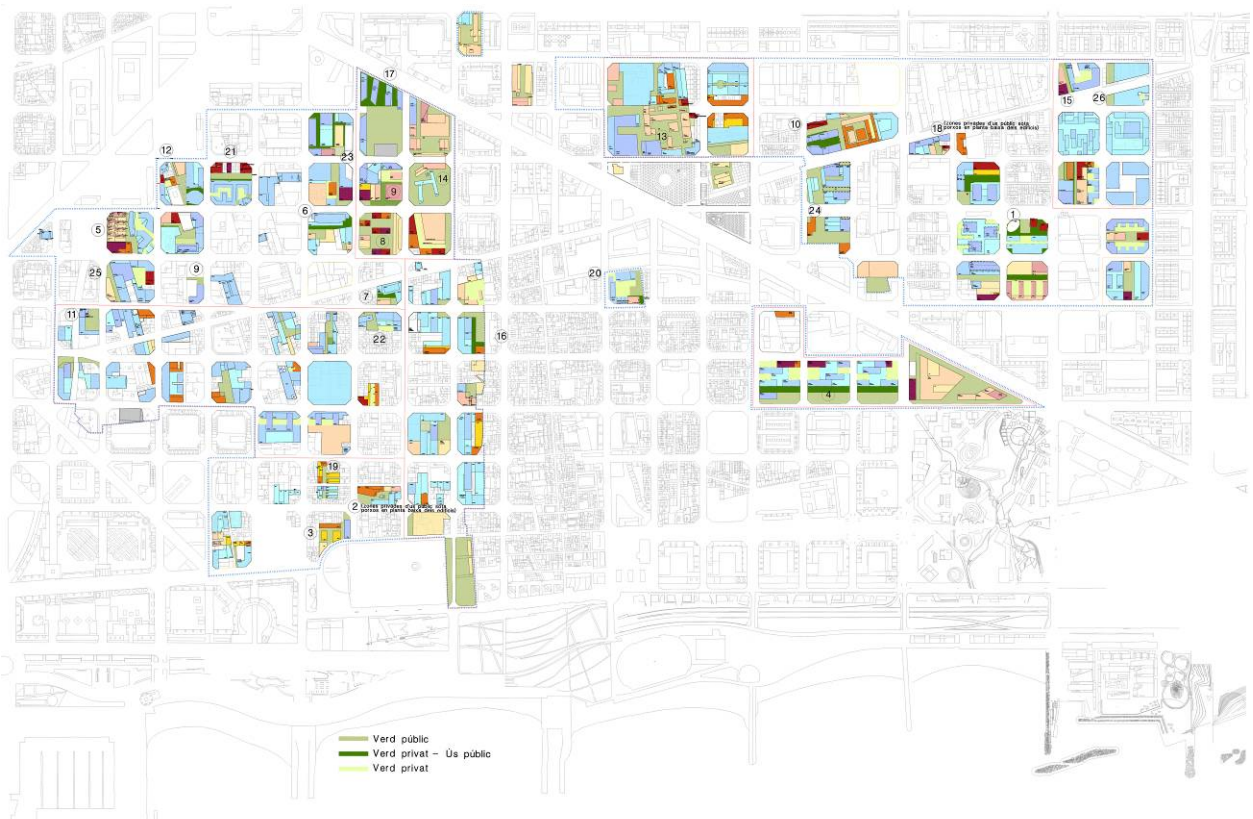
Valors existents i potencialitats

La comprensió del lloc d'estudi a partir de les primeres aproximacions, ha permès detectar els diferents elements presents en la trama urbana i caracteritzadors d'un lloc constituït fonamentalment per capes de diverses activitats i contextos heterogenis. La presència del pla del 22@ s'entén com una petita fracció d'un conjunt compost per elements tan dissímils com la trama històrica del Poblenou, la xarxa d'activitats existents i les estructures vegetals que caracteritzen el lloc.

Davant d'aquesta heterogeneïtat de sistemes, s'ha assumit des de l'inici que **la fragmentació dels espais verds ha de ser vista com a potencialitat**, malgrat la complexitat de la seva tinença, i de l'accessibilitat disponible.

Es pot intuir una voluntat del pla 22@ per valorar una història significativa i recent, establerta a través de la lògica del conjunt industrial arrelat. No obstant això, també es considera necessària la detecció d'altres dinàmiques existents, que podrien funcionar com a importants mecanismes definidors de la identitat d'un lloc amb atributs precisos.

A partir d'això, l'establiment d'exemples comparatius sobre algunes nocions d'espai públic ha permès confirmar una manca important de models referits a l'espai lliure de la ciutat contemporània. Aquesta absència de referències analítiques impedeix, d'una banda, l'establiment ràpid de contrast i confrontació, però també ens parla de que la visió de ciutat a través del seu espai lliure es presenta aparentment difusa i ambigua .

_ Distribució de l'espai verd en l'àmbit del 22

I _ Determinació dels estrats d'estudi

Grans espais verds perimetrals a l'àmbit del 22@.

Estrat Pla 22@

Entenem que el pla del 22@ és un projecte ambiciós i innovador que indaga sobre com ha de ser produïda la ciutat moderna; quins són els seus components i com es gestiona. Al mateix temps, ha d'incloure maneres noves amb imaginari rics i ambientalment complexos, que conduiran a un projecte de ciutat sostenible, confortable i diversa. La nostra proposta intentarà complementar aquest esforç amb possibles aplicacions en l'àmbit de l'espai lliure. El primer contacte amb la part del conjunt constituïda pel pla del 22@ i la recerca de referències per a la valoració d'aquests espais, ens ha proporcionat unes dades inicials sobre les seves característiques i possibilitats d'anàlisi:

- La **falta d'exemples d'espai lliure construïts** dintre de l'estructura general del pla del 22@, que dificulta l'objectivitat d'una anàlisi d'impacte sobre la trama vegetal, però també i fonamentalment sobre la trama urbana, generant la dificultat de construir una imatge visual definida. Al mateix temps, l'escassa informació sobre la definició d'espais lliures en els futurs projectes dificulta la visualització d'aquests temes.
- L'anàlisi d'una arquitectura que opera fonamentalment a partir de la imatge corporativa, obtenint com a conseqüència la generació de caixes tecnològiques d'alt consum energètic, i que forma part d'una sèrie de punts crítics per a comprendre l'espai lliure generat.
- Si bé l'àmbit del 22@ incorpora alguns parcs i espais lliures dintre de la seva proposta, és fonamental comprendre que, independentment del pla, la zona conté en tot el seu perímetre importants espais públics de gran escala. Aquesta comprovació condueix a una mirada diferent de l'espai públic, no fonamentada en el volum i la densitat dels seus parcs i places, sinó en les aportacions de valor associat, com les relacions de caràcter visual i la identitat heretada del Poblenou.

_Espais verds proposats pel 22@.

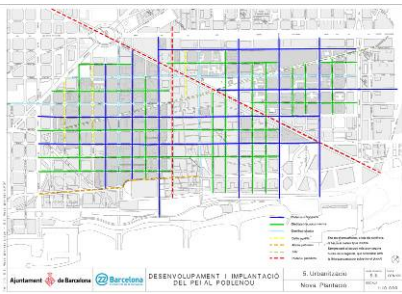
Estrat d'estructures vegetals

De la mateixa manera, s'ha realitzat una aproximació al lloc a través de la cartografia d'espais lliures proposats pel 22@, detectant capes d'informació addicionals a les presentades i alguns valors puntuals:

- **L'escassa o nul·la representació dels veritables valors de vegetació existents** dintre de la trama d'espais lliures del 22@. Evidenciar que una anàlisi objectiva dels sistemes del verd no és del tot compatible amb la xarxa d'espais lliures proposats pel 22@, exemplificant casos on els veritables espais de valor no han estat cartografiats.
- La localització de les àrees verdes importants, col·locades en la seva totalitat en la perifèria dels àmbits definits com 22@. Valoració general de les vinculacions existents entre els espais oberts previstos, els existents i els no inclosos en el pla d'actuació [interrupcions, continuïtats].
- L'escassetat de l'element vegetal com a element patrimonial dels nuclis industrials del Poble Nou.
- Detecció d'una trama vegetal existent i la superposició del pla del 22@ dintre d'aquesta estructura.

- Relació d'espècies vegetals existents. Catalogació per zones i per densitat de predominança.

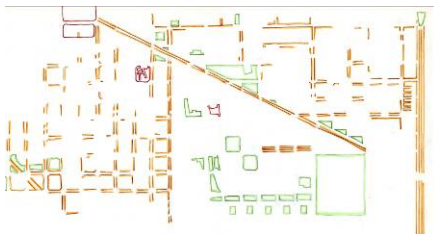
_Estudi de les espècies vegetals previstes

- Estudi de les espècies vegetals previstes per a la zona [perspectiva botànica de Parcs i Jardins] i la seva vinculació amb les preexistències. Així, és possible analitzar la previsió en el pla de la reconstitució de les alineacions de manera absoluta a partir de la regularitat del traçat viari. Sent que en l'actualitat aquestes alineacions presenten discontinuïtats, i en alguns casos són absolutament inexistentes, plantejant-ne la possibilitat de tornar a reflexionar sobre aquests traçats.

Estrat preexistent del Poble Nou

L'anàlisi del sector sud, més relacionat amb la trama històrica del Poble Nou, també ha definit estratègies d'aproximació:

Les intervencions sobre l'espai lliure del Poble Nou històric han de considerar una sèrie de punts crítics que impliquen la totalitat dels criteris de valor del lloc. Així, hem d'emfatitzar la **prioritat de visualització del Poblenou com a origen i centre de la identitat heretada**, i com a base per a la comprensió de l'estructura visual.

_Estat actual de l'arbrat viari, on és possible comprovar les discontinuïtats existents en relació a la proposta prevista

- Comprensió de l'efecte que comporta la intercalació de dos sistemes d'espais lliures [els sistemes associats a la trama històrica versus els nous espais lliures incorporats en la trama del 22@] i que incorporen relacions espacials diverses d'escala i de continuïtat visual associades al terme de confort.

- També serà pertinent evidenciar que el gra urbà aportat pel teixit industrial previ serà un dels principals elements de fusió de l'espai lliure, difuminant encara més les estructures vegetals existents i atorgant discontinuïtats fonamentals a la identitat visual del districte. Tanmateix s'ha considerat **l'escassetat de l'element vegetal com a element patrimonial dels nuclis industrials del Poblenou**.

II _ Estructura i fragment. Complexitat de les relacions en l'espai públic.

La interrelació entre totes aquestes variables d'anàlisi ens ha permès comprendre que el nostre veritable **àmbit d'avaluació serà el carrer** en si mateix, a través de la valoració dels **espais de confort** i les seves connexions. No obstant això, serà necessari entendre el carrer com a l'estructura i la continuïtat que embasta fragments diversos d'espai públic, però establint al mateix temps el fragment com a possible singularitat que no pertany en tots els casos a un sistema. Així, l'espai del carrer deixa de ser la banalització o estandardització dels carrers del segle XIX per arribar a convertir-se en un espai més complex i confortable.

Aquestes condicions seran estudiades per mitjà de l'arbrat, la seqüència visual i les continuïtats, especialment amb altres àmbits, no relacionats necessàriament amb el carrer. La vegetació, entesa com un dels principals productors de confort, serà l'instrument de detecció dels llocs de valor i les possibles potencialitats. Al mateix temps, es planteja l'establiment de **relacions entre l'estructura i el fragment**, entesos com a sistemes d'exploració –tant en les noves propostes com en les trames heretades-, i on la finalitat no serà la **qüestió del model urbanístic emprat, sinó l'acoblament del fragment a aquest, després de la seva assimilació i comprensió.**

Aquest treball estableix una compilació d'una sèrie de valors existents i l'establiment de potencials que permetin desenvolupar continuïtats entre aquests espais lliures i els seus sistemes de valor.

Valors existents _ carrer 22@

- Entendre el carrer del Poble Nou com un espai encara preservat i habitable, sense una influència excessiva d'altres dinàmiques de la ciutat [sorolls, activitats, tràfic, etc.] i on la possible existència d'aquests factors és molt puntual.
- Existència d'un sistema d'espais de valor que, encara que aïllats, podrien conformar una estructura més complexa [trama vegetal existent; àrees verdes perifèriques; continuïtats, etc.]
- La transposició de trames permet certes **relacions de continuïtat visual, entenent la seva avaluació com una xarxa de narratives**, és a dir, espais seqüencials amb diversitat de situacions. Aquesta apreciació haurà de prioritzar la detecció dels elements urbans o paisatgístics que atorguen la condició de continuïtat i el perquè.

Potencialitats i estratègies _ carrer 22@

- Detecció de les antigues traces amb vegetació en bon estat i els llocs de valor.
- Sistemes d'enriquiment dels **potencials descoberts al carrer**. Això ha conduït a l'observació dels espais de l'entorn per fer una reflexió sobre la qüestió dels models aplicats: la seva especialitat, els seus defectes i les seves qualitats, detectant àmbits dotats de verd però amb diverses problemàtiques [de disseny, problemes de confort, problemes de manteniment i economia de recursos].
- **Potenciació de les continuïtats visuals**, incloent les relacionades amb la superposició entre àmbits públics i privats [transparències entre reixes i jardins interiors]. Comprovació de les continuïtats mínimes i màximes entre projectes planificats. Estudi de la vocació d'espai lliure en els projectes d'habitatge [criteris de relació i establiment de vincles interns].
- Localització de carrers amb oportunitats addicionals, a fi de generar trams diferents a la trama general en relació al projecte de l'arbrat.
- Necessitat de convertir **l'espai lliure en generador d'àmbits de confort tèrmic**, sumant la preparació explícita d'una gestió sostenible de l'aigua, entesa com a possibilitat de regulació de la temperatura.

_Relacions de continuïtat visual caracteritzadores amb direcció mar_muntanya.

III _ Possibilitats d'actuació en àmbits específics

Un altre àmbit d'actuació fundat en la idea de potenciar el fragment serà la detecció d'unitats autònomes que mereixen actuacions especials.

Aquests exemples són fàcilment reconeixibles a causa del seu contrast amb l'estructura existent, i és possible realitzar propostes específiques de tractament:

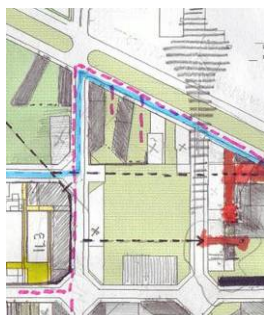
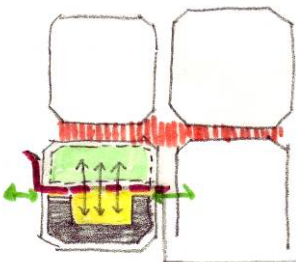
_Espais d'oportunitats amb especial at descampats en l'àmbit 22@.

Estructures vegetals_Unitats indeterminades

Constituïdes fonamentalment pel cas del **descampat** [illes 106, 4, etc.], **plantegen la possibilitat d'accions temporals d'adequació i pont amb el planejament posterior**. Són unitats amb condicions visuals provisionals, però que a poc a poc han anat inserint-se en la memòria col·lectiva del Poblenou. Són expressions del tercer paisatge i de situacions molt diverses que podrien -a través del voluntariat o de la implicació de la gestió privada-, generar millors espais de transició.

L'alt percentatge de descampats en tot l'àmbit del 22@ i la suposició de la seva permanència en aquest estadi durant algun temps, permetria assumir possibles actuacions temporals sobre ells, a fi d'explotar la seva espacialitat i escala dintre del sistema urbà. Aquesta possibilitat induiria a trobar noves lectures d'aquests espais, fundades en activitats fugaces i/o en els accidents existents.

El descampat introdueix una fita important dintre de la seqüència de narratives constituïdes per l'espai lliure del Poblenou; així, malgrat la seva inevitable desaparició gradual, els considerem espais de valor vigents i potenciables. Són **punts de confluència visual i de vinculació amb els sistemes de valor de gra més menut**. Així mateix, compleixen una funció de confrontació amb l'escala existent en l'àmbit, i d'interrelació intensa amb dinàmiques urbanes i paisatgístiques distants.

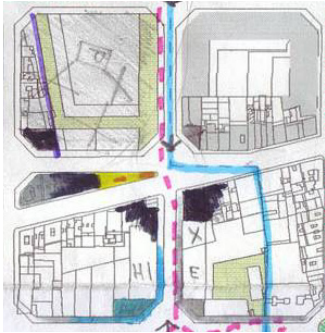

_Cas de les illes 106 i 4, implicació sistema de connexions.

Estructures vegetals_Unitats excepcionals

Es consideren unitats excepcionals aquells sectors d'espai lliure que, **pels seus atributs particulars, atorguen una situació de valor especial** a la zona, i que constitueixen parèntesis importants dintre de la trama urbana.

Així es fa necessària la detecció i catalogació de casos extraordinaris [illes 91; 30], analitzant el seu estat actual, les possibilitats de continuïtat de les seves característiques, i una possible explicació de com incidirà el pla aprovat en la seva estructura, considerant que **es tracta d'unitats sensibles i possiblement fràgils, que podrien veure alterades les seves condicions de valor a partir de qualsevol transformació** en el seu sistema de relacions.

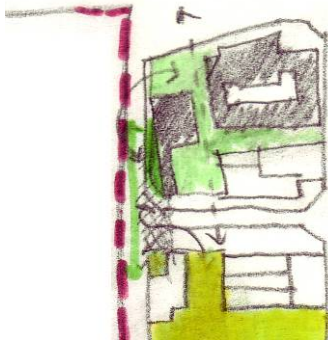

_Cas de les illes 91 i 30, on es presenten fragments de vegetació producte de preexistents.

Estructures vegetals_Unitats residuals

Estan constituïdes fonamentalment per **fragments de traces antigues o d'edificacions preexistents** [illes 83; 67], que després de la superposició de nous plans s'han vist abandonades, generant espais lliures residuals amb una vegetació incipient, i que encara no presenta una claredat d'ús.

Novament convenim en considerar aquestes unitats com a potencialitats, a causa de la seva estreta relació amb la trama urbana, i la probable impossibilitat d'edificabilitat en la seva superfície.

Integració visual_Paisatges de distància

La comprensió que l'àmbit visual no competeix únicament al paisatge immediat, permet establir com a punt de valor certs **sectors de percepció parcial**, especialment els situats en la zona de visibilitat nord-oest. Aquests paisatges distants formen part de la identitat visual del districte, i és possible considerar-los zones d'influència importants.

Molts d'aquests espais encara romanen sense urbanitzar, i seria possible establir-los com a sectors potencials d'intervenció del paisatge.

Paisatge vertical_Fissures laterals

La superposició de plans d'ordenació ha generat una edificabilitat variada, amb les conseqüents diferències d'alçada i la mestura constructiva. La gran proporció de mitgeres confrontades amb edificacions més baixes o amb determinats espais lliures, generen un paisatge dominant al llarg de l'àmbit d'estudi. Aquesta enorme disponibilitat de superfície visualment exposada es presenta com a oportunitat de desenvolupament paisatgístic i com a zona de potencial visual. Tot això tenint en compte que l'arquitectura d'altura ofereix la possibilitat d'un espai col·lectiu vertical, una situació escassa i atractiva que es podria potenciar.

_Cas de les illes 83 i 67, on es presenten fragments de vegetació, principalment per superfície lliure i presència de vegetació consolidada.

IV _ Primeres conclusions i objectius pròxims

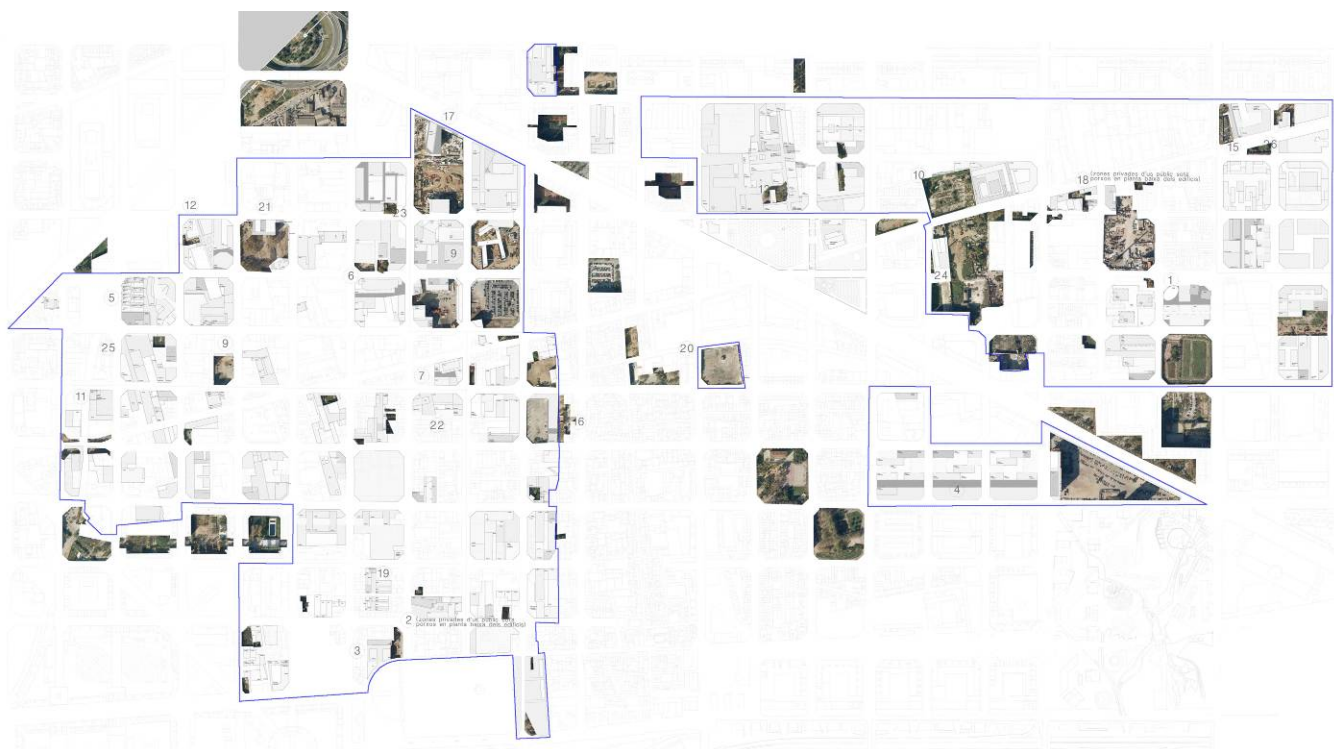
En aquesta fase d'anàlisi serà necessari valorar **l'interès del 22@ per avaluar la lògica del conjunt històric i industrial**. Una lògica que en el cas de l'espai lliure estarà cenyida al **perímetre verd existent i a una xarxa complexa de petits fragments urbans**. Malgrat això, la producció de l'anàlisi s'ha condicionat davant l'absència general d'exemples definitius de l'espai lliure previst pel 22@, i l'escassa informació sobre la definició dels mateixos.

La vegetació com a eina generadora de confort s'ha utilitzat per detectar els llocs de valor, revelant l'existència d'una **complexa trama vegetal a partir de fragments vinculats per l'estructura** de superposicions heretades, i on **podríem afirmar que aquesta fragmentació d'espais verds ha de constituir una potencialitat per a l'espai lliure del 22@**.

Així, el principal objectiu d'aquest estudi i el seu desenvolupament posterior és la confirmació del sistema menut d'espais de confort i les possibilitats de potenciació dels mateixos [**procés de transició del descampat; valoració del paisatge de distància; i el desenvolupament dels petits espais lliures de connexió visual que constitueixen la base principal de la identitat paisatgística del lloc**].

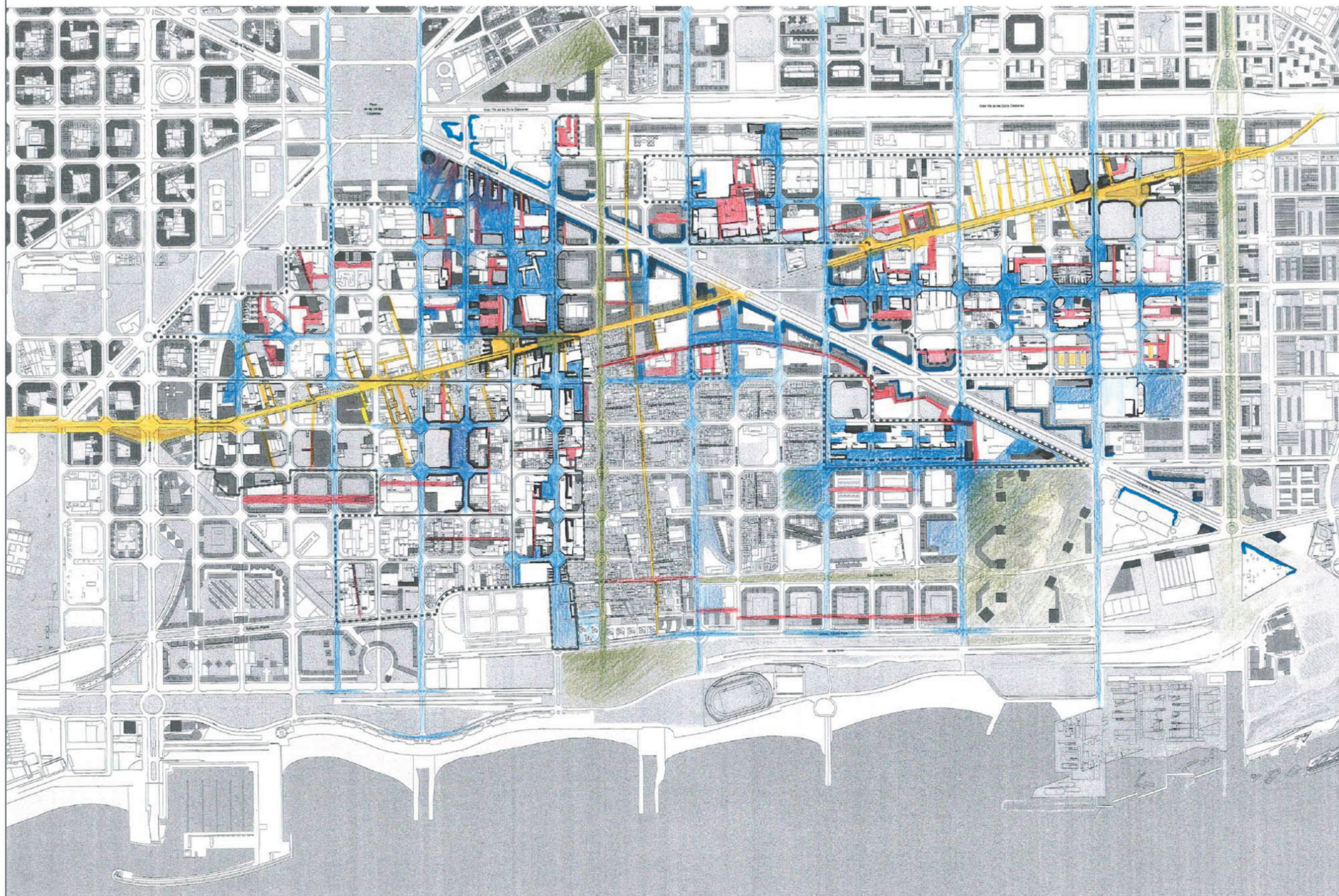
D'aquesta manera, el treball continuarà seguint els següents eixos temàtics:

- La detecció de situacions urbanes amb expressió física i material que permeti aprofundir en la identitat heretada del Poblenou.
- Identificació dels valors del Poblenou, representats en imatges i materialitzacions d'interès relacionades amb la imatge visual, la vegetació i el confort.
- Oferir una primera aproximació als índexs de valor i confort, per tal que es tinguin en compte a l'hora d'avaluar els futurs projectes sobre l'espai lliure del conjunt del 22@.

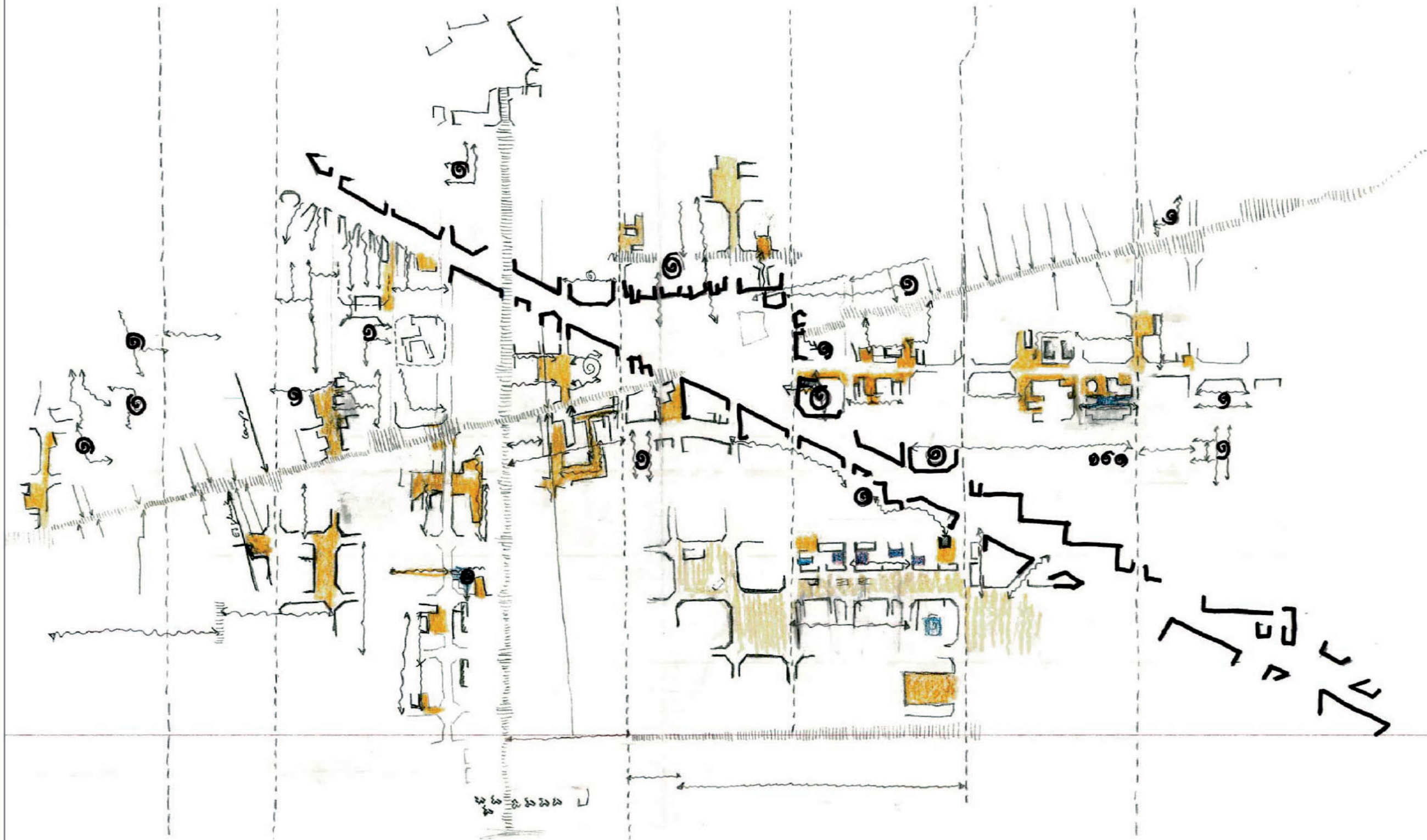

Principals espais lliures de valor detectats en l'àmbit del 22@, i la seva conformació com a xarxa de continuïtats visuals

_LLEGENDA:

_NOTES:

_LLEGENDA:

_NOTES:

3. ARQUITECTURA

“La ciudad no la constituyen los edificios, los objetos urbanos, sino la relación entre los objetos, entre las experiencias de los objetos urbanos”.

Manuel de Solà-Morales

3.1_ L'ARTICULACIÓ ESPACIAL: ELS INTERSTICIS I CONTIGÜITATS.

_Objectiu:

/ Detectar **els intersticis**. Estudiar l'espai no construït entre arquitectures, i veure com es comporta en front a nous tipus edificatòris (bloc obert). Anàlisi del edifici que dona la volta, control de la façana pública a carrer de la façana privada entre blocs.

/ Estudiar el contacte entre nous edificis i entre mitgeres.

_Previs:

/ Sobre els plans derivats que prenen com a unitat l'illa, s'han localitzat **fissures de separació entre diferents projectes d'una mateixa unitat de planejament**. Aquests espais presenten elements de serveis (rampes baranes, murs etc.)

/ Es detecta la falta de normativa que reflecteixi la trobada entre façanes, vola dius i alineacions d'arquitectures entre mitgeres.

_Fase inicial

I / El valor de la fissura com a façana

II / "La fissura mentidera". Fissures que responen a una separació entre diferents projectes arquitectònics, que per la seva urbanització i per la seva ubicació de elements de servei, passen a ser espais residuals.

III / Detectar i diferenciar les fissures entre unitats de planejament, entre activitats de caràcter públic o privat i les generades per projectes independents.

_Primeres hipòtesis:

1. L'illa com a unitat de gestió i la flexibilitat normativa, fan que sigui necessari un control de les noves volumetries superposades a un traçat d'Eixample bàsicament de viari. En alguns casos els projectes no reconeixen aquests nous espais i aquests nous testers que confeccionen cantonades molt interessants.
2. L'aposta per la ciutat oberta genera espais d'intersticis que donen una continuïtat a espais tancats. Estan oblidats aquests espais permeables, es tenen en compte les façanes obertes a aquests espais? Tenen les característiques adients els espais lliures relacionats a carrer, són espais de servei, espais d'accés o espais de trànsit?
3. El control de l'espai lliure en àmbits de planejament d'illa és escàs. No existeix normativa associada a aquests espais de cessió, que molts cops queden colonitzats per artefactes de servei i impedeixen la seva lectura com a espai lliure d'ús públic.
4. El procés de seguiment dels projectes en l'Eixample tradicional no pot aplicar-se directament sobre el 22@. Donades les característiques arquitectòniques en l'ordenació oberta, és necessari establir nous mecanismes de seguiment i control dels espais privats d'ús públic i de les façanes no públiques.

_ El nou model d'ordenació.:

En el Poblenou es planteja un nou tipus d'ordenació, més oberta, que respon a les noves necessitats actuals, amb les següents intencions:

- a) Manteniment de la trama urbana de Cerdà.
- b) El límit de cada intervenció urbanística (o pla derivat) és l'illa delimitada pel viari.

- c) Manteniment de part de l'edificació existent per consolidacions de les seves activitats.
- d) Llibertat volumètrica de la nova edificació
- e) Llibertat d'alineacions de la nova edificació

Això ha comportat, en la pràctica, una determinada casuística, depenent de la situació i forma del solar, del grau d'edificació existent i de les necessitats, usos i voluntats dels projectes. La llibertat volumètrica i d'alineacions genera tota una discussió entorn a volumetries específiques, al marge de l'alineació a vial.

A_ Ordenació oberta sense preexistències.

(Veure Quadre1)

En aquest primer grup, no existeix edificació consolidada i es plantegen els projectes, com a territori lliure de través de certes normes que donen urbanitat a l'espai.

Els edificis apareixen com objectes que recolzant-se en la trama Cerdà no articulen amb suficient intensitat l'espai buit interior que es pretén promocionar. Es el cas de l'illa **n. 79**, la falta d'una norma que determini exactament el que és públic i el que és privat (rampes d'aparcament, ventilacions, tancaments de propietats, etc.) impedeix la utilització de l'espai com un espai urbà. També l'absència de criteris de disseny urbà, l'homogeneïtzació d'alguns materials constructius, hauria donat més urbanitat en aquest espai.

En l'illa **n. 4**, la qüestió és similar a la diferència de que un dels límits es la Diagonal. Les edificacions es desplacen en base a la via principal, jerarquitzant els espais que separen els edificis. S'obra un gran parc al sud apareixen espais allargats i estrets entre els edificis, que presenten el seu tester a la Diagonal.

Si es vol que els buits residuals tinguin interès, el disseny haurà d'ésser molt curós.

Qüestions d'entregues entre edificis nous i la manca de normativa permet una absoluta disparitat. Illa **n. 10**. En aquest cas, a més a més ens trobem en la junta entre mitgeres, amb una alineació a carrer, que presenten dues façanes vidrades. Una d'elles mostra la seva secció constructiva, gràcies a la presència d'una façana de conservació patrimonial. Així doncs, s'aprecia directament des de carrer tota la secció desalineada en el tall que es produeix en el límit de la propietat.

B_ Les "Mansanes" amb construcció consolidada. ATRIS.

(Veure Quadre2)

- A. En "mansanes" amb construcció consolidada, es plantegen diferents variants, en les que el grau d'edificació i la seva morfologia residual són determinants.

L'atri és un paradigma de la modernitat.

- 1) Podem trobar una casuística representativa en el cas de l'illa 17. La presència d'un edifici industrial consolidat, dóna oportunitat de generar un nou espai lliure permeable. Aquest espai s'entén com a interstici permeable a l'espai urbà i amb noves arquitectures que el configuren.
- 2) En el cas de l'illa n. 29 i a falta, actualment, de construir l'edifici limítrof amb els edificis existents. El projecte en forma d'L construeix un atri obert al carrer que donarà entitat a la corporació o al propietari de l'edificació. Aquest edifici es construeix en el xamfrà i això li dona una forta presència.

Hem de dir que en general la solució de l'atri incorporat a la trama Cerdà, sigui obert cas n. 29, sigui a través d'un edifici existent, es una solució arquitectònica contrastada per l'experiència.

C_El desplaçament homogeni de l'alineació:

(Veure Quadre3)

En aquest cas hi haurien dos situacions segons hi hagin construccions existents o no.

En ambdós casos s'evita la construcció del xamfrà, simplificant les solucions arquitectòniques per treballar amb solucions ortogonals.

El primer cas correspon a l'illa n. 10 i d'altres. La solució donada dependrà de la seva situació, si les illes enfrontades segueixen o no l'alineació del carrer. Si es planteja al costat de muntanya l'espai alliberat gaudeix d'un bon assolament i fa entenedora la solució donada.

La segona opció, on es reula parcialment, per tal de no haver de construir el xamfrà, és el que comporta més dificultats.

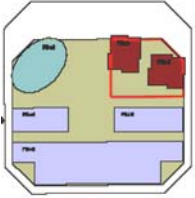
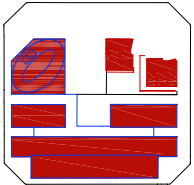

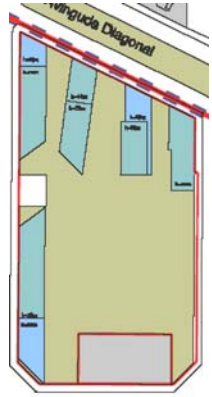
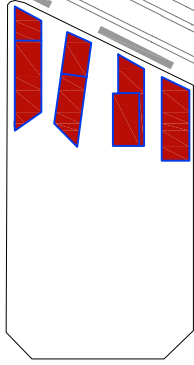
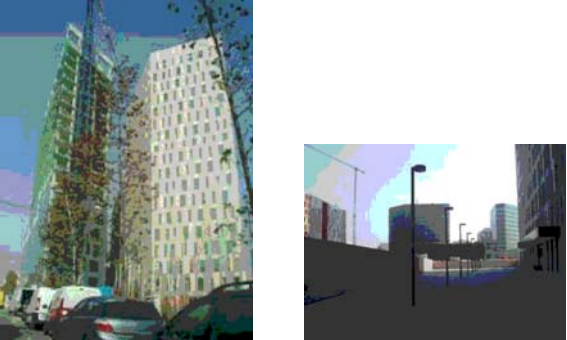
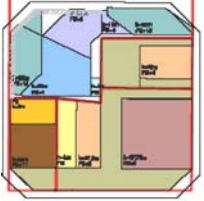
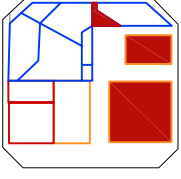

Aquí hauríem de parlar de la mandra de l'arquitecte utilitzant la llibertat normativa per tal de facilitar solucions tipològiques simples.

Intersticis: Classificació segons tipus d'intersticis en el àmbit del 22@.

_ Identificació illa.	_ Planta segons planejament	_croquis	_imatges
<p>b1 illa n° 29:</p>			
<p>b2 illa n° 17:</p>			
<p>2 illa n° 31:</p>			
<p>c1 illa n° 10:</p>			
<p>c2 illa n° 5:</p>			

Intersticis: Classificació segons tipus d'intersticis en el àmbit del 22@.

_ Identificació illa.	_ Planta segons planejament	_croquis	_imatges
<p>a1</p> <p>illa n° 79:</p>			
<p>a2</p> <p>illa n° 4:</p>			
<p>a3</p> <p>illa n° 10:</p>			

3.2 ARTICULACIÓ VOLUMÈTRICA.

_Objectiu:

/ Valorar la idoneïtat de model de ciutat "compacta y diversa" que es proposa en el Projecte 22@ Barcelona abordant el potencial dels volums construïts a partir de l'augment de l'edificabilitat del sector de 2m²/m²s a 2,7m²/m²s. Estudiar el paper d'aquests volums com a coixinets capaços d'articular peces dintre d'un planejament. S'analitza l'articulació volumètrica, la qualitat arquitectònica com el component essencial del compromís innovador en l'àmbit 22@.

_Previs:

/ La Diagonal com punt d'inflexió entre dos àmbits d'anàlisi. La diversitat de teixit (grau de consolidació, tamany del gra, ocupació o tipus de parcel·lari), la diversitat de usos (residencial, petita indústria i complex industrial), la diversitat volumètrica (tipologia edificatòria, altura mitja, densitat) i la diversitat d'actuacions de planejament i del residu potencial (dimensions de l'àmbit, activitat, intencions, articulació amb el teixit, relació amb les preexistències).

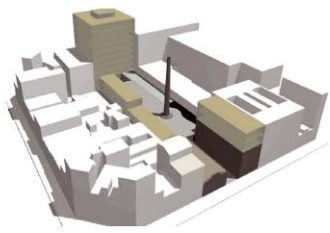
_Fase inicial:

I / Perfil Regulador. Una primera exploració a la flexibilitat de la configuració volumètrica que proposa el *Projecte 22@ Barcelona* a través de l'alçat de Pere IV. Posteriorment es detallarà en cada un dels Plans Predeterminats.

II / Les unitats operatives d'estudi i els elements: l'articulació, el ritme i la proporció en relació a les peces edificades i en especial a la contigüitat, el xamfrà, la planta baixa, la coronació, la transparència i la relació amb el patrimoni.

_Primeres hipòtesis:

- 1 / En front de l'homogeneïtat de l'alineació i l'alçada reguladora al 22@, reconèixer el valor de la **discontinuitat** del teixit urbà com a valor característic d'articulació. Reproduir la definició i el control d'aquesta discontinuitat mitjançant **ritmes, seqüències i alternances**.
- 2 / La normativa contempla un augment d'**edificabilitat**. Entendre aquesta edificabilitat residual (inclòs la deguda al sostre desplaçat de patrimoni) com un element en moviment que permeti reubicar-la i acumular-la amb la intenció de potenciar els valors de discontinuitat. Reconèixer a Pere IV certs àmbits (fruit de la intersecció de l'antiga traça amb la malla de l'eixample) on concentrar edificabilitat.

_ARTICULACIÓ VOLUMÈTRICA

Objectiu: En la unitat d'estudi, **articulació volumètrica**, es diversa", que es proposa en el **Projecte 22@ Barcelona**.

Aquest anàlisi detallat, pretén abordar el **potencial** dels volums construïts, a partir del augment de la edificabilitat del sector de $2\text{m}^2/\text{m}^2\text{s}$ a $2,7\text{m}^2/\text{m}^2\text{s}$, o fins a $3,2\text{m}^2/\text{m}^2\text{s}$, en alguns casos.

La flexibilitat de la configuració volumètrica que proposa el projecte 22@ Barcelona, es presenta en una primera exploració a través d'alçats de Pere IV (vegeu figura 1), es detalla en un anàlisi dels projectes plantejats en els Plans Predeterminats, i posteriorment, es consideren quatre illes (fig.2, fig.3, fig.4, fig.5), que per el seu potencial permeten plantejar una sèrie de consideracions transversals.

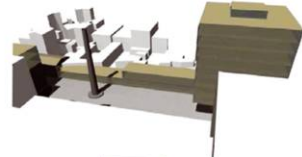
Les unitats operatives del estudi i els elements: L'articulació, el ritme i la proporció en relació a les peces edificades i en especial a la contigüitat, al xamfrà, a la planta baixa, la coronació , la transparència i la relació amb el patrimoni.

El nou model urbà del 22@ propicia la complexitat i la convivència. En aquest capítol, s'analiza l'articulació volumètrica, la qualitat arquitectònica com el component essencial del compromís innovador en l'àmbit 22@.

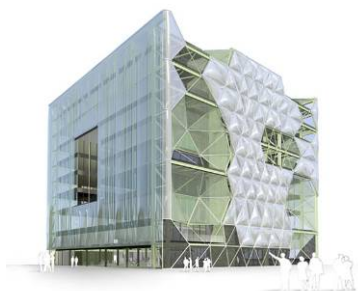
S'analitzen les intervencions urbanes que per al seu tamany, queden determinades per els volums construïts. La inserció urbana dels cossos edificats, els mecanismes els arguments essencials a l'hora de plantejar aquest capítol de l'anàlisi. Una exploració dels projectes concebuts i construïts permet reconèixer una sèrie de constants.

S'analitzen les intervencions urbanes que donen resposta simultàniament al programa funcional, a les premisses del lloc i als requeriments normatius. Front a la gran diversitat i riquesa dels projectes proposats, i a l'àmplia gamma de possibilitats, en relació als espais lliures, es detecten una sèrie de invariants i recurrències.

Es detallen a continuació alguns elements d'intervenció urbana i arquitectònica d'objectes d'estudi. Per facilitar l'estudi i simplificar la seva referència s'il·lustra una sèrie de projectes en curs.

Programa: L'edifici 22@. Identificar els elements bàsics del edifici 22@. Els edificis projectats corresponen a un tipus de organització i una solució constructiva i arquitectònica determinada per la disposició de l'estructura, el tancament i la seva relació amb el suport. També, la concentració i la disposició dels nuclis de servei i sobretot per la seva dimensió urbana, l'accés i la planta baixa, com a nexa i filtre de relació amb l'entorn urbà.

En relació a la ciutat, es produeix també una articulació volumètrica d'usos tecnològics, habitatges, oficines, comerç i equipaments. Els projectes deuen apostar per la consistència, la universalitat, la diversitat i la reversibilitat de les edificacions plantejades.

Basament: La planta baixa constitueix un lloc de **trobada** del edifici amb la ciutat. La posició estratègica del nucli d'accés en relació a l'espai públic, estableix l'àmbit d'accés i el circulatori. La integració de l'àrea d'aproximació i accés de vehicles als aparcaments i la posició de la rampa, constitueixen un tema recurrent en la majoria dels projectes analitzats. **La planta baixa** afavoreix la relació amb la compilació d'espais lliures, submergits en el pla del 22@. La planta baixa constitueix un espai de relació que determina el **compromís** urbà del projecte.

Desenvolupament: Façanes. Els projectes tracten de configurar peces compactes i articulades que activen l'espai, amb voluntat d'incidir en l'estructura urbana. La composició del pla del tancament, la transparència, el retranqueig, la inflexió, la relació ambiental, en definitiva, la continuïtat de la façana amb el seu entorn. Els projectes deuen estar concebuts amb una idea de continuïtat en l'entorn.

Coronació: Aquest capítol aborda la condició discontinua de l'alçada dels edificis. El remat i la coberta com a cinquena façana de l'edificació, especialment en els cossos baixos.

Mitgera: El pla de la mitgera compon una façana característica del pla del 22@. La mitgera es converteix en una façana transitiva.

Articulació: la frontissa compositiva de relació entre els diferents elements que faciliten i qualifiquen la inserció urbana.

Tipologies: Característiques relatives a la organització i ús. **Conjugar** intensament els elements de l'escala tipològica: **torres, blocs i caixes** i reconèixer arquitectures modernes de reconeguda solvència per facilitar l'adaptació dels models a les distintes situacions que es plantegen. **Diversificació tipològica:** la cerca de sistemes compactes, en tapis com solució alternativa a la construcció de blocs. Una aposta de ciutat densa i híbrida.

Densitat: propiciar un **índex d'intensitat** significatiu que afavoreix una intensa aliança d'usos. Estudiar el desenvolupament de complexos tipològics que apostin per la densitat.

Inserció urbana: Distribució d'usos i activitats en la illa edificada. Integració i adaptació de les peces als programes funcionals i als vincles urbans, a les preexistències urbanes, al patrimoni. Els projectes es caracteritzen per atendre les condicions particulars de l'emplaçament, sense forçar la singularitat formal derivada de l'adaptació a les circumstàncies de l'emplaçament. D'aquesta manera, els projectes analitzats del 22@ responen un munt de situacions diferents sense renunciar a que el projecte contingui allò específic de cada una d'elles.

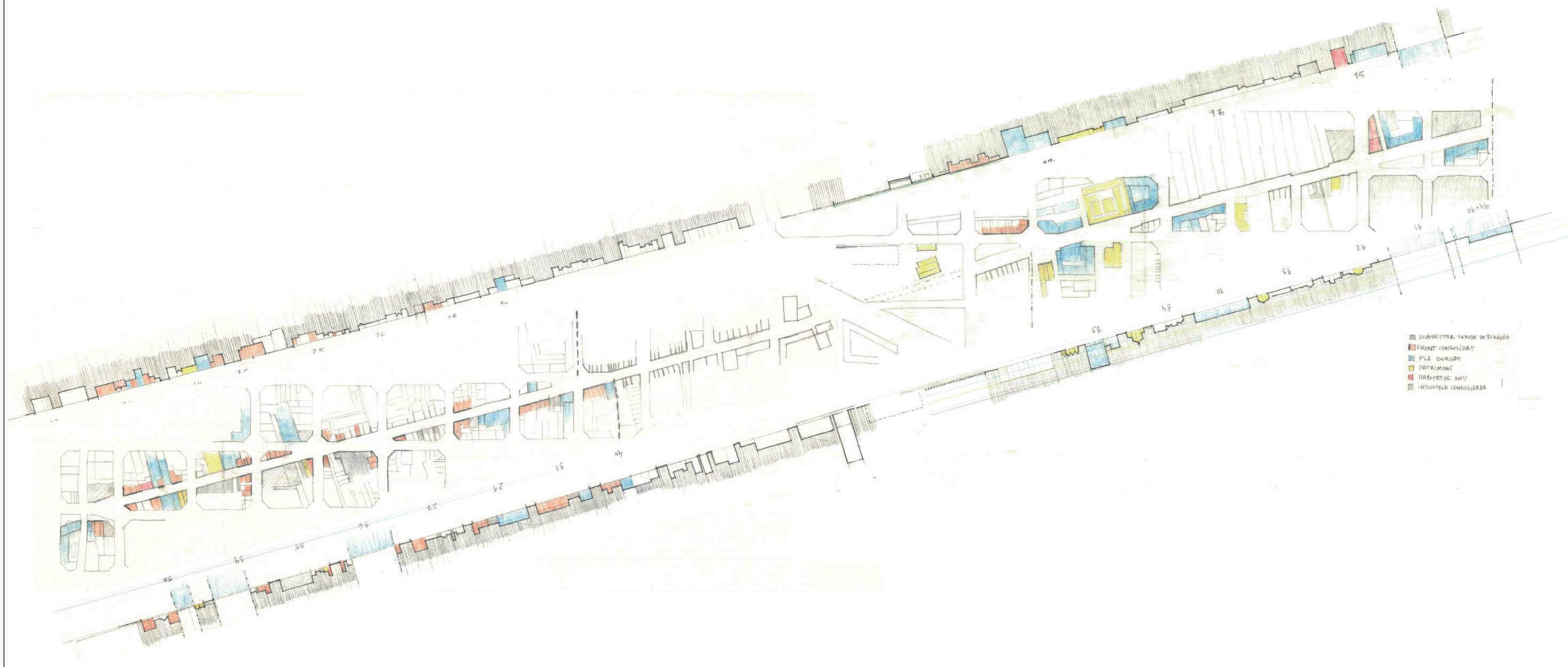
Altura: Els projectes reflecteixen l'ordre potencial del planejament i la diversitat de les altures. L'**equilibri** entre l'ocupació de la parcel·la i l'altura dels volums es te que abordar d'una forma específica al context urbà que afavoreixi el ritme i las continuïtats entre els diversos projectes.

Façanes: Reforçar la intensitat urbana de la corona edificada a través de la façana principal de la edificació en relació al pati d'illa. El tenir en comte l'articulació volumètrica de les cantonades, del xamfrà. La façana interior en relació als passatges o a l'espai lliure interior de l'illa.

Patrimoni: Les experiències constitueixen una oportunitat per reforçar el legat del Poblenou. Una gran formalització i claredat urbana permet assumir amb naturalitat la presència de les **preexistències** patrimonials. Uns discontinuïtat que actua de frontissa.

Arquetips: La experiència dels nous edificis projectat a partir de programes complexos, sistemes constructius tecnificats i requeriments normatius flexibles però invariables genera uns arquetips caracteritzats per la intensitat formal i la solvència funcional i constructiva amb que atenen les particularitat de cada emplaçament. D'aqueta manera, les aportacions de l'**experiència** del 22@ s'incorporen al desenvolupament dels nous projectes a través de **critèris** autèntics i contrastats.

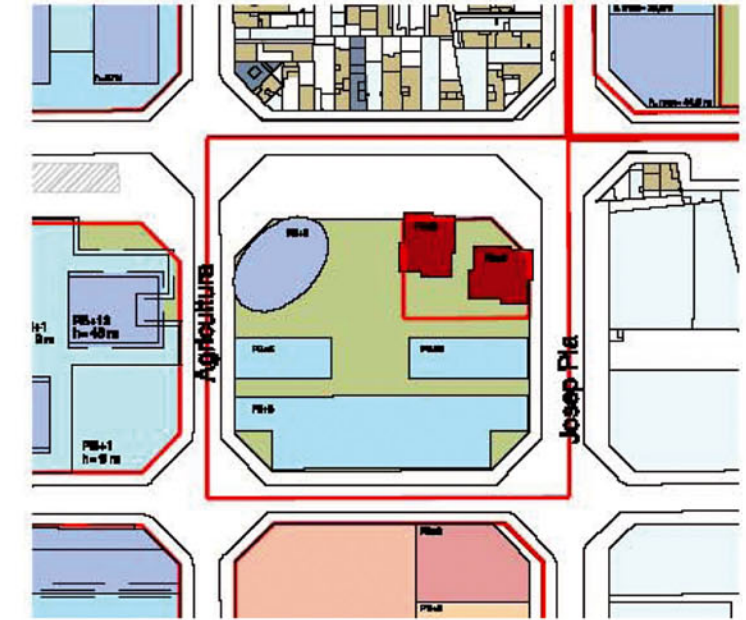

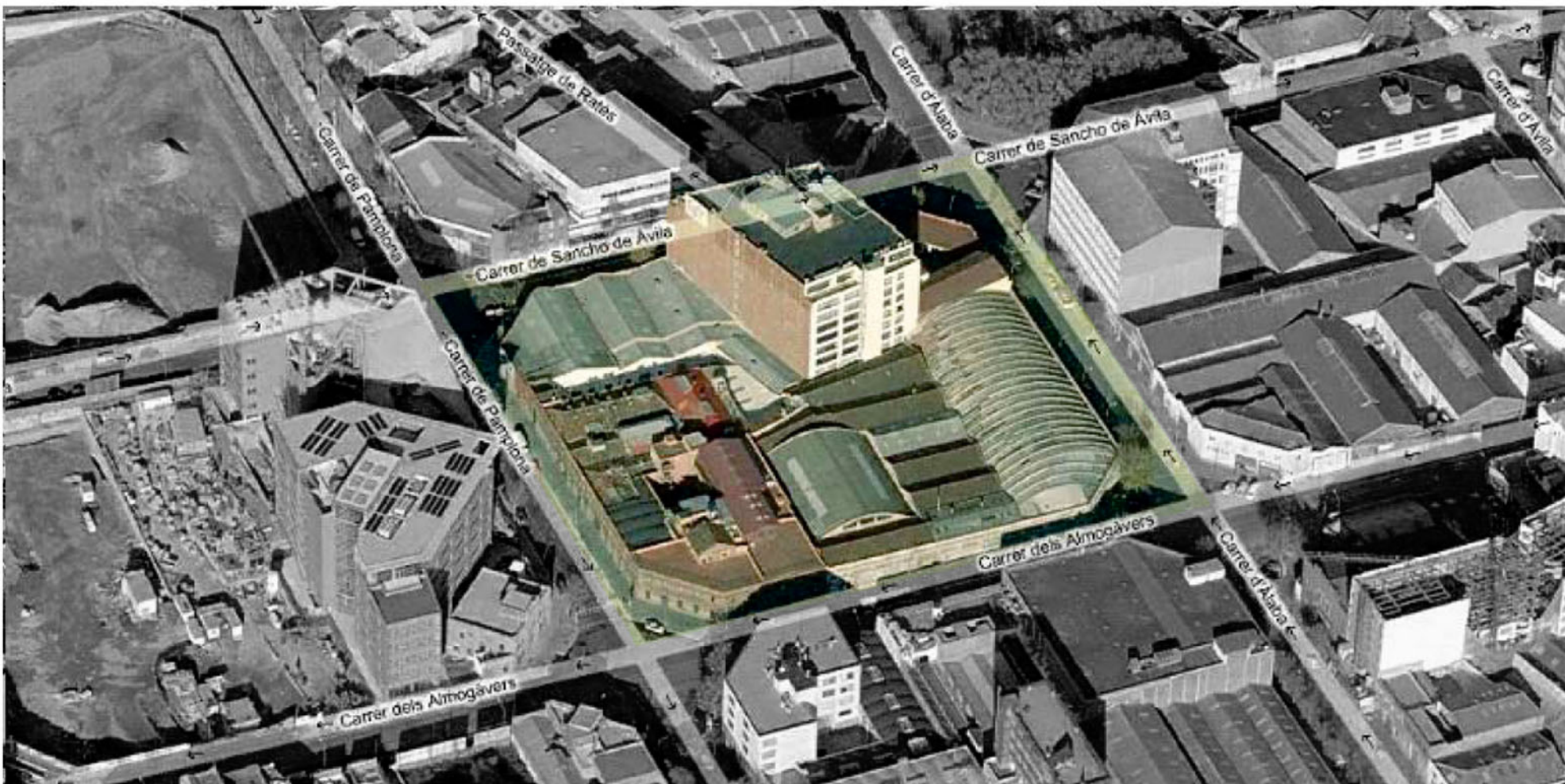
- SUBJECCIA SENSE DEFINIR
- FRONT CONSOLIDAT
- PLA DESCRIB
- PATRIMONI
- HABITATGE NOU
- INDUSTRIA CENSOSIBADA

_FIG 2: ILLA 80

- [80] articulació volumètrica:
- paràmetros edificació aïslada
  - verde 'privado' articulador
  - definició esquina
  - projectos autònoms

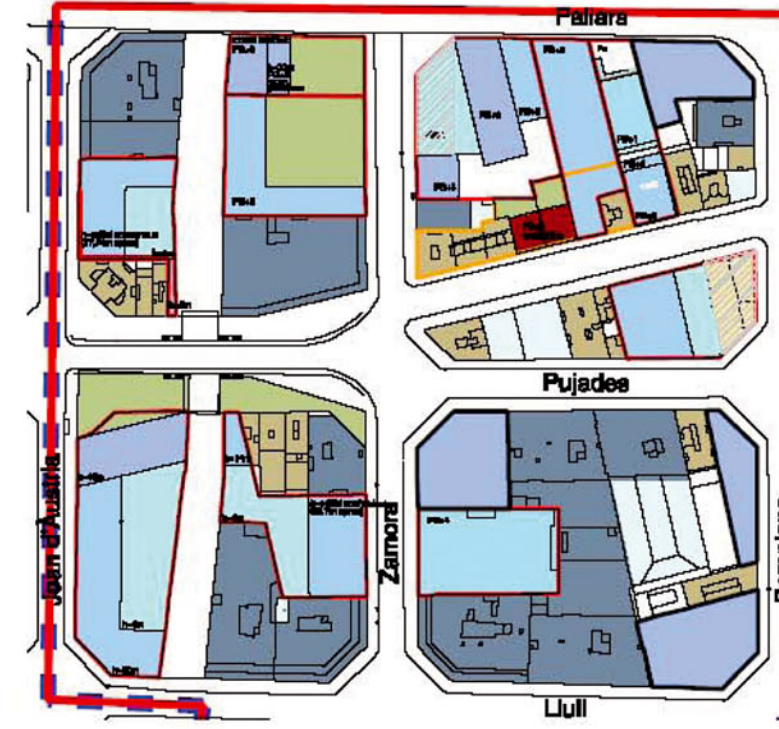
_FIG 3: ILLA 14

- [14] articulació patrimonial
- contigüitat
  - parcelario como soporte
  - vivienda, patrimonio y espacio verde

_FIG 4: ILLES 32-33-42-43

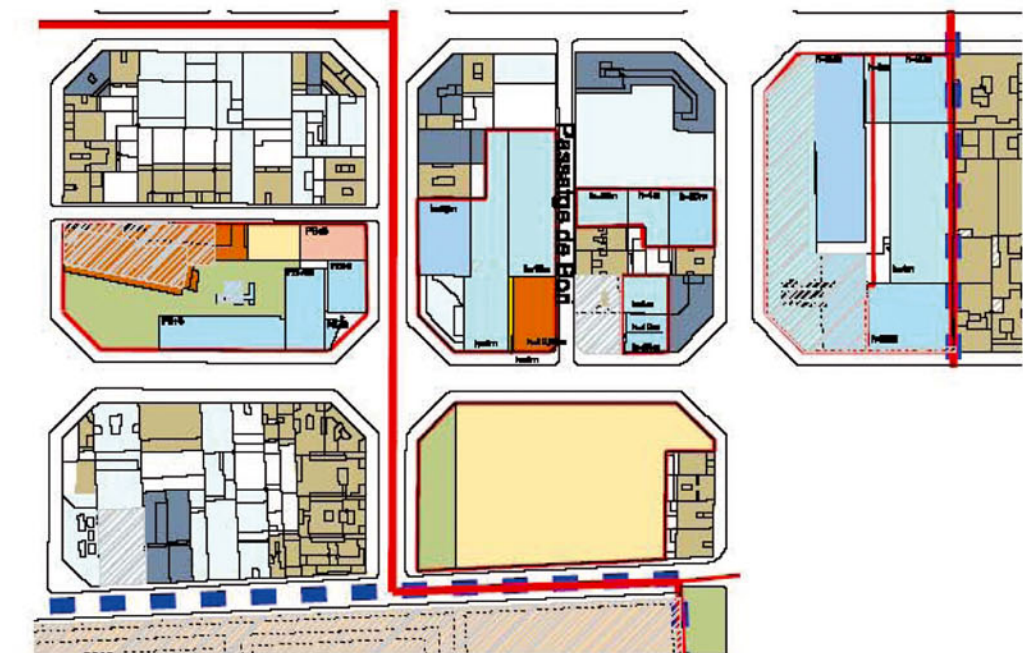

[32-33-42-43] articulaci3n urbana

- Pere IV
- Trinchera ferrocarril estaci3n de Franca
- Patrimoni, vivients. Trama ensanche

_FIG 5: ILLES 58-59-60

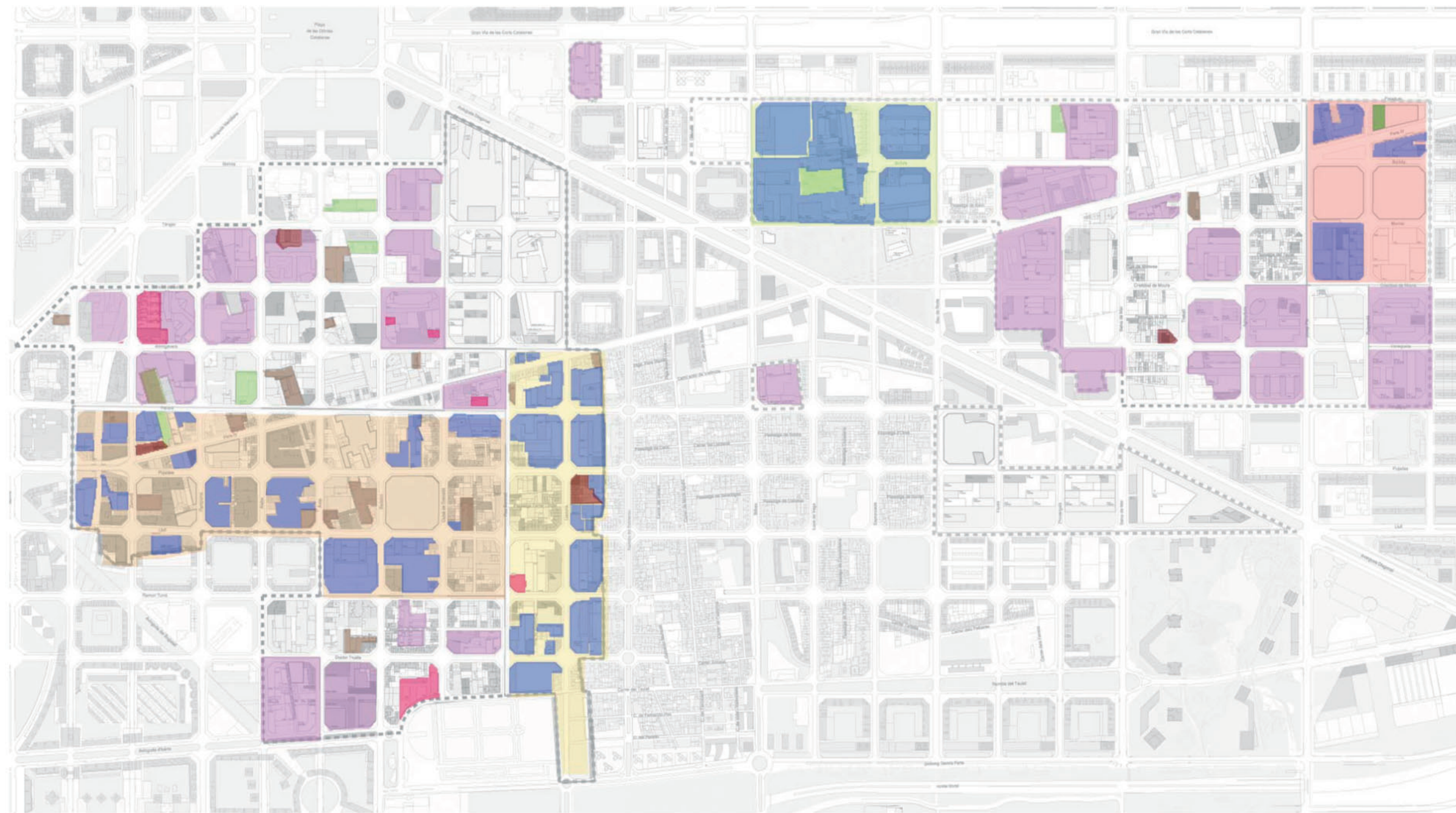

[58-59-60] articulaci3n y secuencia

- patrimoni, industria y vivienda
- continuaci3n entre las operaciones
- preexistencias pasajes

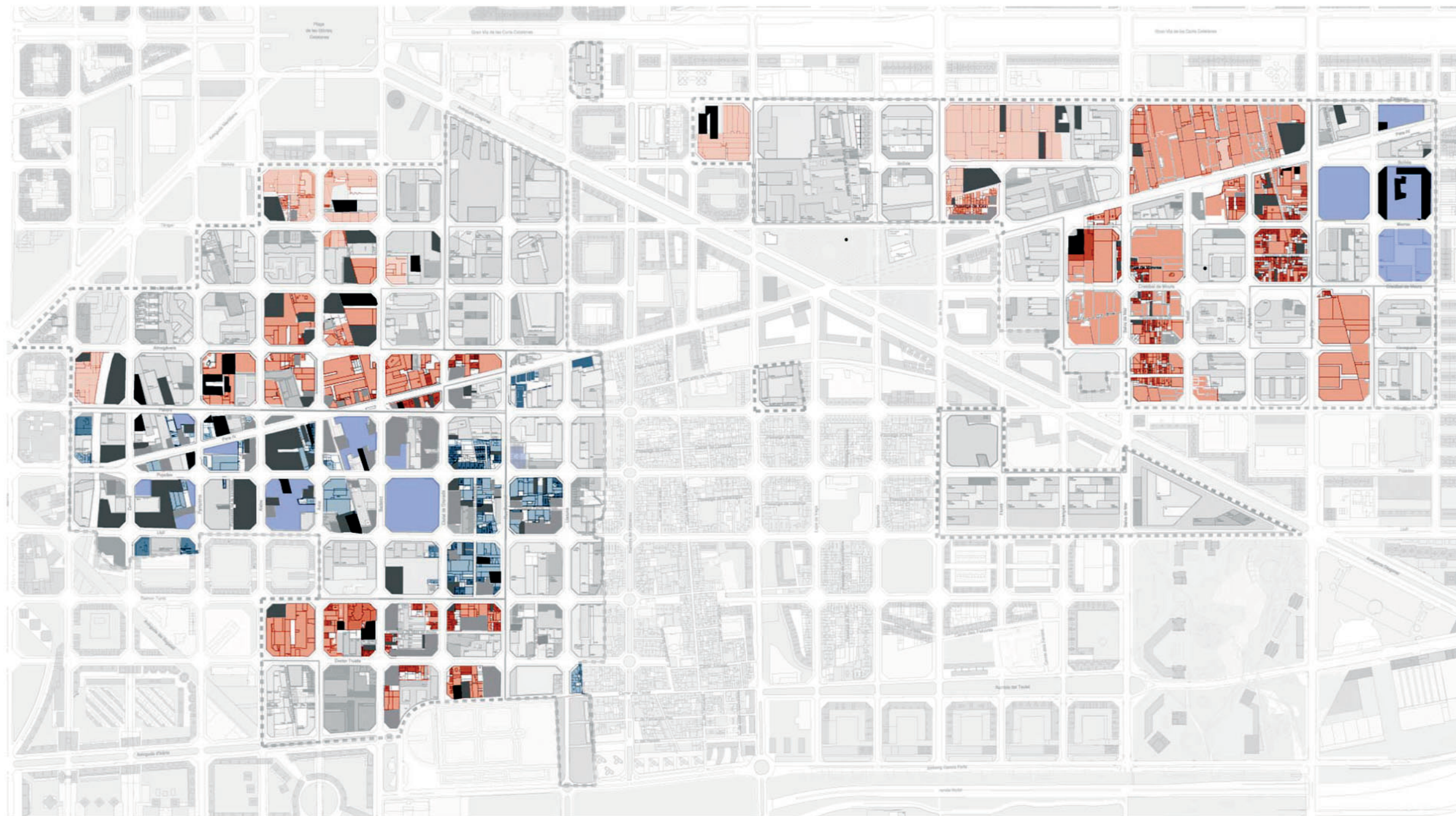
- _LLEGENDA:**
- Planejament predeterminat:**
- _PERI Pere IV
  - _PERI Eix Llacuna
  - _UA1- Parc Central
  - _PERI Lluç-Pujades ponent

- Planejament derivat:**
- _Planejament derivat d'illa
  - _Pla derivat d'edifici consolidat industrial
  - _Pla derivat de front consolidat d'habitatge
  - _Pla derivat d'equipament
  - _Pla derivat de parcel·la

- _NOTES:**
- a. Plans predeterminats i nivell de definició
  - b. Plans derivats. Plans d'illa, de parcel·la, de front consolidat, d'edificació industrial consolidada, o d'equipaments.

PLANEJAMENT PÚBLIC / Plans
 1-PERI del Sector de l'Eix Llacuna
 2-PERI del Sector del Campus A

_LLEGENDA:

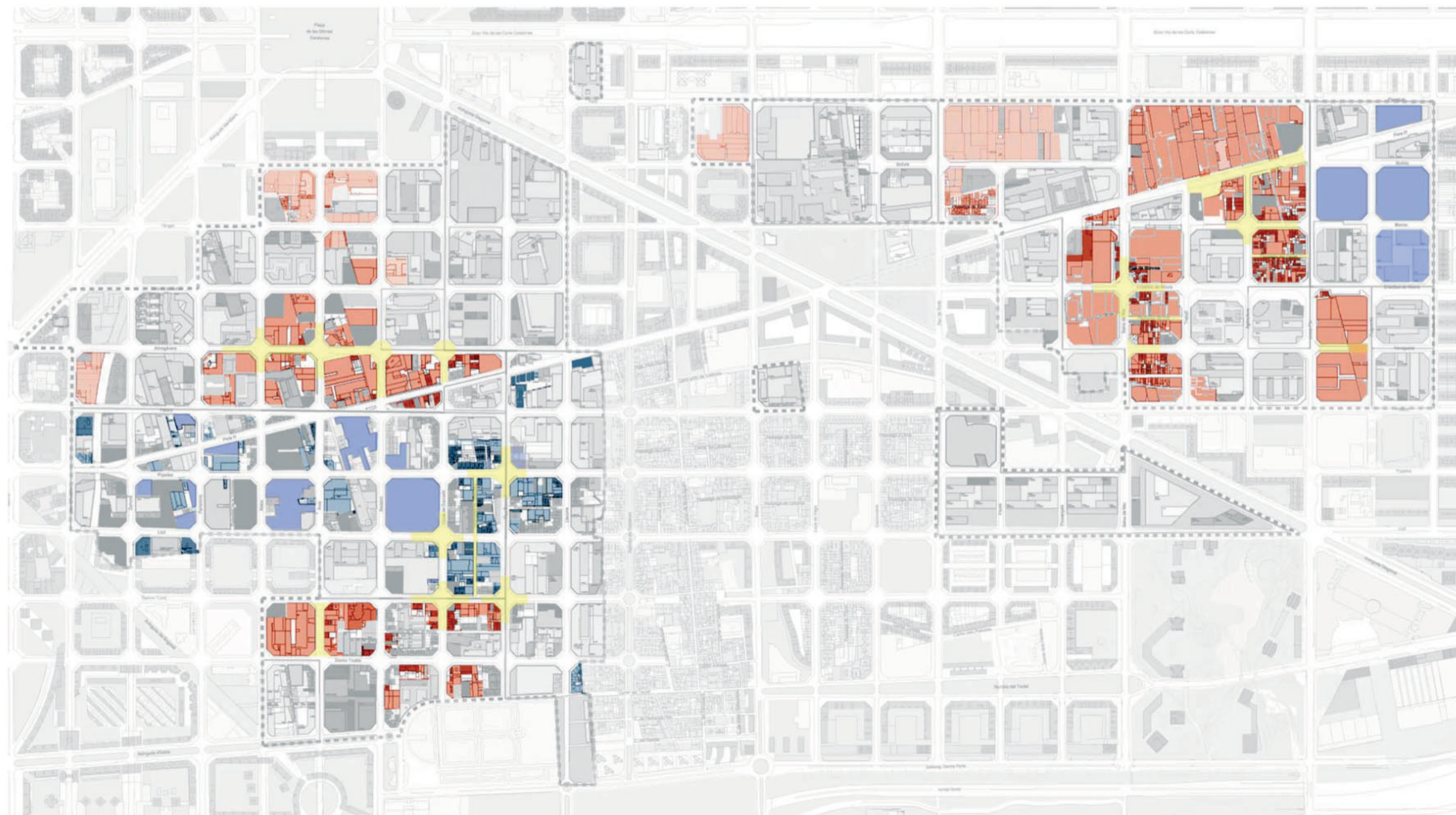
- _Àmbit pendents a desenvolupar en plans predeterminats
  - _Àmbits pendents a desenvolupar fóra de plans predeterminats
- Elements no inclosos en planejament aprovat.
- _Elements patrimonials
  - _Edificació industrial consolidada
  - _Front d'habitatge consolidat

_NOTES:

- a. Àmbits delimitats i predefinit per la normativa (recintes de transformació prefigurada o condicionada segons la normativa).
- b. Elements patrimonials protegits situats fora de plans predeterminats o derivats.
- c. Edificacions o usos de difícil transformació. Fronts consolidats s'habitatge o indústries consolidades.

_LLEGENDA:

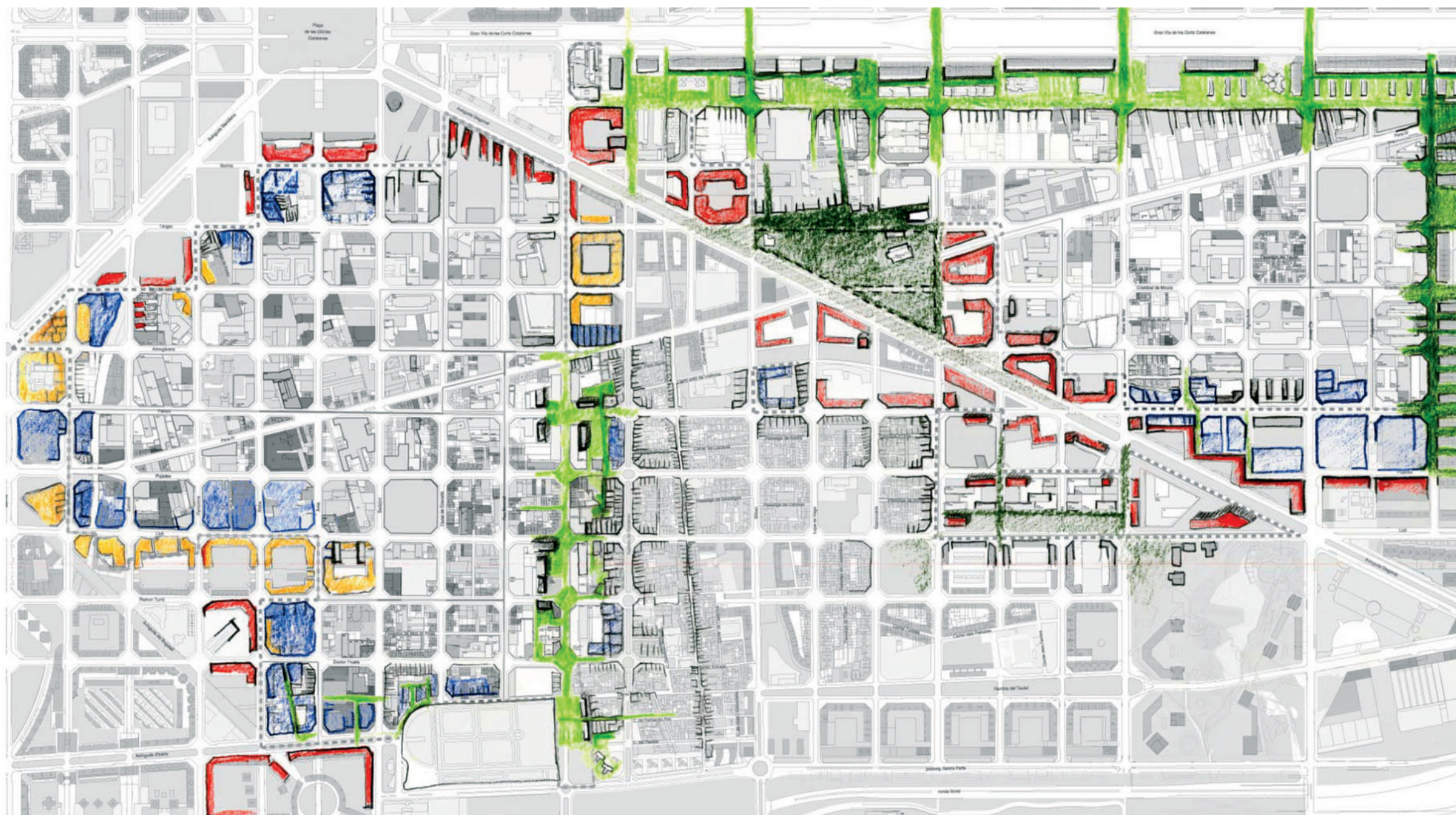
- _Àmbit pendents a desenvolupar en plans predeterminats
- _Àmbits pendents a desenvolupar fóra de plans predeterminats
- _Espais de reflexió per contigüitat de possibles unitats de gestió.

_NOTES:

_LLEGENDA:

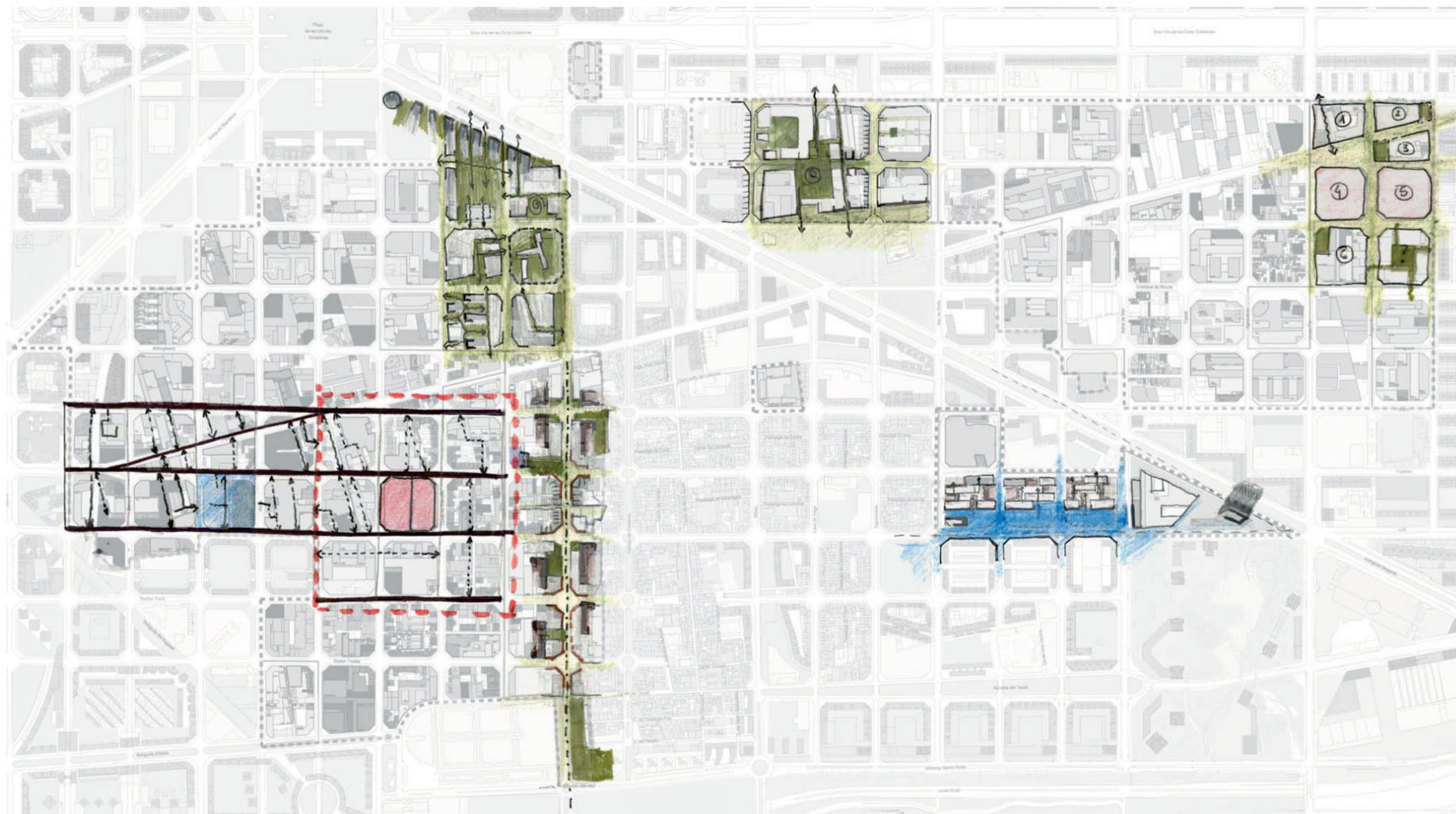
- _Gra de front Diagonal / front marítim
- _Gra d'Eixample
- _Gra de volum industrial

_NOTES:

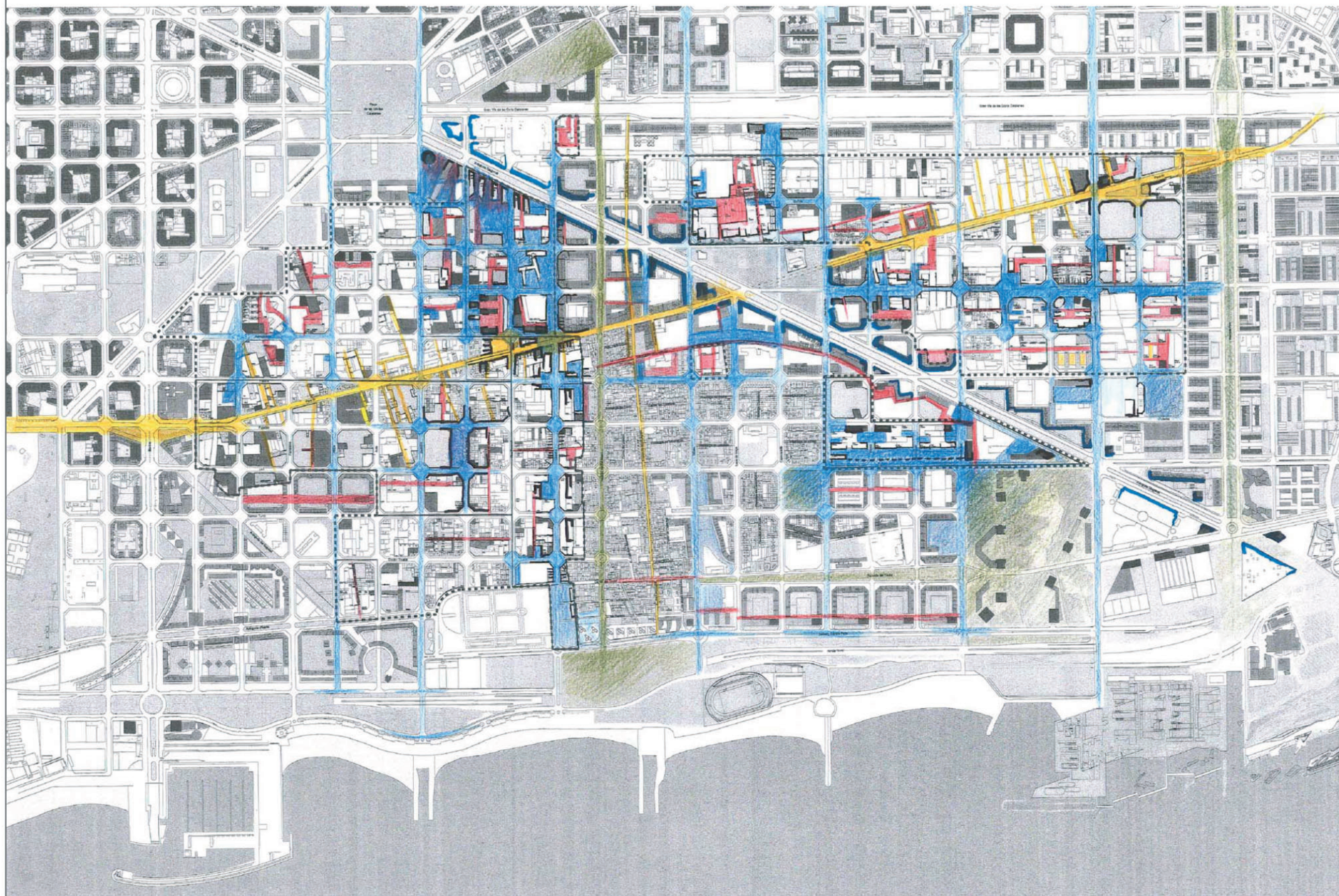
- a. Diferenciació tipològica del gra. Relació amb l'entorn de la mixtura.
- b. Continuitats i relacions de l'espai lliure.

_LLEGENDA:

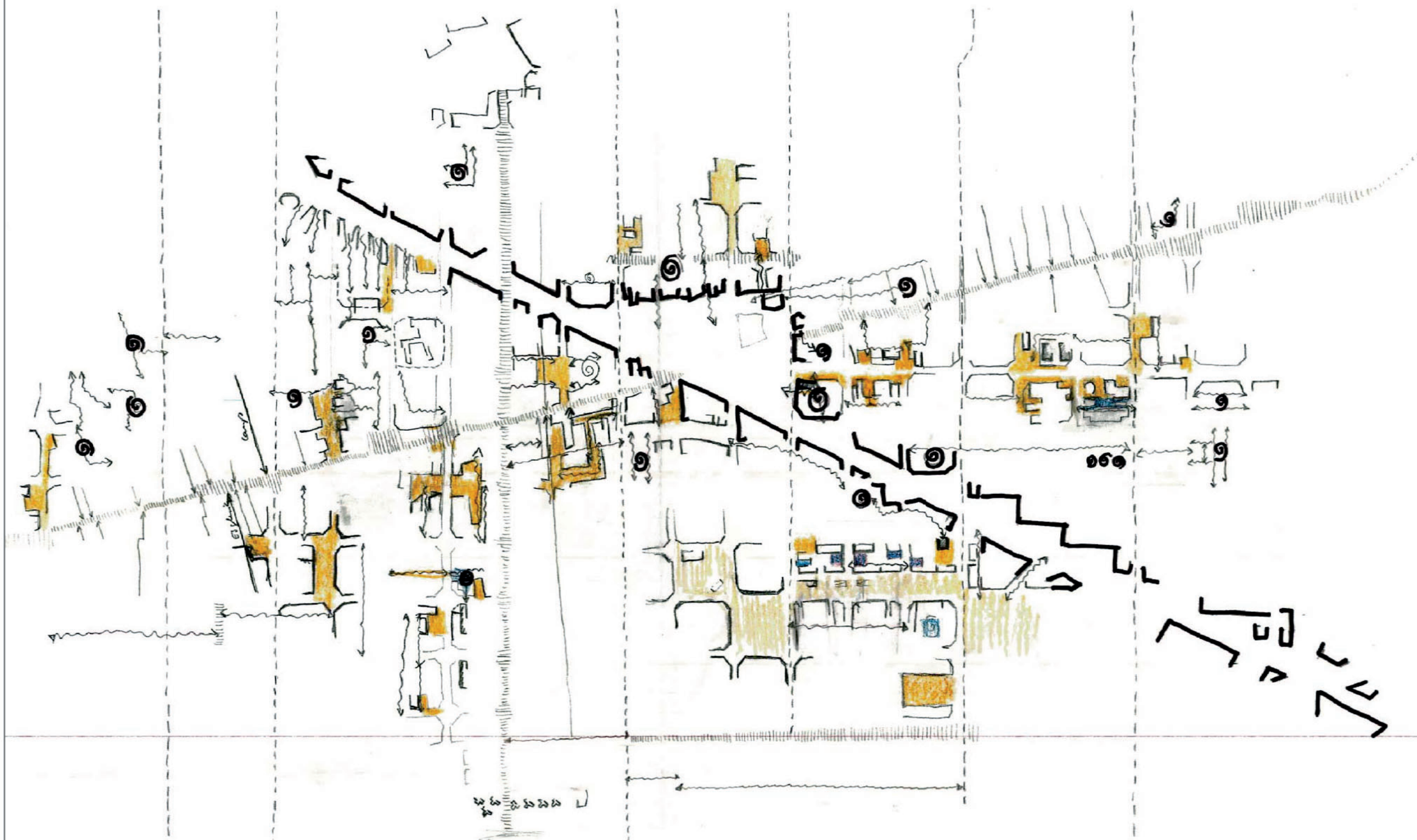
_NOTES:

_LLEGENDA:

_NOTES:

_LLEGENDA:

_NOTES:

_LLEGENDA:

■ _Nous elements patrimonials inclosos en el catàleg

■ _Elements patrimonials prèvis

_NOTES:

_Vista aerea

_Dades:

- Ús 22@, 6b
- Edifici Catalogat (n. fitxa patrimoni 138)
  - "Pla d'illa Alava, Tanger, Pamplona, Sancho de Avila"
  - Fotos: 91- element catalogat
  - 92 passatge de les rates -94 cantonada

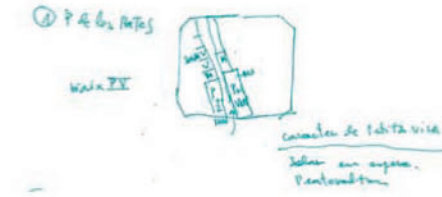
_Notes:

Sup. edifici patrimoni.: 1668.00m2   Sostre: 4750.00 m2
 Sup. plan aprovat: 10.482.53 m2

_P@SS@TGE DE LES RATES (01)

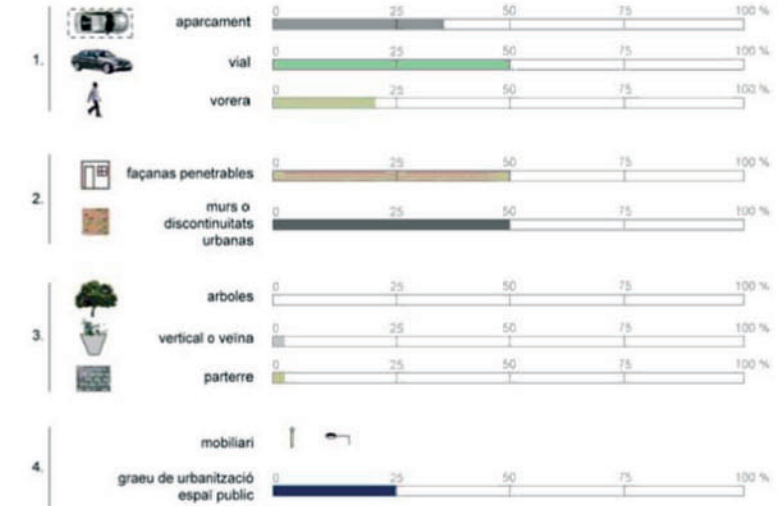
_Pressa de dades

_Afectació planejament

_Pressa de dades

Imatges_Amosfera

Contaminació vertical d'elements de Instal·lacions privades, de companyies i senyalètica pública

La virtut estètica d'aïlló decadent

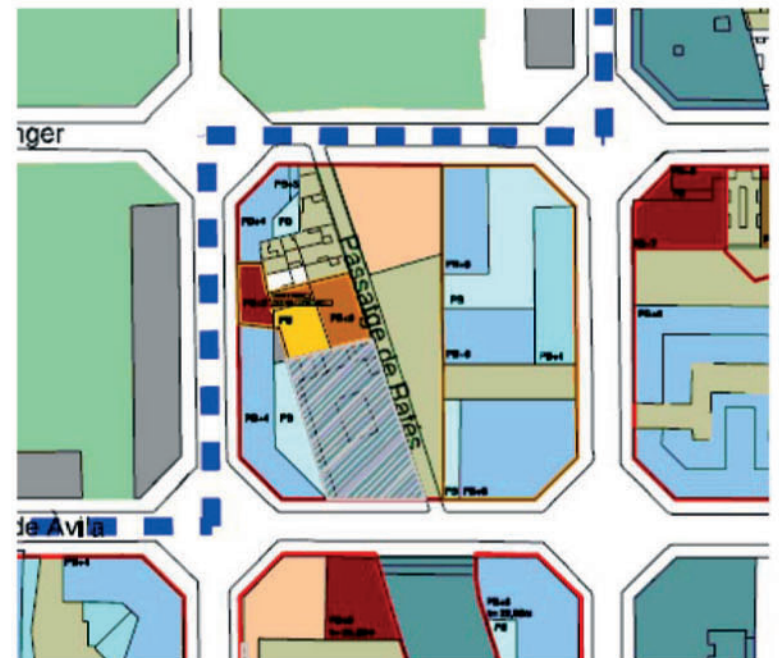

Caràcter de petita Vila

Imatges_via

_Planejament

_Vista aerea

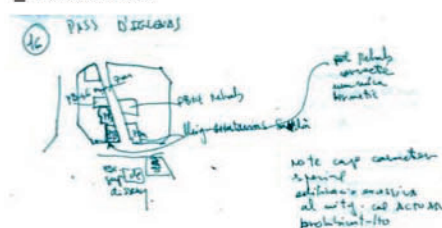
_Dades:

_Notes:

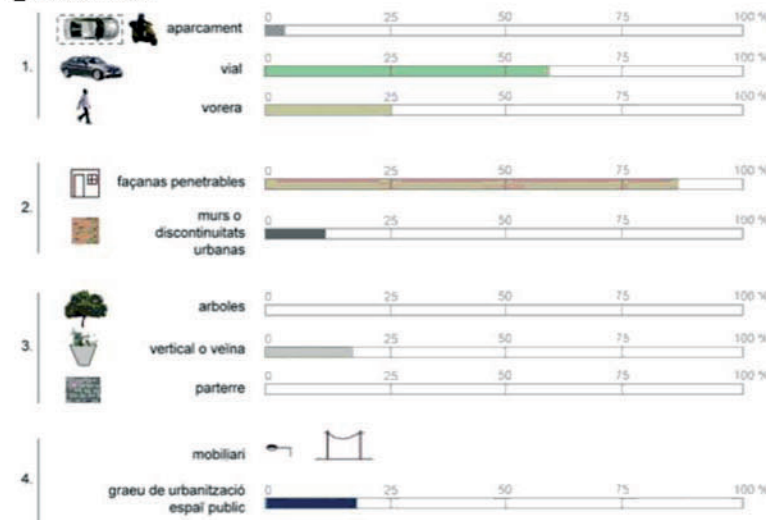
_P@SS@TGE D'IGLESIAS (16)

_Pressa de dades

_Afectació planejament

_Pressa de dades

_Planejament

Imatges_Atmosfera

Imatges_via

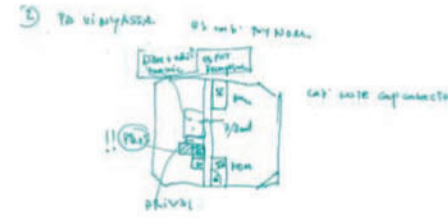
_Dades:

_Notes:

_P@SS@TGE DE LA VINYASSA (02)

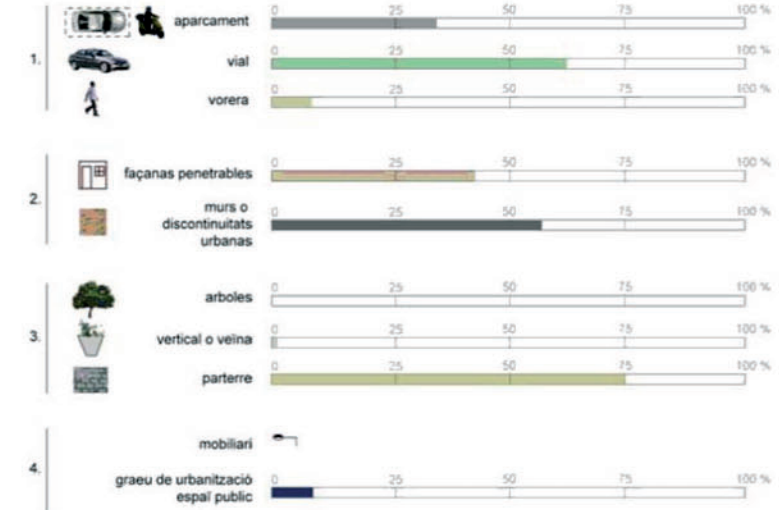
_Pressa de dades

_Afectació planejament

_Pressa de dades

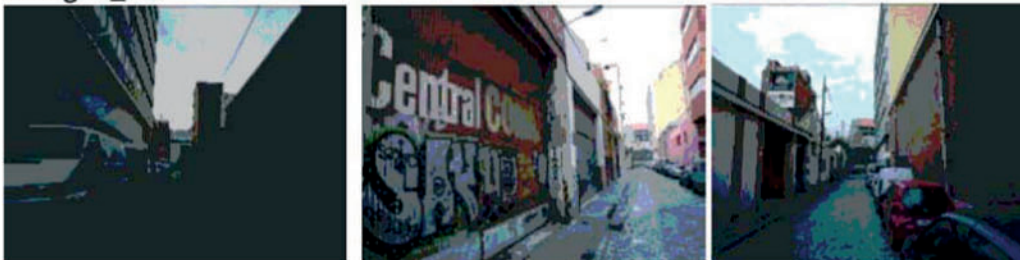

_Vista aerea

Imatges_Amosfera

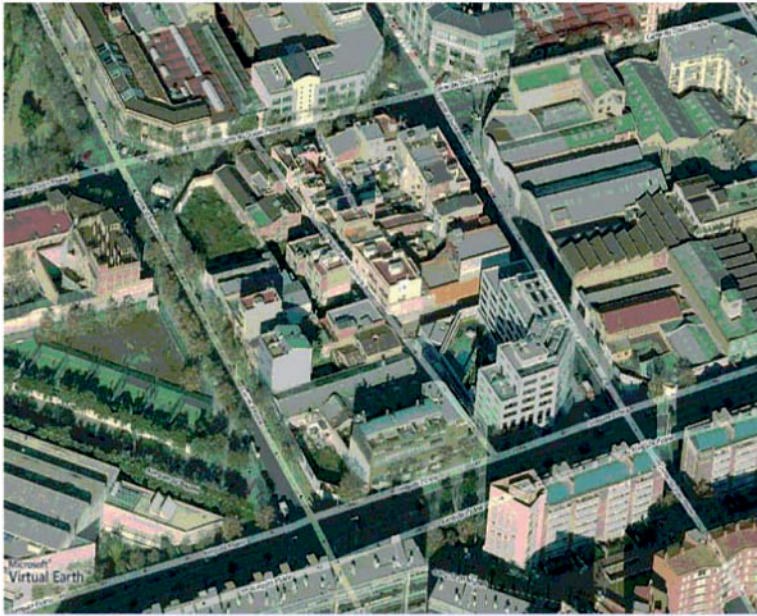

Imatges_via

_Planejament

_Vista aerea

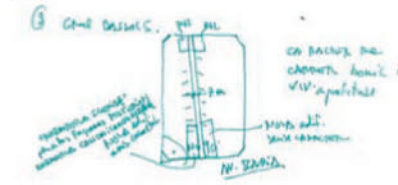
_Dades:

_Notes:

_P@SS@TGE DEL GENERAL BASSOLS (03)

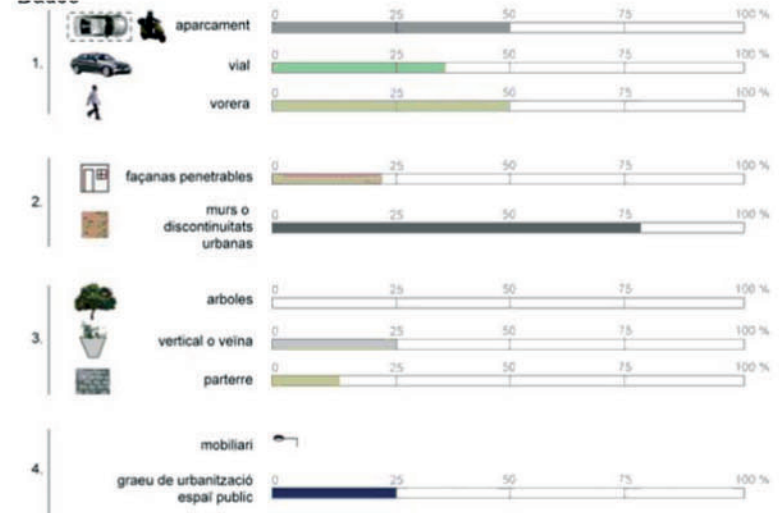
_Pressa de dades

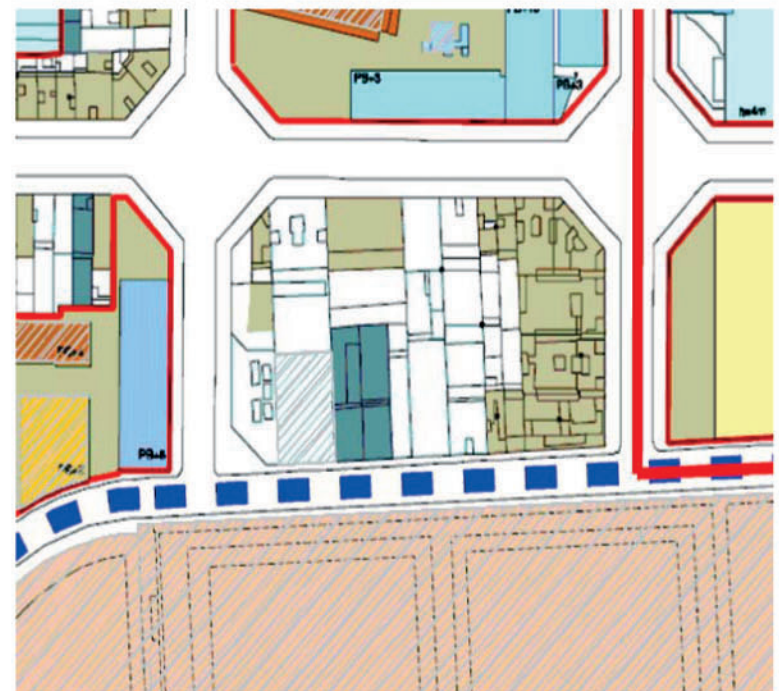
_Afectació planejament

_Pressa de dades

_Planejament

Imatges_Amosfera

Imatges_via

